

MİMAR SİNAN

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Suha AKSOY
6. Aramıza Yeni Katılmış Olan Savgili
Genç Kardeşlerime Necdet EGERAN
9. 200. Ölüm Yılında Mazari Biraderi Anarken Süteyman TAMER
21. Sloane Ms (El Yazması) No. 3329 Celil LAYIKTEZ
27. Trinity College Ms (El Yazması) Celil LAYIKTEZ
29. Masonluğun Kısa Tarihi Raşid TEMEL
32. Kardeşlik ve Masonluk Abdülkadir ERENGÜL
38. Anadolu Öncesi Türk Kültür Aşamaları Nazih RONA
43. Hürriyetçilikte "Şibboleth" in Kökeni ve Anlamı Tamer AYAN
51. Wolfgang Amadeus Mozart K. ve Masonluk
(Frederick Smyth K.) Üner BİRKAN
58. Hürriyetçilikte "Boyun İpi" Sembolizması Özgür AYAN
67. Masonluk Açısından
Ömer HAYTAM Hüseyin Cavh AYÇAN
73. Localardan Haberler Mimar Sinan
80. Aramızdan Ayrılanlar Mimar Sinan

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
YENİLİK BASİMEVİ
Tel. 143 55 72 - 145 32 48 ☆ İSTANBUL - 1991

MİMAR SİNAN

**Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.**

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : Cavit YENICIOĞLU

Yazı İşlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 80 Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu

Tel : 149 24 51 HAZİRAN 1991

4. **En Muh. Büyük Üstad Mesajı** Suha AKSOY
6. **Aramıza Yeni Katılmış Olan Sevgili
Genç Kardeşlerime** Necdet EGERAN
9. **200. Ölüm Yılında Mozart Biraderi Anarken** Süleyman TAMER
21. **Sloane Ms (El Yazması) No. 3329** Celil LAYIKTEZ
27. **Trinity College Ms (El Yazması)** Celil LAYIKTEZ
29. **Masonluğun Kısa Tarifi** Raşid TEMEL
32. **Kardeşlik ve Masonluk** Abdülkadir ERENGÜL
38. **Anadolu Öncesi Türk Kültür Aşamaları** Nezih RONA
43. **Hürmasonlukta "Şibbolet"'in Kökeni ve Anlamı** Tamer AYAN
51. **Wolfgang Amadeus Mozart K. ve Masonluk
(Frederick Smyth K.)** Üner BİRKAN
58. **Hürmasonlukta "Boyun İpi" Sembolizması** Özgür AYAN
67. **Masonluk Açısından
Ömer HAYYAM** Hüseyin Cavit AYÇAN
73. **Localardan Haberler** Mimar Sinan

EN MUH.. BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim;

1948 yılında uyanış sırasında, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın önünde bulunan en önemli mesele, Büyük Locamızın dünya masonlarınınca muntazam sayılmamasıydı. Bir çok girişimler yapılarak ve devamlı çabalar sarfedilerek, 1966-1970 döneminde bu sorun çözülmüş ve Büyük Locamız dünya Muntazam Masonluğu içinde yerini almıştır. Tanınmayı sağlamak için, daha önce Yüksek Şura tarafından kurulmuş ve konkordato ile Yüksek Şura'ya bağlı olan Büyük Locamızın bu durumu da düzeltilmiş ve Büyük Locamız bağımsız hale gelmiştir.

Bugün, kendi otoritesi üzerinde hiç bir mason otoritesi tanımayan ve bütün dünya masonluğu tarafından tanınan Bağımsız ve Muntazam Türkiye Büyük Locası'na mensup masonlar dünyanın her yerinde bütün muntazam locaları ziyaret etmekte, sevgiyle karşılanmakta ve kabul görmektedir.

1948-1991 döneminde Büyük Locamızın bina ihtiyacı da imkânlar ölçüsünde karşılanmıştır. Ankara, İzmir, Bursa ve Adana'da binalar alın-

miş ve yaptırılmıştır. İstanbul'da genel merkez binasının genişletilmesi için de inşaatla başlamış bulunmaktadır.

Bu olumlu gelişmelere karşılık, masonluğun yurt içinde yaygınlaştırılması gereği gibi sağlanamamıştır. Uyanışta, Ankara, İzmir ve İstanbul'da çalışmalar başlamış, sonradan Bursa ve Adana'da localar kurulmuştur. Büyük Locamız sevgili yurdumuzun diğer yörelerine yayılamamış, oradaki iyi niyetli insanlara hakikat ışığı ulaştıramamış, kendilerine insanlığın iyiliği için çalışma imkânı sunulamamıştır.

Bunun yanında, Dernekler Kanunu'nun son değişikliğinden sonra uygulama ile ilgili bazı aksamalar sebebi ile, öğretmenlerin, memurların mason olmaları güçleşmiş ve bir çözüm bulunamamıştır.

Önümüzdeki dönemde, yurt içinde yayılma ve her meslek kesiminde gelişme, Büyük Locamızın en önemli konusu olacaktır.

Gelişen ve büyüyen yurdumuzda iyi niyetli ve insanlık için çalışma ihtiyacı duyan insanların sayısı artmaktadır. Kaliteden hiç bir şekilde vazgeçmemek şartıyla çoğalmak, insanlık için barış ve güven yuvası olacak binanın inşaatında çalışmak isteyen insanlara bu imkânı vermek, ışığı güçlendirmek ve yaymak hepimizin görevidir.

Suha AKSOY
Büyük Üstad

ARAMIZA YENİ KATILMIŞ OLAN SEVGİLİ GENÇ KARDEŞLERİME

Dr. Enver Necdet EGERAN
Eski Büyük Üstad

İnisiyasyonunuz esnasında sizlere söylendiği gibi, güzel ve unutulmaz bir törenle, çok eski ve şerefli bir müessese olan Masonluğa girdiniz, sizler de bu topluluğa şerefler getirdiniz.

Girdiğiniz bu müessese sizlere, kendi kendinizi olgunlaştırma ve toplumuza ışık saçan mükemmel bir insan olma olanaklarını verecektir.

Masonluğun bu anda, ta başından başlayarak, tam olarak niteliğini ve niceliğini öğrenmeniz ve bilmeniz büyük yarar vardır. Yoksa, yanlış zehaplara kapılabilir, yanlışlar içerisine düşebilirsiniz. Ben sizlere bir kaç cümle ile Masonluğun esasını anlatmaya çalışacağım. Detaylarını literatürden okuyarak, üstadların konuşmalarını dinleyerek ve onlara sorular sorarak öğrenmeye çalışmalısınız.

Masonluk ilk bakışta bir dinmiş gibi gelir insana, Tamamen yanlış bir düşünce. Masonluk bir din değil bir dine yürekten inanmışların ve dolayısıyla **vicdanını tesis** etmiş olanların bir topluluğudur. Masonluk

akla dayanan; olayları ve olguları, herşeyi hakiki hüviyeti içinde **akıl yoluyla araştırmaya** konu etmeyi öğreten bir **meslektir**. Masonluğun herşeyden evvel bir **sanatı**, bir **kanunu** ve bir **ideali** vardır.

Sanatı, tefekkür dediğimiz **fikir üretme** sanatıdır. Bütün gayretimiz her konu üzerinde fikir üretmeyi tam olarak öğrenmeye yöneliktir. Çalışmalarımız, gayet tabii ki, üretilen fikirler arasında uygulaması en yararlı olanını seçebilme hasletini de kazanmaya yöneliktir.

Biz inanıyoruzki, bir topluluğun, bir toplumun ve tüm insanların kalkınması ve olgunlaşması, ancak yararlı fikir üretmek ve uygulamakla mümkündür. Buna alışmış insanları bol olan memleketler medeniyette ileri gitmiş, gelişmiş durumdadırlar. Medeniyetin tarifini akıldan hiç çıkarmamak lazımdır. Medeniyet kültür ve refahtan oluşuyor. Fikri üreten insanlar **kültürü** geliştirdiği gibi, **refahı** temin eden teknolojinin de devamlı gelişmesine yol açar.

İşte Masonluğun esaslarından birincisi, medeniyeti devamlı geliştiren, hayatı ve insanları yücelten bu fikir üretme sanatını Masonlara kazandırmaktır.

Masonluğun san'atını böylece açıkladığımı sanıyorum. Kanuna geçelim:

Masonluk, kanunu, eski deyiimiyle **Sa'y Kanunu**, müşterek çalışmaktır. Kooperasyondur. Birlikte çalışmayı ve sonuçlarını paylaşmayı, kredilerini bölüşmeyi öğretmektir. Kavgasız, nizasız beraberliktir. Yine, medeniyeti ilk oluşturan nedir? Öyküsünü hiç unutmamak lazım. Ateş yakmasını öğrenmiş olmak mı, tekerliği icat etmiş olmak mı, yoksa enerjiye hakimiyeti bilmiş olmak mı?

Biz Masonlar deriz ki, hayır bunların hiçbirisi değil. Asıl **Kooperasyonu** temin etmekle medeniyet meydana çıkmıştır.

Gelelim Masonluğun **İdeali**ne: Masonluğun birtek ideali vardır. O da İnsanlık sevgi ve saygısını elde etmektir. Önce Masonlar arasında gönül bağı kurmak, sonra dalga dalga bunu Memleket salhına ve tüm insanlara yaymak ve insanı yüceltmektir. Buna biz insanlık **ideali** diyoruz ve bir **insanlık mabedi** kurmaya çalıştığımızı ifade ediyoruz. Bu mâbed, gönül mabedidir; içimizdedir. Bir Alev halindedir ve etrafımıza **sevgi ve saygı** kıvılcımları saçmaktayız. Bu kıvılcımlar gönülleri tutuşturacak ve bütün insanların gönüllerini sevgi ve saygıyla dolacaktır umudundayız.

İşte kardeşlerim :

Bir san'at, bir kanun ve bir idealden oluşan **MASONLUK** en kısa şe-

kilde böyle anlatılabilir sanıyorum, bunları bildikten sonra masonluğun felsefesi, ahlakıyatı ve ilkeleri üzerinde derinliğine çalışmalar yapmak, sembollerimizden manalar çıkarmak ve kendinizi **hakiki Mason olgunluğuna** getirmek sizlere kalmıştır. Zira, bu hususlar, Masonlukta yazılı metinler halinde mevcut değildir. Sembollerin arkasında gizlenmiştir. Her Mason kendi anlayışına göre yorumlar yapabilmektedir. Bu derin çalışmalar ve yorumlar sonunda bizlere, toplumumuza ve tüm insanlara ışık saacak duruma geleceksiniz.

Sizlere bu yolda başarılar diler, hepinizi sevgi ve saygılarımla kucaklarım.

200. Ölüm yılında Mozart Biraderi anarken...

Süleyman TAMER

Kâinatın Ulu Yaradanı, zaman zaman, dünyaya dâhiler gönderir. İnsanları kurtarsın, nuru ziyaya kavuşturursun diye!

1756 yılının 27 Ocak günü, Salzburg'un, bugünkü adı Getreidegasse olan, dar bir sokağındaki 6 No'lu evin mütevazı bir odasına Mozart biraderi gönderdi. Bir dev doğdu o gün, o evde. Gökten bir sanat nuru indi o evin üzerine. Bir Tanrı mucizesi olan bu dâhinin sanat ışığı dünyamızı hâlâ aydınlatıyor. Wolfgang adını koydular bu çocuğa. Henüz 4-5 yaşında iken, beste yapmağa, keman, piyano, klavsen, org çalmağa başladı. Bir sel gibi aktı besteleri ardı ardına.

Çok saydığı ve sevdiği Haydn, bu çocuğun başarısı karşısında şaşır-mıştı. İnsan idrakinin sınırlarının aşıyordu zira bunlar. Haydn, babası Leopold'a yazdığı bir mektupta: "Şerefim üzerine temin ederim ki oğlunuza, şahsen ve ismien tanıdığım bestecilerin en büyüğü nazarıyla bakmaktayım" demişti. Goethe birader, onun hakkında, "O bir Tanrı mucizesidir. Biz ona hayran oluyoruz, ama onu izah edemiyoruz. O olağanüstü insanlardan biridir. Biz bu insanların nereden, nasıl geldiklerini anlamaktan âciziz" diyor.

1771 yılında Mozart pek çok eser vermişti. Bunlar hakkında çıkan en önemli kritiklerden birisi, Daniel Schubart'ın Deutsche Chronik'de neşrettiğidir. Schubart, bir yazısında, Wolfgang hakkında şunları söylüyor: "Büyük bir dâhi olan Mozart'ın " La finta giardiniera" operasını seyrettim. Eserin birçok yerinde, deha alevlerinin parladığını gördüm. Eğer Mozart, serde yetiştirilmiş bir bitki değilse, şimdiye kadar yaşamış olan kompozitörlerin en büyüğüdür." diyor.

Mozart, bir gün, Viyana'nın Dorotheergassede 12 No'lu binanın kapısını çaldı. Nuruziyaya kavuşmak istiyorum. Daha çok ışık arıyorum" dedi. Onu, "Zur Wohltätigkeit (Hayırseverlik) Locasında, istediği aradığı ışığa kavuşturular. Bununla ilgili belgeler maalesef muhafaza edilememiş. O yıllarda, Viyana'da faaliyette bulunan başka bir locanın, Avusturya Devlet Arşivinde muhafaza edilmekte olan yazışmalardan, Mozart biraderin Locaya kabulü hakkında şu bilgileri ediniyoruz: "Zur Wohltätigkeit (Hayırseverlik) Locası, 5 Aralık 1784 de, kardeş Locasına yazdığı bir yazıda, Wolfgang Amadeus Mozart'ın Locaya, Nuruziya'yı arayan bir kişi olarak, kaydını yaptırdığı, kabulünün, bir hafta sonra yapılmasının düşünülmekte olduğu belirtilmektedir.

11 Aralık 1781 tarihli bir yazıda ise, Mozart'ın kabulünün, 14 Aralık 1784 de, saat 18.30 da yapılacağına işaret edilmektedir. Bu tarihten birkaç gün sonra, Yani 24 Aralık 1784 de "Zur wahren Eintracht" (Gerçek Ahenk) Locasının ziyaretçiler listesinde, Mozart adına, kendi el yazısıyla yazılmış olarak raslıyoruz. Buna göre, Mozart biraderin tekrisinin, kararlaştırılmış olan tarihte yapılması gerekir.

"Zur wahren Eintracht" (Gerçek Ahenk) Locası, Avusturyanın o ikbal devrinde , Viyana'nın en reprezentatif, en seçkin kişilerinin mensup oldukları bir loca idi. Locanın birinci çekicini devrin önemli bilginlerinden Ignaz von Born tutuyordu. Mozart birader, tekstini Emmanüel Schikaneder'in yazdığı, bir dantel zerafetindeki "Zauberflöte" "Sihirli Flüt" masonik operasında Ignaz von Born'un yüksek şahsiyetini Sarastro rolünde canlandırdı. Yüksek bir vakar içinde, zarif ve sanatkârane techiz edilmiş olarak çalışan "Zur wahren Eintracht" (Gerçek Ahenk) Locası Mozart'ı kuvvetle cezbediyordu. Locanın 7 Ocak 1781 tarihli tutanağından Mozart biraderin bu locaya sık sık devam ettiğini anlıyoruz. Bu esnada Mozart, kendi locasında, "Zur wahren Eintracht (Gerçek Ahenk) Locasının ricası üzerine, delegasyon yoluyla, kalfalık derecesine yükseltildi.

14 Ocak 1785 günü, Mozart biraderi, "Zur wahren Eintracht" (Gerçek Ahenk) Locasında ziyaretçi olarak görüyoruz. Mozart biraderi, 28 Ocak 1785 de bu locada tekrar görüyoruz. O gün gelişinin bir nedeni vardı: Çok sevdiği Joseph Haydn'ın tekrisi yapılacak tı. Ne yazık ki o gün Haydn gelemedi. Haydn'ın 11 Şubat 1785 günü yapılan tekrisine de Mozart katılamadı. Mozart biraderin, bu locaya devamında 3 ay kadar ara verdiğini görüyoruz. O günlerde, "Zur Wohltätigkeit" (Hayrseverlik) Locası, kardeş locaya Mozart biraderin babası Leopold'un Locaya alınacağını bildirmişti. 6 Nisan günü baba Mozart'ın tekrisi de yapılmış oldu.

16 Nisan 1785 günü Mozart birader. "Zur wahren Eintracht" (Gerçek ahenk' locasına babasını da götürdü. Bu locanın ricası üzerine, baba Mozart kendi locasında kalfalığa yükseltildi. Leopold Mozart'ın 22 Nisan 1785 günü, delegasyon yoluyla, üstatlık derecesine yükseltildiğini görüyoruz. Bu durumda, Mozart biraderin, daha önce, kendi locasında, üstat derecesine yükseltilmiş olması gerekir.

12 Ağustos ve 19 Aralık 1785 günleri, "Zur wahren Eintracht" (Gerçek ahenk) Locasının ziyaretçi listelerinde Mozart adına tekrar rastlıyoruz. Mozart birader, ikinci ziyaretini, kendi locasının üstadı muhteremi ile birlikte yapmıştı ki bu ziyaret, o günlerde, İmparatorun emriyle, Viyana localarında önemli değişikliklerin yapılmasının yaklaşmış olması nedeniye yapılmıştı. Nitekim 1 Ocak 1786 günü, Viyana'daki 8 loca birleştirilerek, 2 loca haline getirildi. Bu birleşmede Mozart biraderin locası " Zur neugekrönten Hoffnung" "Yeni taçlandırılmış ümit" localar grubuna katılmıştı. Mozart birader, ebedi meşrıka intikaline kadar, çalışmalarını bu locada sürdürdü.

Mozart birader, adı geçen localara yalnızca devam etmekle kalmamış, aynı zamanda, yüksek sanatını masonik çalışmalara da katmıştı. Nitekim: "Zu den drei Adlern" (Üç kartal), "Zum Palmenbaum" (Palmiye)

Locaları tarafından kardeş localara gönderilen 15 Ekim 1785 tarihli bir davetiye de, Mozart'ın 20 Ekim 1785 günü, bir yarara teriplemediği konserle ilgilidir. Davetiyede Mozart biraderin, kardeşlerine, çok sevilen fantezilerini sunacağı belirtilmektedir. Aynı şekilde, "Zur gekrönten Hoffnung" (Taç giydirilmiş ümit) Locasının 15 Aralık 1785 günü gönderdiği davetiyenin konser programında, "Mozart biraderden fanteziler" denmektedir.

Mozart birader, tekstini Franz Joseph Ratschky biraderin yazdığı "Gesellenreise" (Çırak yolculuğu) lidini, 20 Nisan 1785 tarihinde tekstini Franz Betran biraderin yazdığı "Die Maurerfreude" (Mason neşesi) kantatını besteledi. Bu eseri 14 nisan 1785 günü "Zur gekrönten Hoffnung" (Taçlandırılmış Ümit) locasında çok saydığı Ignaz von Born üstat şerefine düzenlenen bir törende, kendi huzurunda icra edildi.

Mozart birader, 1785 Temmuzunda, Mecklenburg-Streliz dükü Georg August ve Esterhazy von Galatha kontu Franz biraderlerin vefatları münasebetiyle "Maurerische Trauermusik" (Masonik matem müziği) i besteledi. 14 Ocak 1786 da "Zur neugekrönten Hoffnung" (Yeni Taçlandırılmış Ümit) locasının töresel açılışı münasebetiyle, koro ve orkestra eşliğindeki "Zur Eröffnung der Loge (Locanın açılışı) lidini, orkestra eşlikli "Zum Schluss der Loge " (Locanın kapanışı) koro eserini ve "Die Seele des Weltalls" (Evrenin ruhu) adlı eserini besteledi. Köchel listesinde 429 No ile gösterilen kantatını ise, 1783 de bestelediği sanılıyor.

Mozart 1791 Temmuzunda, "Die ihr des unermässlichen Weltalls" (Siz ey sonsuz evrenliler), tekstini Franz Heinrich Ziegelhagen'ın yazdığı "Schöpfer ehrt" (Tanrı yüceltiyor) eserini yazdı. "Eine kleine Freimaurerkantate" (Küçük bir mason kantatı) nı 15 Kasım 1791 de "Zur gekrönten Hoffnung" (Taçlandırılmış Ümit) Locasının yeni mabedinin açılış töreni münasebetiyle bestelemiştir ki, Mozart daha sonra bu eserine "Brüder reicht die Hand zum Bunde" (Kardeşlerim, ellerinizi birleştirmek üzere uzatınız) adını vermiştir.

Mozart'ın kaybolan eserleri dışında, "Bei Eröffnung und Schluss der Lehrlingslogen" (Çırak derecelerinin açılışı ve kapanışı", Zum schluss der Meisterlogen" (Üstat derecesinin kapanışı) eserlerini de 1785 de bestelemiş olduğu sanılıyor.

Mozart biraderin, kavuştuğu Nuruziyanın yansıması diyebileceğimiz o zarif ve görkemli "Zauberflöte" (Sihirli Flüt) masonik operasını 1791 de bitirdi. Mozart yılın Eylülünde, çalışmalarına bir müddet ara vererek, kendisine, o gün için, meçhul bir şahıs tarafından ısmarlanan "Requiem" i bestelemeye başladı. Daha sonra, bu meçhul şahsın, Kont Walsegg olduğu anlaşıldı. Burada acı bir gerçeğe değinmeden geçemi-

yeceğim: sanatın, sanat eserinin, sanatkârın hukuken korunmasız olduğu bu devirde, saray ileri gelenleri, çoğu kez, ünlü bestecilere ısmarladıkları eserlerin üzerine kendi adlarını koymak suretiyle bunları sarayda, kendi eserleri imiş gibi sunarak, yüksek sosyetenin takdirlerini, alkışlarını toplarlardı. Requiem de bunlardan biriydi.

Saray, daha çocuk yaşta, ablası Anna Maria ile ya da yalnız olarak verdiği konserlerde, yaptığı bestelerin icrasında, onu daima takdir etmiş, bol bol alkışlamış, fakat hiç bir zaman, ona ne yiyor, ne içiyorsun dememişti. Hatta, bu görkemli konserlerden sonra, yemeğini, çoğu kez, mutfakta, aşçılar, hizmetçiler uşaklarla birlikte yedirmiştir.

Ağır hastalığı sonunda, ebedî meşrika intikale üzerine tamamlanamayan Requiem'i, öğrencisi Süßmayer tamamlamıştı. Mozart biraderin hastalandığı günlerde, Londra'dan, librettisti Lorenzo da Ponte'den aldığı bir davet mektubuna verdiği şu içli ve acıklı cevap, Mozart biraderin, o günkü durumunu ve ruh haletini çok iyi aydınlatmaktadır:

Çok sevgili bayım,

Önerilerinize memnuniyetle uyacağım. Ama, bunu nasıl yapabilirim. Kafam altüst oldu. Güçlülükle düşünebiliyorum. O meçhul şahsın hayali gözlerimin önünden gitmiyor. Karşımda devamlı olarak onu görüyorum. Bana rica ediyor, beni zorluyor. sabırsızlanıyor. Benden çalışmamı istiyor. Ben çalışmağa devam ediyorum. Zira, beste yapmak beni, hiç bir şey yapmamaktan daha az yoruyor. Hem artık, korkacak bir şeyim de kalmadı. Durumumdan, ölüm saatimin çaldığını hissediyorum. Ölmek üzereydim. kabiliyetimden yeterince faydalanamadan sonum geldi. Hayat o kadar güzeldi ki! Kariyerimin çok mutlu bir başlangıcı oldu. İnsan alın yazısını değiştiremiyor. Günlerini saymağa muktedir olamıyor. Mütevekkil olmak lâzım. Kaderin tayin ettiği oluyor. Önümde ölüm şarkım var. Onu tamamlanmamış olarak bırakmam. Viyana, Eylöl 1791. Mozart

Mozart biraderin, bir nevi veda mektubu olan, son derece teselli edici ve güç verici Requiem'indeki : "Tanrım, ruhlara ebedî sükûnu ver! Dualarımızı kabûl et. Bize merhamet et!" sözleri, her insanı etkiler ve duygulandırır.

Mozart biraderin, çok kısa süren yaşamı boyunca bestediği eser sayısını, ne kendisi bilmmiştir, ne de, en önemli Mozart araştırmacıları tarafından bugün dahi bilinmektedir. Üstadın eserlerini sıraya koyarak numaralayan Ludwig Köchel'in listesinde en büyük rakam, 626 dır. Mozart'ın, kaybolan eserleri de göz önünde tutulacak olursa, eser sayısının bine yaklaştığı görülür. Gene Köchel listesine göre Mozart, ilk eserlerini 1762 de, yani 5 yaşında bestelediğine göre bu kadar çok eseri 29 yıl gibi kısa bir zamanda bestelediğini görüyoruz. Mozart araştırmacıları

macıları, bir kopistin bu kadar eseri, 35 yıl gibi bir zamanda ancak kopya edebileceğini belirtiyorlar.

Babası, Wolfgang'ı saraylara tanıtma amacıyla, devamlı olarak, İtalya, Fransa, Belçika, İngiltere ve Hollanda'ya giderek buralarda konserler tertipliyordu. Mozart, gittiği bu yerlerde, karşılaştığı müzik üstatlarından yeni bilgiler aldı. Netekim, o zaman Londra'da yaşayan Johann Christian Bach'dan çok faydalandı.

Mozart 8 yaşında iken, Münih'te, sarayda, prensin kendisine verdiği birkaç mezürlük bir temayı, derhal işleyerek bir müzik eseri haline getirmesi, prensi ve dinleyicileri şaşırtmıştı

Leopold, gittikleri yerlerden yazdığı mektuplarla, eşini, başarılarından haberdar ediyordu. 30 Temmuz 1768 de şunları yazıyor: Parisli müzisyen Grimm'in, hayretler içinde söylemiş olduğu şu sözler, benim için büyük bir sevinç kaynağı ve zafer değil midir? "Ben hayatımda bir kez mucize gördüm" dedi Grimm.

Leopold, öteden beri, turneler için, İtalya üzerinde duruyordu. Zamanının, napoliten opera ekolünün önder bestecisi olan ve müziğin babası diye tanınan Johann Adolf Hasse'ye müracaatla, kendilerine İtalya için bir tavsiye mektubu vermesini rica ediyor. Wolfgang'ın istidadını çok iyi bilen Hasse, Leopold'un isteğini yerine getirdi ve Bolonya'da Abbate G.M. Ortes'e bir tavsiye mektubu yazdı. 30 Eylül 1769 tarihli bu mektupla şöyle denmektedir: "Size, son derece nazik ve geniş bir kültür sahibi bay Leopold Mozart'ı takdim ederim. Bu zatın bir çocuğu ile bir oğlu var. Kızı çok güzel piyano çalıyor. 12-13 yaşlarında olması lâzım gelen erkek çocuk ise, daha bu yaşta kompozitör ve orkestra şefi olarak sahaya çıkmış bulunuyor. Kendisinin kompozisyonlarını gördüm. Bunların 12 yaşında bir çocuğa ait olduğuna dair en küçük bir emmare göremedim. Kendisini piyanoda muhtelif şekilde imtihan ettim. Bana öyle şeyler gösterdi ki, bunlar, sadece bu yaştaki bir çocuk için akıl almayacak şeyler olmakla kalmayıp, yetişmiş bir sanatkar için bile şaşılacak şeylerdi. Oğlunu tanıtmak üzere İtalyaya götürmek isteyen, benden bir tavsiye muktubu rica eden babasının arzusunu yerine getirmek üzere, size bu mektubu yazıyorum. Aynı zamanda, güzel, canlı ve girgin bir çocuk olan erkek çocuğunun o kadar zarif halleri var ki onu sevmemek mümkün değil. Şurası muhakkak ki eğer gelişmesi, yaşıyla orantılı olarak devam edecek olursa, bir gün o bir mucize haline gelecektir.

Leopold, 20 Nisan 1770 tarihli mektubunda şöyle diyor: Wolfgang, Bolonya da Academia Filarmonica'ya oy birliği ile üye seçildi. Bu bir sınavla oldu. Wolfgang, Akademide bir yan odaya kapatıldı. Eser bitip-te, Wolfgang salona girerken, sınav heyeti, Wolfgang'ı alkışladı. Ona,

Akademiye üye seçildiğini bildirdiler. Wolfgang'ın, verilen eseri, yarım saat gibi kısa bir zamanda yazması, herkesi hayrete düşürdü. Zira, yetişmiş besteciler bile, bunun üç satırı için üç saat gibi bir zamana ihtiyaç duyarlar.

Leopold, 20 Aralık 1770 tarihli mektubunda, "Mitridate" operasının ilk temsili ayın 26 sında başarı ile verildi. Milano'da şimdiye kadar görülmemiş bir olayla karşılaşıldı. Seyirciler, her ariadan sonra, sürekli alkışlarla Evviva il maestro, evviva il maestro diye bağrdılar. İtalyanlar oğlumuzu "il avaliere filarmonica" (Filarmoni şövalyesi) diyorlar. Çok geçmeden Wolfgang ın başarısı, kendisine İtalya yolunu açan Hasse'ninkini gölgede bıraktı. Milano'dan Mozart'ın annesine yazılan bir mektupta: Ayın 16 sında Hasse'nin operası, 17 sinde de "Ascania in Alba" oynandı. Bunlardan Wolfgan'ınki o kadar beğenildi ki bugün tekrarlanmasına karar verildi. Wolfgang'ın bu eseri, Hasse'nin eserini öyle bir yenilgiye uğrattı ki, bunu tarif edecek kelime bulamıyorum.

Wolfgang, çok sevdiği annesine Münihten gönderdiği 14 Ocak 1775 tarihli mektupta: "Dün operam oynandı. O kadar beğenildi ki tarif edemem. Salon tıklım tıklım dolmuştu. Bir çok kimse geri dönmek zorunda kaldı. Her arianın sonunda seyirciler sonu gelmiyen alkışlarla "Viya Maestro! Viva Maestro! diye "bağırıyordu diyor.

Wolfgang, muganni Weber'in kızı Aloisia'yı çılgınca sevmişti. Babası, buna karşı çıkarak, oğluna görevlerini hatırlattı. 28 Şubat 1778 tarihli mektubunda Mozart, "Paris'te vereceğim Konser spiritüel'den başka bir şeye sevinmiyorum. Orada bir şeyler de besteliyebileceğimi ümidediyorum. Mozart adının şerefini yükseltmek için elimden geleni yapacağım." diyordu. Wolfgang, Paris'e annesiyle gitmişti. Paris'de annesini kaybetti. Sağladıkları başarılarla rağmen, burada, İtalyada gördüğü ilgiyi göremedi. Para bakımından çok darda idi. Mannheim da aylıklı bir yere atmanmayı düşündü. Buna babası engel oldu.

Çok geçmeden Aloisia'yı unutan Wolfgang, onun kızkardeşi Konstanza'ya âşık oldu. Babasının, önce buna mani olmasına rağmen daha sonra, oğlunun ısrarlarına dayanamayarak, razı oldu.

Zamanın gazeteleri, Wolfgang'ın aynı zamanda, harikulâde bir piyanist olduğundan söz ediyorlar. Wolfgang, enstrümanı başında, büyük bir serbetlikle emprovizasyon yapan, devrin ilk ve en büyük sanatkârı olarak tanınıyordu. Wolfgang 14 yaşına geldiği zaman Beethoven ile filozof Hegel doğmuştu. Goethe Faust'yazmağa başlamıştı.

Mozart'ın büyük virtüözlük çağı 1784 yılının girmesiyle başlar. Bu devirde Mozart, konserlerinde büyük takdirler topladı.

Mozart, özellikle eşi Konstanza'nın hastalığı zamanında çok darda kalmıştı. Yakın dostu, tüccar Puchberg biradere pek çok kez başvur-

muş, ondan borç para istemişti. Mozart'ı seven, onun sanatını takdir eden Puchberg birader, daima Mozart'ın yardımına koşmuştur. Mozart, Puchberg'e yazdığı bir mektupta: "Çok aziz dostum . Çok âcil bir ihtiyacımı karşılamak üzere bana biraz yardım eder misiniz? Lütfen bunu yapınız. Önce emek verdiğim dörtlüklerimi gülünç bir fiyata sattım. Bunun, sırf günlük ihtiyacımı biraz olsun karşılayabilmek için yaptım." diyor.

Mozart'ın eserleri, ancak 19 uncu yüzyılın sonlarına doğru, geniş halk topluluklarına sunulmağa başlandı. Felix von Weingartner, Gustav Mahler, Richard Strauss, Mozart ismine, layık olduğu şerefli mevkii sağladılar. Mozart operalarının en iyi şefi olarak tanınan Bruna Walter, başlanmış olan bu önemli eseri tamamlama gayretini gösterdi. Bu sayede Viyana, bir müddet sonra da Salzburg, Mozart sanatının merkezleri haline geldi. Dünyanın her tarafında Mozart hakkında yüzlerce eser yazıldı. Zamanla, koskoca bir Mozart edebiyatı oluştu. Mozart için ne söylene, ne yazılsa azdır.

Ölümünden sonra, ablası Anna Maria, aile dostu Schachtner'e bir mektup yazarak, Wolfgang'ın çocukluk anılarını soruyor. Şunları yazıyor Schachtner: "Wolfgang, arkadaşlarıyla tertiplemediği oyunlarda bile, daima enteressan olur diye, kemanla eşlik ederdi. Oyuncakları bir odadan ötekine taşırmak bile, boş olanın bir marş söylemesi, ya da kemanla eşlik etmesi gerekiyordu. Henüz 4-5 yaşında idi. Bir Cumartesi günü, babanızla birlikte size gelmiştik. Wolfgang'ın elinde bir mürekkep kalemi vardı. Babanızla arasında şöyle bir konuşma geçti:

- Ne yapıyorsun?
- Bir piyano konçertosu yazıyorum. Birinci kısmı bitmek üzere.
- Ver bakayım !
- Daha bitmedi.
- Göster bakayım.

Babanız kâğıdı aldı. Bana, kâğıt üzerine, mürekkep lekeleriyle dolu bir sürü notanın karalandığını gösterdi. Bu karmakarışık yazıya önce güldük. Fakat az sonra, babamız esas üzerinde, beste üzerinde durdu. Gözlerini elindeki notaya uzun uzun dikti. Sonra gözlerinde iki damla yaş düştü. Sevinç, hayranlık yaşlarıydı bunlar. Babanız, "Görüyor musunuz bay Schachtner, hepsi ne kadar doğru ve muntazam sıralanmış. Ancak, hiç bir insanın çalamıyacağı kadar zor olduğu için, faydalı olacak durumda değil." demişti. Wolfgang cevap vermişti: İşte, bunun için o bir konçerto ya! Çok çalışmalı ki insan bunu çalabilsin. Bakın, onun böyle çalınması lâzım" dedi ve piyanonun başına geçerek çalmağa başladı. Şaşkına döndük, ne diyeceğimizi bilemedik.

Yumuşak volümlü sesi nedeniyle, Wolfgang'ın "Tereyağı keman" dediği bir kemanım vardı. Wolfgang bu kemanı çalar, methede ede bitiremezdi. Bir gün size geldiğimde, Wolfgang keman çalıyordu bana "Tereyağı kemanınız ne yapıyor?" dedi. Emprovizasyonuna devam etti. Bir an düşündü. Bana dönerek, "Bay Schachtner, sizin kemanınız benim kemanımdan bir çeyrek ton düşük akord edilmiş. Geçen defa çaldığım şekilde akord ederek bıraksanız iyi olur" dedi. Buna güldüm. Fakat, bu çocuğun harikulâde bir ton duygusu olduğunu bilen babanız, bana, gidip kemanımı getirmemi rica etti. Kemanımı getirdim. Wolfgang haklı idi.

Bu olaydan bir müddet evvel, Wolfgang kendisine hediye edilen bir kemanı beraberinde getirmişti. Devrin en iyi kemancısı olan Wentz 6 triyosunu getirerek, bizden bunlar hakkındaki kanaatimizi sormuştu. Parçaları çaldık. Babanız, viyola ile bas partisini, ben ikinci kemanı, Wentz de birinci kemanı çaldık. Wolfgang, ikinci kemanı kendisinin çalmasını rica etti. Babanız, henüz ikinci keman hakkında bir fikri olmadığını düşünerek, onun bu teklifini ilginç bularak, red etti. Wolfgang "İkinci kemanı çalmak için, önce öğrenmeğe gerek yoktur ki!" diye cevap verdi. Babanız, Wolfgang'a oradan hemen uzaklaşmasını, kendilerini rahat bırakmasını ihtar etmesi üzerine, Wolfgang acı acı ağlamış. Kemanını alarak odadan çıkmıştı. Ona acıdım. Babanıza, Wolfgang'ın benimle birlikte çalmasına müsaade etmesini rica ettim. Babanız: "Bay Schachtner ile birlikte çalmana müsaade ediyorum. Fakat, işitilmeyecek kadar hafif çalacaksın, yoksa buradan gidersin!" demişti. Wolfgang, benimle birlikte çalmağa başladı. Çok geçmeden lüzumsuzluğumu anlayarak kemanımı bıraktım. Babanıza baktım. Gözlerinden hayranlı yaşlarının döküldüğünü gördüm. Wolfgang o gün 6 triyoyu da çaldı. Parçalar bitince, bizim kendisini takdir etmemizden cesaret alarak, birinci kemanı da çalabileceğini söyledi. Şaka olsun diye tecrübeye giriştik. O bu partiyi de, gayrimuntazam veya yanlış parmak tatbik etmesine rağmen, sonuna kadar takılmadan başarı ile çalması karşısında katıla katıla gülmüştük.

Leopold'un, Salzburg'lu dostu Hagemann'a ve eşine yazdığı mektuplar, Wolfgang'ın 5-10 yaşları arasında sağladığı başarıları aydınlatma bakımından önemlidir. Bir mektupta, "Ertesi günü İbbs'e geldik. Wolfgang buradaki orgu o kadar güzel çaldı ki, birkaç misafiri ile birlikte öğle yemeğini yemekte olan Fransiskan rahipleri, yemeklerini yarıda bırakarak, misafirleriyle birlikte koroya koşmuş, Duydukları karşısında hayretten dona kalmışlardı. Ayın 12 sinde Schönbrunn Sarayına gitmek için emir aldım. Sarayda, herkesin Wolfgang'a hayret ettiğini, onun, akılları durduracak bir çocuk olduğunu söylediklerini duydum. Asaletmeap bize o kadar iltifat etti, o kadar iyi karşıladı ki, size bunları anlatsam bir masal zannedersiniz. Wolfgang, imparatori-

çenin kucığına çıktı, onu bol bol öptü. Orada bulunan Marie Antoinett'e "Büyüyünce seninle evleneceğim" dedi.

Mozart birader, çocuk yaşta da, gençlik yaşında da, yaşam dolu, coşku dolu, çocuk mizaçlı, çoğu kere, çocuksu halleri olan, son derece duygulu; güzele, iyiye, doğruya âşık, büyük bir sanat kudretinin ve beşer ruhunun bütün sırlarını kişiliğinde toplamış bir insandı. Daha doğduğu anda, deha ışıkları yüzünde okunun Mozart, ömrü boyunca, ahlaki bir ideal yolunda yürüdü. İçindeki, ölçülemeyecek kadar büyük insan sevgisi, beşer kardeşliği, kemale olan hayranlığını, aşkını son nefesine kadar sürdürdü. Bu nedenle, Locaya intisabı, nuruziyaya kavuşmuş olması, locada tanıştığı kâmil insanlar, onu sınırsız mutluluğa kavuşturdu. Bunu nasıl açıklayacağını bilemiyordu. Mozart, kadere, onun değiştirilemeyeceğine inanan bir insandı. daima iyimserdi. Çocukluktan beri, sevmekten, beğenilmekten hoşlanırdı. Müziğini beğendiğini söyleyen kimseler önünde saatlerce çalardı.

Mozart'ın her eserinde deha kıvılcımının parlamadığını görüyoruz. Fakat o hiç bir zaman, dehasına güvenmekle yetinmemiş, aynı zamanda çalışmıştır. Her sabah, saat 6 da, giyinmiş, o devirde moda olan perukasını takmış olarak çalışmağa hazır durumda olurdu. Beethoven birader de çalışmıştır. Berlin Millî Kütüphanesinde gördüğüm Beethoven partisiyonlarında, yazılmış, çizilmiş, yalnız bir sekizlik bırakılmış sayfalara rasladım. Goethe de çalışmıştır. Faust, 55 yıllık bir çalışmanın ürünüdür. Atatürk de çalışmıştır. Cevat Memduh Altar üstada "Çocuk, ben müzik inkılabını yapacağım. Bana yardım et!" dediği zaman, başta Lavignac'ın "La musique et les musiciens" adlı eseri olmak üzere eline geçen müzik kitaplarını okumuş bulunuyordu.

Mozart birader, ömrü boyunca, öğrenme ihtiyacı içinde yaşadı. Daima yeni şeyler öğrenme çabası gösterdi. Haydn'dan faydalanmak için, onunla dost oldu. Haendel ve Bach stillerini kendine mal etmek için, büyük gayretler gösterdi. Londra'da ilk mürşidi, yol göstericisi diyebileceğimiz Johann Christian Bach ile tanışması, bilgisi üzerinde önemli rol oynadı. Mozart, öğrendiklerin dehasının hamuruyla yoğurarak yepyeni bir eser meydana getirirdi.

Mozart'ın akıl almaz bir hafızası vardı. Vatikanda, Sixtin kilisesinde saklı, dışarı çıkarılması yasak olan dinsel bir parçayı bir kere dinledikten sonra hafızasında tutmuş, ertesi gün bunu en küçük eksikliği olmadan çalmıştı.

Mozart biraderin sade bir üslubu vardı. Eserlerini, o zamana kadar işitilmemiş bir yenilik, teshir edici, büyüleyici bir ifade ile canlandırırdu. Mozart da son derece realist bir ifade kudretinin, güzellik sınırlarını aşmadan, estetik bir ölçü ve düzen ile, fevkalâde esrarlı bir şekilde bir-

leştigini görürüz. "İhtirasları, tiksindirici bir şekilde ifade etmek doğru olmaz" derdi Mozart. Onun operaları melodiktir. Melodi onda, herşeyi ifade etmeğe yetmektedir. Recitativleri Gluck'un recitativlerinden daha müzikaldir. Operalarında, metin, şiir değil, müzik hâkimdir. Mozart "Metin, şiir, müziğin tâbii olmalıdır" diyor.

Mozart'ın yokluk içinde ölmesinin nedenlerini, herşeyden evvel, o devirde, müzik hayatının henüz genel anlamda gelişmemiş olmasında aramak gerekir. Beethoven zamanında, bestecilere, yayın evlerine, icracılar tarafından maddî hakların tanınması üzerine, müzik hayatında, bir gelişme kaydedilmeğe başlanmışsa da, besteci ve müzisiyenlerin durumları ancak 1830 yıllarında, Avrupada orkestraların kurulması ve abonman konserlerinin ihdası ile ciddi bir şekilde düzelmeye başlamıştır. Daha önceleri, besteci ve müzisiyenlerin, geçim ve başarılarının ancak, saray ve soyluların ilgilenmelerine, yardımlarına bağlı olması, besteci ve müzisiyenler arasında, büyük kıskançlıklara ve entrikalara yol açıyordu. Viyana Sarayına Salieri, Paris Sarayına da Grimm hakimdi. Salieri, kendisinin yerini almasından korkarak, Mozart'ı saraya yaklaştırmıyordu. Salieri, librettosu Lorenzo da Ponte tarafından yazılan "Figaronun düğünü" operasının oynanmasını engellemeğe çalıştı. Bütün entrikalara rağmen "Figaronun düğünü" 1 Mayıs 1786 günü verilen ilk temsilinde büyük bir başarı sağladı. Sallieri'nin devamlı tehditleri ve entrikaları yüzünden Viyana'da rahat çalışamayan Mozart, Prag'a gitti. "Figaronun düğünü" burada daha büyük bir başarı sağladı. Bunun sonucu olarak Mozart, "Don Giovanni" "Don Juan" operasının siparişini aldı.

Mozart, yaşamının son yıllarında, samimî bir mason olduğunu, başta "Sihirli Flüt" operası olmak üzere, yazdığı masonik eserlerle ispatlamıştır. "Sihirli Flüt" bir beşerî mutluluk hazinesidir. Mozart'ın locadaki mutluluğunun ifadesidir. Eserin, büyük estetik enginliği yanında, müzik çok sadedir. Mozart birader, dehasını, büyük bir sadelik ve zarafet içinde göstermiştir.

Mozart bir Türk hayranı, Türk dostu idi. Türk mertliğinin, Türk âlinepliğinin, Türk affediciliğinin güzel örneklerini vermek için çaba gösterdi. Bu sonuncusunu, "Saraydan kız kaçırma" operasında çok iyi belirtti. 1775 yılında "Türk Konçertosu" diye de anılan, 5 No'lu La majör konçertosunu, 1785 yılında "Rondo alla Turca" adlı eserini, yani, ünlü Türk marşını kapsayan La majör piyano sonatını, 1779 da, Türk hayatından esinlenerek yazılan "Zaide" müzikli sahne eserini, 1782 de "Saraydan kız kaçırma" operasını yazdı. Bu tür çalışmaları, Avusturya-Osmanlı münasebetlerinin gerginleşmesi ile, zaman zaman aksamıştı.

Mozart, ölümü hiçe sayıyor, "daima Tanrı'nın dediği olur. Tanrı ne za-

man isterse, ben hazırım"derdi. Tanrı'ya kadere inanan bir insandı. Babası hastalandığı zaman, kendisine yazdığı bir mektupta, "Ölüm, yaşamımızın son gayesi olduğuna göre, ben yıllardır, insan oğlunun bu gerçek ve en iyi dostu ile o kadar anlaşmış bulunuyorum ki, onun görünüşü, artık benim için korkulacak bir şey olmak şöyle durun, sükûn verici, teselli edicidir. Ölümü, gerçek varlığımızın bir anahtarı olarak tanıma mutluluğunu bana bahşetmiş olduğu için, Tanrıma şükrediyorum." diyor.

Aşırı bir soğuk algınlığı ve böbrek iltihabı geçiren Mozart, 20 Kasım 1791 günü yatağa düştü. Ve 5 aralık günü ebedi meşrika intikal etti. cenazesi, fakir ve kimsesizlerin cenazelerine uygulanan bir işlemle kaldırıldı. O sanat devi, o kâmil insan, o anda, parasını ödeyecek bir yakının bulunmaması nedeniyle, normal bir mezara gömülemeyip, yoksullara, kimsesizlere, dilencilere mahsusu müsterek bir mezara gömüldü.

Cenazede, Salieri dahil, 6 kişi vardı. Müzik araştırmacılarının ekserisi, Mozart'ın Salieri tarafından zehirlendiği fikrine katılmamaktadırlar.

Viyana şehri, ölüm günü nedeniyle, 5 Aralık 1859 günü, mezarının bulunduğu var sayılan bir yere, Hans Gasser'in bir büstünü dikti.

Mozart adı, gerek müzik dünyasında, gerekse masonluk âleminde kemali ve güzelliği temsil eden nadir isimlerden biri olarak, edebiyen yaşayacaktır. Mozart'ı anarken içimizde ümitlerin, özleyişlerin, örnek bir insan ve gerçek bir mason fikrinin tahakkukunu görüyoruz. Toprağı bol olsun, nuruziya onun ruhunu ebediyen aydınlatsın.

Kaynaklar:

- Dr Hans Rutz : Österreichs grosse Musiker in Dokumenten der Zeit
- Gustav Kuess: Mozart in der Loge.
- Engdahl Thygessen: Botschaft in unsere Zeit.
- Ludwig Essmann: Mozartiana.
- Hans Maschmann: Mozart der Meister.
- Erich Bielka: Zu den Mozart-Gedenkfeiern in der Türkei.
- Gesa Rech: Mozarts Lebensweg.
- Prof. Cevat Memduh Altar: Opera tarihi.
- Prof. Cevat Memduh Altar: Osmanlı- Avusturya münasebetlerinde Mozart.
- M. Ragıp Gazimihal: Wolfgang Amadeus Mozart.
- Melahat Özgü: Sihirli flüt.
- Liko Amar: Mozart eserlerinin talihi.
- Eduard Zuckmayer: Gazi Eğitim Enstitüsü Mozart töreninde.
- Nadir Nadi: Dostum Mozart.

SLOANE MS (EL YAZMASI) No. 3329

Celil LAYIKTEZ

Bu el yazması British Museum'da bulunmaktadır. Sir Hans Sloane'in (1660-1763) özel koleksiyonundan gelmekte olup tarihi yaklaşık 1700 olarak saptanmıştır. Edinburg (1696) ve Chetvode Crawley (1700) el yazmaları İskoçya kökenliken, Sloane 3329 İngiliz olmakla beraber, terminolojisinden İskoç etkisi belli olmaktadır.

Elias Ashmole 16 Ekim 1646 günü, saat tam 4.30 da Warrington L.da (Lancashire) tekris olduğunu hatıratında yazar. Coil's Masonic Encyclopedia'ya göre (England, 1600 - 1717) Ashmole'nin tekrisinde bulunan Richard Stankey'in oğlu Edward Stankey, aynı gün bu MS'i yazmıştır.

Bu el yazması iki kısımdır: M.ların birbirlerini tanımlarına yarıyan işaretlerin tarifi ile sonunda bir yemin metninin yer aldığı kateşizm. İlk kısmın İskoçya'da karşıtı yoktur, ikinci kısım ise, İskoç el yazmalarına çok yakındır.

Bu el yazmasını özellikle ilginç kılan husus, 1717 öncesinde üç dereceli bir masonluğun mevcudiyetine kesin olarak tanık olmasıdır. Edin-

burg ve Chetwode Crawley el yazmalarında Kalfa ve Usta Mason tabirleri eş anlamda kullanılarak, yalnızca iki dereceli bir M.luk söz konusudur. Sloane'da ise kesin olarak üç derece gözükmemektedir. Burada, Usta ve Kalfaların ayrı sırları vardır. 1717 den önce üç dereceli M.luğun var olması Trinity College (1711) el yazmasıyla da teyit edilmektedir.

Büyük Loca ilk kurulduğunda (1717) iki dereceli bir sistem kullanılıyordu. 1720'li yıllarda üç dereceli sisteme geçilince Bül. kuruluşundan önce var olan bir şekli kabul etmişti ve yaklaşık yirmi yıl kadar her iki sistem paralel olarak geçerli kalmıştı. Aslında üç dereceli sisteme geçiş, ana hatlarıyla iki dereceli sistemde bulunan öğelerin üçe bölünmesiyle gerçekleşmiştir.

EL YAZMASI

Hür Masonların kelime ve işaretlerinin naratif anlatımı:

(M.lar) İlk önce işaretlerle tanışır, sonra da bir kenara çekilip konuşurlar. İşaretlerden bir sağ elin, parmak uçları çenenin üç-dört parmak altında olarak, göğsün üzerinden soldan sağa çekilmesidir; ikinci bir işaret şapkayı el ile çıkarmaktır; şapka çıkarılırken, ilk iki parmak kenarın dışında, baş parmak ve diğer parmaklar altta kalacak ve şapka tekrar başın üzerine konulmadan soldan sağa hareket ettirilecektir; diğer bir işaret, içerken bardağı çenenin altından yatay olarak geçirmektir; diğer işaret mendili bir ucundan sağ el ile alarak sırta saracak şekilde sol omuzun üzerine atmak ve birkaç adım yürümektir; bir mason birinin böyle davrandığını gördüğünde onu izleyecek ve elini sıkacaktır. Kalfalar birbirlerinin sağ ellerini sıkarlarken işaret parmaklarının üçüncü boğumuna baş parmaklarının tırnağı ile basarlar; Üstadlar birbirlerinin sağ ellerini sıkarlarken, eli derin kavrayarak dört parmağın tırnaklarını el ayasının bileğe yakın kısmına veya bileğe sıkıca bastırırlar ve aynı zamanda baş parmak tırnağını baş parmağın ikinci boğumu ile işaret parmağının üçüncü boğumu arasına basarlar (+); ancak, bazıları der ki, bu tutuşu yaparken, orta parmak, bir parmak ölçüsünde veya üç adet arpa tanesi boyunda ileri giderek kalpten gelen bir damara basmalıdır.

- Başka bir işaret de sağ topuğu sol ayağın çukur kısmına sokarak bir gönye oluşturmak, sonra da, ileri ve geri birkaç adım atarak ve her üç adımda bir durarak, tekrar gönye şeklini oluşturmaktır. Masonlar bu hareketinizi gördüklerinde size yaklaşacaklardır.

- Mason avadanlıklarının bulunduğu bir mekâna geldiğinizde X harfi şeklinde gönye oluşturunuz (avadanlıklarla), bir Hür Mason Kardeşlerinin oradan geçmiş olduklarını fark etmekte güçlük çekmeyecektir;

(+) Çıracak tutuşundan söz edilmemesi ilginçtir.

Masonların çalışmakta oldukları bir sahaya geldiğinizde, aletlerinizin birkaçı ile X gönye yapabilirsiniz, bu bir tanınma işaretidir; aletlerinizden biriyle veya seyahat değneğinizle inşa halindeki duvara hafifçe vurup "bu dış bükey, veya iç bükeydir" denebilir; şantiyede bir kardeş varsa, "içi doludur" der ve bu kelimeler karşılıklı tanınma işaretini oluşturur. Bazıları, sağ kolu gönye gibi kıvrıyarak ve elin ayasını kalbin üzerine koyarak işaret verirler. Başka bir işaret, doğuya bakarken ağzı batıya doğru kıvrımdır; başka bir işaret sol eli doğuya doğru kaldırırken sağ dizi bükme ve boğaza kemik ya da yemek kaçınca öksürür gibi, iki kere yavaşça, bir kere de daha hızlıca ses çıkarmak ve peşinden "gün görmeğe, gece duymaya yarar" demektir; başka bir işaret, gönye şeklinde bükülmüş bir toplu iğneyi ve gönye şeklinde kesilmiş bir kâğıdı size yollamaktır: bunlar elinize geçince, ettiğiniz yemine uyaraktan, nerede ve kiminle beraber olursanız olun, koşmanız gerekir; yukarıda anlatılan şapka veya el işaretleri size yapılırsa, nasıl yardım edebileceğinizi saptamak üzere, bir çan kulesinin tepesinde olmanız dahi, işareti yapanın yanına koşmaya mecbursunuz. Paraya ihtiyacı olduğunu belirtmek isteyen bir mason, bir pipo borusu veya benzer bir objeyi size göstererek, "bir peni bozabilirmisiniz" diye sorar; paranız varsa evet, yoksa hayır deyin; bazıları paraya olan ihtiyaçlarını belirtmek üzere, başkalarının görebileceği şekilde, veya yalnız olarak bıçaklarını kınlarından çekerler: kardeşin verebilecek parası varsa, bıçağı alıp kınına geri koyar ve sahibine iade eder, parası yoksa, aldığı gibi iade eder; yeminlerine rağmen çok kişi böyle yapıyor ve bu nedenle birçok işaret cevapsız kalabiliyor; bir başka işaret, sağ elle mendili çıkararak içine sümkürmek, sonra da mendili kol ucunda tutarak, iki kere yavaşça, bir kere de daha kuvvetlice silkelemektir. Başka bir işaret, bir kapıya iki yavaş bir kuvvetli darbeyle vurmaktır. Sofrada içerken kullandıkları bir işaret daha vardır, içki kabının elden ele dolaşması yeterince hızlı olmazsa "haine bak" derler. Fransa'da, İspanya veya Türkiye'de bir masona hitap etmek üzere verilen işaretin, sol dizi yere koyarken sağ eli güneşe doğru uzatmak olduğunu söylüyorlar; hitap edilen kardeş gelip sizi kaldıracaktır. Yalnız, bana inanın ki, dizini böylece yere koyanın çok uzun zaman yerde kalma riski büyüktür; ve bazıları, yaptıkları işaretin fark edilmesini, Yahudilerin inançlarına göre, doğudan geleceğine inandıkları Mesih'i bekledikleri süre kadar bekliyebilirler.

Şimdi de, soru cevaplı gizli görüşmelerini görelim:

Soru: Mason musunuz?

Cevap: Evet, hür masonum.

S. Bunu nasıl anlayacağım?

- C. Mükemmel işaret, dokunuş ve girişimin ilk noktalarıyla.
- S. İlk işaret ya da dokunuş hangisidir? Bana ilkini gösterin, ben de size ikincisini göstereyim.
- C. İlk gizlemek ve saklamak, veya gizlemek ve sır tutmaktır, aksi halde cezaların en küçüğü dilin boğazın dibinden kesilmesi olacaktır.
- S. Nerede Mason yapıldınız?
- C. Tam ve mükemmel veya tam ve adil bir locada.
- S. Tam ve mükemmel veya tam ve adil loca nedir?
- C. Tam ve mükemmel bir loca, iki kabul edilmiş çırak, iki kalfa ve il üstaddır; daha çok veya daha az olunabilir; kalabalık olunca eğlence artar, daha az olunca yemek güzelleşir; ihtiyaç halinde beş kişi yeterlidir, bunlar iki kabul edilmiş çırak, iki kalfa ve bir üstaddır; mekân, horoz ötmesi veya köpek havlamasının duyulamıyacağı, dünyanın en yüksek tepesi veya en derin vadisi olacaktır.
- S. İlkelerinizi kimden alırsınız?
- C. Sizden daha büyük birinden.
- S. Yeryüzünde bir masondan daha büyük kim olabilir?
- C. Kudüs Mabedinin en yüksek noktasına getirilen kişi.
- S. Locanız açık mıdır, kapalı mıdır?
- C. Kapalıdır.
- S. Locanız kapısının anahtarı nerededir?
- C. Loca kapısından yaklaşık bir buçuk ayak mesafede kapalı bir kutu içinde veya üç köşeli döşeme taşının altında.
- S. Locanız anahtarının malzemesi nedir?
- C. Malzemesi tahta, taş, demir, çelik veya başka bir metal değildir; malzeme, bir kardeşin arkasından veya yüzüne karşı yalnızca doğruyu söyleyen dildir.
- S. Locanıza ait kaç biju (+) vardır?
- C. Üç tane: kareli döşeme, alev saçan yıldız ve duvar kalınlığında yontulmuş bağlama taşı.
- S. Locanız ipinin boyu nedir?
- C. Karaciğer kıvrımından dilin köküne olan mesafe kadar.

S. Locanızda kaç ışık vardır?

C. Üç: Güneş, Üstad ve Gönve.

S. Locanızın yüksekliğı nedir?

C. Sayısız ayak, yarda ve inçlerle gök yüzüne kadar ulaşır.

S. Locanızın istikameti nedir?

C. Bütün kutsal mabedler gibi, doğudan batıyadır.

S. Üstadın Locada yeri nerededir?

C. Yeri doğudadır; biju (+) ilk önce onu aydınlatır ve o da işçileri işlerinin başına sevk eder; üstadların sabah ektiklerini koruyucular öğleden sonra biçerler.

- Bazı yerlerde de şöyle söyleşirler:

S. Kelime ilk defa nerede verildi?

C. Babil Kulesinde (++)

S. İlk loca nerede toplandı?

C. Aziz John'un kutsal şapelinde (küçük kilise).

S. Locanızın istikameti neydi?

C. Sözü edilen şapel ve bütün kutsal mabedler gibi doğudan batıya.

S. Locanızda kaç ışık vardır?

C. İki: Biri girerken görmek, ikincisi de çalışırken görmek içindir.

S. Neyin üzerine yemin ettiniz?

C. Tanrı ve Gönve üzerine.

S. Elbiselerin altından mı, üstünden mi?

C. Altından.

S. Hangi kolun altından?

C. Sağ kolun altından.

S. Geldiğiniz Muhterem Locanın tüm Üstadı Muhteremlerine ve Kalfalarına ve size Tanrı yardımcı olsun. İsminiz nedir?

(+) Jewel: mücevher

(++) Cooke el yazmasından itibaren Eski Yüğümlülükler, Babil Kulesinin inşasından sonra, masonların Nemrut'dan ilk görevlerini almış olduklarını kabul ederler. Yazar bu temayı işlemektedir, ancak Eski Yük. de "Kelime"den söz edilmez.

C.J veya B.

Sonra dokunuşla el sıkarak "Kardeş John sizi selamlar" der.

C.Tanrılar sizi iyi selamlıyor sevgili kardeşim.

- Başka bir selamlaşma şekli de, Üstad veya Kalfa dokunuşunu verirken, "Son geldiğimiz muhterem Locanın Üstad-ı muhterem'i, üstadları ve kalfaları sizi selâmlar, sizi selâmlar, sizi iyi selâmlar" demektir; "sevgili kardeşim, Tanrı sizi iyi selâmlıyor" diye cevap verilir.

Üstad kelimesi dedikleri bir kelime daha vardır, o da daima iki kelime şeklinde söylenen "Mahabyn" dır. Kelime söylenirken, göğüs göğüse yakın dururlar, sağ ayak bilekleri birbirine değer ve üstad dokunuşu ile birbirlerinin sağ ellerini sıkarlarken, sol el parmak uçları ile ensede bel kemiği boğumlarına basarlar; biri diğerinin kulağına "Maha" diye fısıldar, diğeri de aynı tarzda, "Byn" diye cevap verir, ve bu kelime tamamlanıncaya kadar pozisyonlarını muhafaza ederler.

YEMİN

Mason kelimesini ve tüm kapsadıklarını gizli tutacaksınız, onu hiçbir zaman doğrudan veya dolaylı yazmayacaksınız; bizlerin veya eğitimcilerinizin gizli tutulmasını istedikleri tüm bilgileri, her erkek, kadın veya çocuktan, hatta taştan saklayacak ve ancak bir kardeşe veya bir Hür Mason locasında açıklayabileceksiniz, ve yasalarınızda tanımlanan tüm yükümlülöklere (+) harfiyen uyacaksınız; doğrudan veya dolaylı, hiçbir çift anlama gelebilecek yoruma ve zihinsel kısıtlamaya başvurmadan, bütün bu noktaları gizlemeye ve uygulamaya söz verip yemin edeceksiniz. Bu Kitabın içindekileri, ve Tanrı yardımcınız olsun.

Kitabı öper, v.s.

(+) Tekris merasimi esnasında yeni kardeş locada okunan Eski Yükümlölöklere atıf yapılmaktadır.

REFERANSLAR :

Villard de Honnecourt, Cilt 7, Edmand Mazet

The Early Masonic Catechisms; Knoop, Jones and Hamer Coil's Masonic Encyclopedia

TRINITY COLLEGE MS (EL YAZMASI)

Celil LAYIKTEZ

Bu el yazması Dublin'de, Trinity College'in kütüphanesinde bulunmaktadır.

El yazmasının arkasında "Hür Masonluk, Şubat 1711" kaydı vardır. Bu kayıt ana metinden değişik bir elden çıkmıştır ve dolayısıyla MS'in Şubat 1711'den önce yazılmış olduğu kanaatine varılmaktadır. Metinde, Sidane 3329 MS ve İskoç kateşizmleri ile yakın taraflar vardır.

MS iki kısımdır: Soru cevaplı bir kateşizm ve tanınma işaretlerinin tasviri. Sloane MS'de bu sıra terstir, yani önce tanınma yöntemleri, sonra kateşizm. MS'nin özelliği, 1717, hatta 1711 öncesinde üç dereceli bir masonik sistemi anlatmasıdır.

MS'nin başında, üzerinde bir haç ile süslü büyük bir H harfi vardır. Bu Hz. İsa'nın ismini simgeleyen bir monogram olabileceği gibi, İngiliz Masonluğunda Royal Arch sembollerinden üçlü TAU'nun da kaynağı olabilir. Bu haçlı H harfinin altında, "Under no less a penalty" (Daha az olamayacak bir ceza) tabirini görüyoruz. Bu da ileride gelişecek M.yemininin ceza kısmıyla ilgili ilk cümlesinin başını teşkil eder.

Soru: Nasıl bir insansınız?

Cevap: Ben bir masonum.

S. Bunu nasıl anlayacağım?

C. İşaret, dokunuş ve kabul edilişimindeki noktalarla.

S. Nerede kabul edildiniz?

C. Tam ve mükemmel bir locada.

S. Bir loca nasıl tam ve mükemmel olur?

C. Üç Üstad, üç Kalfa ve üç Çırakla.

S. Locanızın istikameti nedir?

C. Kudüsdeki mabed gibi Doğudan Batıya.

S. Üstadın yeri neresidir?

C. Kareli döşemenin ortasında duran kemikten yapılmış bir koltukta.

S. Neden orada durur?

C. Güneşin doğuşunu beklিয়েerek adamlarına iş vermek için.

S. Locanızın yüksekliği nedir?

C. Sayısız inç ve ayak ölçüsünde yıldızlar kadar yüksektir.

S. Locanızın anahtarını nerede saklarsınız?

C. Loca kapısının bir buçuk ayak mesafesinde, kemikten yapılmış birkutunun içinde.

S. İpten çapaya kadar olan mesafe nedir?

C. Dilden kalbe olan mesafe kadardır.

S. Rüzgâr hangi yönde eser?

C. Doğudan ve Batıdan, ve Güneyin içinden.

- Genelde kullanılan işaret sağ elle ağız ovduktan sonra eli boğazın üzerinden geçirerek sol göğüs üzerine koymaktır. Üstad işareti bel kemiğidir, kelimesi de "matchpin" (maçpin) dir. Kalfanın işareti parmak boğumu ve tandondur, Kelimesi de Jakin'dir (Jachquin veya Jacquin). Çırağın işareti tandon, kelimesi de "Boaz"dır, veya "içi boş" dur. Üstad'ın bel kemiğinin üstüne basın, dizinizi dizlerinin arasına koyun ve Maçpin deyin. Kalfanın parmak boğumları ile tandonlarına basarak Jakin deyin. Kabul edilmiş çırağın tandonuna basın, Boaz deyin, İçi Boş da diyebilirsiniz. Karanlıkta bir masonun bulunup bulunmadığını araştırmak için "gün görmek, gece işitmek içindir" deyin.

Kardeş toplantısında size kadeh kaldırırlarsa, kadehinizi tersine masaya indirir; iki ya da üç kere bu olay tekrarlandıktan sonra, hala "içiniz, ben size kefilim" derlerse, biliniz ki ziyafetten size düşen payı onlar ödeyecektir. Siz "squire (+) zayıftır," veya "bir kuruşumu bozun" dediğiniz takdirde, sizi misafir edeceklerdir. Bir kardeşi çağırmak için kullanacağınız işaretler şunlardır:

Toplulukta kardeş olduğundan şüphelendiğiniz biri varsa, "loca korumasıdır" deyiniz. Bir iskele veya başka bir yüksek yerden birini aşağı indirmek için, ayak uçlarınızı açarak topluluklarınızı birleştirin ve yukarı bakarak el veya değneğinizle bir dik açı oluşturun. Bu ve diğer işaretlerinizi hep kayıtsız bir tarzda yapmalısınız.

(+) squire: şövalye silâhtarı, İngiltere'de şövalyelikten bir derece aşağırütbe, köy eşri-
ndan kimse.

REFERANSLAR

Villard de Honnecourt, Cilt 7, Edmond Mazet

The Early Masonic Catechisms, Douglas Knoop, Jones ve Hamer,

MASONLUĞUN KISA TARİFİ

Raşid TEMEL

Masonluk nedir?

Adları tarih sayfalarına geçmiş kralları, hükümdarları, başkanları ve daha birçoklarını cezbeden şey nedir? Masonlukta ne vardır ki George Washington gibi bir kimse ona çok kıymet vermiş, Albert Pike gibi bir kıymet de hayatını buna adamıştır.

Masonluk nedir?

Onda neler vardır ki totaliter yöneticiler, politikacılar ve bazı ruhbaniler tarafından beğenilmemiş ve husumetlerine neden olmuştur?

Masonluk nedir?

Onda ne vardır ki zalimlerin bü-

tün eziyetlerine rağmen, yaşayabilmiş ve neden sadece hür insanların yaşadığı memleketlerde gelişmiştir.

Masonluk kısaca nasıl tarif edilebilir?

Bir kardeşimizin dostlarına ondan ne aldığını söyleyebileceği kısa bir tarifi nedir? Hariciler arasındaki bir meraklıya verebileceğimiz kısa tarifi nasıldır?

Bazı kimseler Masonluğun liberal bir eğitim sistemi olduğunu söylerler, ama bu tarif tatmin edici değildir. Ayırarak zamanı olanlar için onun başlangıcı ve öğretilerini öğrenmek için geniş fikirli bir eğitimin başlangıcı ola-

bilir. Ama Masonluk sadece malzemeyi ve taşıtı sağlar. İnsanların kafasına bilgiyi huni ile sokamaz.

Bazı kimseler Masonluğun bir din olduğu söylerler, ama birçok Mason bu tarifi kabul etmez. Evet doğrudur, din değildir. Çünkü öğretilerimizde bizden dürüst ve dindar bir hayatımız olması istenir. Masonik mükellefiyetlerimiz için Tanrı adına yemin ederiz. Ama Masonluk üyelerine bir din yüklediği gibi, onu hiçbir dindende mahrum etmemiştir. Mazhebi ve dogması yoktur. Masonlar Musevi, Katolik, Protestan, Müslüman ve Yüce Allahın varlığını kabul eden mezhepler arasında fark gözetmez, bunlar arasında bir tercih de yapmaz.

Masonluk ölümün yok olmak demek olmadığını ve bizimkinin ötesinde başka bir alemde birşeylerin varolduğunu öğretir.

Masonluk alegori perdesi arkasına gizlenmiş, sembollerle tarif edilen kendine has bir ahlak sistemidir. Bu tarifi hepimiz duyduk ve biliyoruz. Öyleyse alegorilerin izahı ve sembollerin açıklanmasına ihtiyacımız olacaktır. Ama milyonlarca Masonun hepsinin kendine göre bir alegori ve sembol için izahları ve açıklamaları olacaktır. Kendisi açısından bunların hepsinin doğru olduğu da kabul edilmektedir. Böylece aynı alegori veya sembol için pek çok izah ortaya çıkacaktır.

Burada Masonluğun kendine has bir ahlak sistemi olarak tarif

edilmesi üzerine görüşümü açıklamak istiyorum. Masonluk kendine has bir ahlak sistemi olan bir dernektir. Çünkü onun landmarkları, sembolleri, alegorileri ve kardeşliği vardır. İçimizde bu kendine haslığımızı anlayamayanlar bulunursa, Masonluğun kulüplerden ve diğer derneklerden hiçbir farkı kalmaz. Bundan da Masonluğumuz büyük zararlar görür.

Masonluk üyelerinin neye inanmalarını ister? Onlardan daha başka neler ister? Eğer bu soruların cevapları olsaydı Masonluğun tarifini yapabilirdik. Masonluk üyelerinden kafalarına uygun ve mantıklı olandan başka hiçbir şey istemez. Masonluk hiçbir kardeşten yapması icabeden şeylerden başka birşey de istemez, veya bunları yapmaya onu mecbur etmez. Masonluğun üyelerinden isteyeceği hemen hemen tek şey perdenin arkasındaki alem için hazırlıklı olmalarıdır. Masonluğun bu doğal şeyleri açıklayan ve doğrulayan çok güzel seremonileri de vardır.

Masonluğun prensiplerinin, derslerinin ve öğretilerinin nereden geldiğini bilseydik, Belki Masonluğun bir tarifini ortaya koyabilirdik. Ama Masonluğun prensipleri ve üzerinde kurulduğu büyük hakikatlar zamanın başından beri vardı. O zamandan bu zamana kadar bütün haşmeti ile varoldular, zamanın biteceği güne kadarda varolacaklardır. Zamanın başındaki şartları bilsek, yahutta zaman bitince ne olaca-

ğını bilsek, Masonluğun kısa tarifi için lüzumlu esası bulurduk.

Masonik öğrenciler sorumuza tam ve özlü bir cevap bulamadan, Masonik misterler üzerine hayatlar boyu araştırmalar yapmışlar, ama ne bir özet nede tam bir cevap bulamamışlardır. Dünya için dünyanın anlayacağı hazır bir cevap yoktur. Masonluk bir dernektir, ama o daha ziyade bir hayat felsefesidir. O kalbimizde olandır, her zaman dilin ilan ettiği şey değildir.

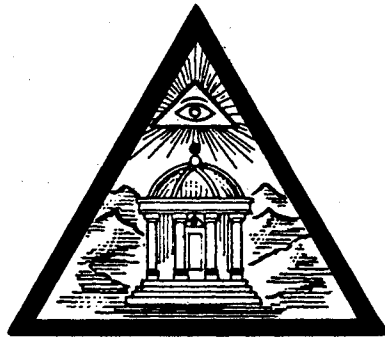
"Masonluk Masonlar ne ise odur." demek galiba en doğru cevap olacaktır.

Buraya kadar yazdıklarım 5-15 Dakika Konuşmalar isimli kitapdan derlenmiştir. Şimdi Masonluğun çok ilgi çekici olduğu kadar, biraz da uzunca olan bir tarifi Coil's Masonik Ansiklopedi'den derleyerek veriyorum:

En geniş ve etraflı anlamda Masonluk, sade ve esaslı nitelikte bir fazilet ve sosyal ahlak sistemi, bir hayat felsefesi olup, geniş

bir insanseverliği de içine alır. Hayatı pratik bir görgü saymakla beraber, manevi değerleri maddi değerlere üstün tutar. Belirli bir inanca bağlı olmayan bir din gibidir, bütün inançların gerçek olduğuna inanır. Ahlaka dayanır, ama softa değildir. Dindarlıktan çok akıl arar. Hoşgörülüdür, ama vurdum duymaz değildir. Hakikati araştırır ama tarif etmez. Üyelerini düşünmeye zorlar, ama ne düşüneceklerini söylemez. Cehaleti kötüler, ama cahili afaroz etmez. Eğitimi geliştirir, ama herhangi bir eğitim programı ileri sürmez. Politik bağımsızlığı ve insanlık şerefini korur, ama herhangi bir davası veya propagandası yoktur.

Hayatın asaletine ve faydasına inanır, kavgacı değil alçak gönülüdür, mutedildir, evrenseldir ve o kadar geniş görüşlüdür ki, Masonluğun ne olduğu ve ne olması gerektiğine varıncaya kadar, herkesin kendi fikrini edinip söylemesine izin verir ve herkesi gücü yettiği kadar Masonluğu onarmaya çağırır.

KARDEŞLİK VE MASONLUK

Abdülkadir ERENGÜL

Kardeşliğin tanımını yapacak olursak, Evvela aynı anadan ve babadan olma kardeşlik yani kan kardeşliği ki bunda bizim irademiz ve isteğimiz söz konusu değildir. Yani seçme hakkımız yoktur. İkincisi ise kendi istek ve irademiz ile M. luğa intisap sonucu oluşan kardeşlik. Bu ikinci de din, dil, ırk ve milliyet ayırımı olmadan bütün M. lar ile kardeş olunur... M. lar evvela kendi aralarında, sonra da bütün insanlar arasında kardeşlik duygularını idame ettirmeyi ve kuvvetlendirmeyi vazife sayarlar. Bu kardeşliği meydana getiren en önemli unsur sevgi ve samimiyettir.

Kardeşlik duyuşta, görüşte, inanışta daima birlik ve beraberlik içinde olma halidir. İnsanlar ve milletler arasında kardeşlik sözcüğünün hakiki anlamı, her türlü insancıl davranışlarla ortaya çıkar.

M. luk, bütün dünyada sevgi ve saygıyı, insanlığı yaymaya çalışan ve üyelerini kardeşlik bağlarıyla birbirine bağlayan bir kuruluştur.

Tekris sırasında Üstadı Muhterem yeni kardeşe "Siz yeryüzünün en eski kuruluşuna katıldınız, milyonlarca M. ile kardeş oldunuz. Aramızda kurulan bu kardeşlik bağı ömrünüz boyunca sürecektir" sözleri ile bunu kanıtlar.

Kardeşler arasındaki sevgi bağına remzeden "zincir" sembolizmini düşünelim... ve unutmayalım ki zincir ancak en çürük halkası kadar sağlamdır. Çünkü en çürük halkasından kopar. Onun için halkalarımızın sağlam olmasına, yek diğerine kuvvetli bağlı olmasına ve kardeşlik zincirimizin asla kopmadan bütün dünyayı bir nur ışığı gibi sarmasına kendimizi adayalım aziz kardeşlerim.

M. luğun bir M. na verebileceği nedir? M.luğun ödülüne erişebilmek, yani büyük duvarların bir taşı olabilmek için pek çok çaba göstermeliyiz.

M. luk insanları birbirine sevdirmek, manevi ellerini karşılıklı dayanışma ve destek için birleştirme bilincini aramaya, mutluluk anlarını doldurmaya ve acılarını azaltmaya yarar. Bir insanın kardeşleri tarafından M. na özgü özellikleri ile tanınması ve anılması, o M. nun ümit ettiği ve değer verdiği en büyük ödüldür. Şunu da unutmamalıdır ki ilk görevimiz M. luğun elitliğini korumaktır. Bir M. nun görevi kardeşlerine sözün tam anlamıyla yardım etmek, onları her bakımdan aydınlatmak, korumak ve haksızlığa karşı hayatı pahasına da olsa savunmaktır. M. lukta çalışma insanın en başta gelen görevi olarak bilinir. Görev iyi yapılırsa, mesuliyet duygusu tam bir şekilde teessüs ederse, o zaman M. luk insana şeref verir ve bu şeref en yücesi de bir insanın kardeşlerince M. olarak tanınmasından ve bilinmesinden ibarettir. Asıl önemli vazifemiz kendi içimizde ülkü mabedi kurduğumuz gibi, bu mabedi toplumda da kurmağa gayret etmeliyiz. Görülüyor ki M. olmak kolay değildir ve M.luk bir biradere şereften önce görev ve mesuliyet yükler. M.luğun şerefi bu görev ve mesuliyetin sonucudur., yani görev iyi yapılırsa ve gerekli mesuliyet yüklenirse şerefli bir M. sayılır.

Dostluk-kardeşlik mabedi ancak kişiliğini kazanmış, ruh özgürlüğüne, ahlâk soyluluğuna ve insanlık sevgisine erişmiş, ya da bu yola girmiş kişilerin yeridir. Gerçek dost ve kardeş olanlar gerçek M. lar el ele güçlüklerle savaşır, evrim yolunun her adımından zevk çıkararak, evrim doruğuna yaklaşmağa çalışırlar. Dostluk ve kardeşlik bu sürekli sınavlar sırasında elde edilir. bunun için de evrim ve yetkinleşme yolunun acılarına ve kahrılarına katlanmak gerekir. Biz burada bütün insanlara sürekli barış ve mutluluk verecek Ülkü Mabedi kurmaya, kendimizi hazırlamak için toplanıyoruz. Burada şu hususu da ilave etmek gerekir: nasıl ki kan kardeşimiz üzerinde onunu korunması ve ihmal edilmemesi için hassas davranıyorsak; M. kardeşlerimizle ilgili hususlarda da aynı hassasiyeti göstermek ve M. luğa has hiçbir adeti, basit ve ehemmiyetsiz gibi görünse de küçümsememek gerekir.

Dil, din ırk ve ulus farkı gözetmeksizin herkesi sevelim. Sevgiyi öğretelim, amacı sosyal olan M. ik görevlerimizi yapma olanağı bulabile-

lim. Kendimizi de yersiz sergilemeden, M. luğun yükümlülüklerini yerine getirelim. Sevginin insanlık için ve özellikle M. lar için ne denli önemli olduğunu unutmayalım. Enginlerden gelip kulaklarda derin etkiler uyandıran şu geleneksel özdeyişi hep beraber anımsayalım.

"Seviniz, birleşiniz, bir olunuz".

Burada şu kavramları da işlemek gerekir. Özgürlük ve eşitlik elde edilmeleri pek zor, korunmaları ise daha zor olan birer değer, birer kutsal kavramdırlar. Bunları gerçekleştirerek koruyabilecek olan güç ancak birlik ve beraberlikten doğabilir. Birlik ve beraberliğin kaynağı ise Kardeşlik'tir. Çünkü kardeşlik özgürlük ve eşitliği içinden duyan ve algılayanların insanlık idealidir.

İrk, renk, dil, din, ülke, ulus, sosyal sınıf, ekonomik düzey, uygarlık aşaması gibi farklılıkları gözetilmeksizin nasıl bütün insanlar özgür olmaya yaraşır iseler, gene nasıl aynı farklılıkları gözetilmeksizin birer insan olarak eşit iseler, bir kez daha aynı nedenlerle kardeştiler.

Bu kardeşlik, biyoloji kalıtımı temeline dayanan bir kardeşlik olmadığı için, insanın sevgi ve buyrultu gücünü kullanarak, akıl yoluyla, bençil duygu ve davranışlarını dizginleyebilmesi ve bunların yankılarına karşı da direnebilmesi suretiyle uygulanabileceği bir bağlılıktır.

Dolayısıyla kardeşlik sözcüğü bir bakıma M. ruhunu, M. luğun evrensel niteliğini ve amacını özetler.

Basit olarak kardeşlik sözcüğünün sözlük anlamı içinde çok yüce idealleri içeren bir ülkü görünmeyebilir. Oysa insanları içten bağlarla birbirlerine bağlayan kardeşlik duygusu, töresel, tüzel ve insancıl umdelerin egemenliği altında kurulabilen ve sürdürülebilen bir gerçektir. Dolayısıyla kardeşlik, bir sözlüğün içermesinin beklendiği basit bir düşünüş ya da tanımlanmasından çok daha yüce ve çok daha geniş kapsamlı bir toplumsal ülküdür.

Kardeşliğin temeli karşılıklı sevgi, saygı, güven, anlayış ve dayanışmadır. Bu temeller, genelde, tanıma, yakınlaşma, alma ve uyuşma yoluyla sağlanır. Bunların içinde en önemli olanı da uyuşmadır. Uyuşma, sevgi, tolerans ve ülkü birliğinden doğar.

Aynı ana ve babadan olma yani biyolojik kalıtım kökeni aynı olan birçok kardeşlik arasında bu temellerin oluşmadığı sık sık görülen bir olgudur. Dolayısıyla da bu kişilerin kardeşlikleri, pek basit bir soy ortaklığından ileri gidememiştir.

Oysa belirli bir amaç ve ülkü için gerek nesnel ve gerekse tinsel güç ve yeteneklerini birleştiren insanlar, aralarındaki kardeşliği çok daha kolaylıkla oluşturabilirler. Bu insanlar birbirlerini hiç tanımasalar ve birbirinden çok uzak ülkelerin apayrı nitelik ve özelliklerdeki top-

lumlarının bireyleri olsalar bile, edindikleri amaç ve benimsedikleri ülkü onları kalben yaklaştırır ve aralarında çözülmez bir uyuşma kurulur.

Kardeşlik ve M. luk arasında bir ortak görüş de nasıl ana baba bir kardeşler; gerçekten, yürekten, içtenlikle birbirini severler ise M. lar da kardeşlerini ve bütün insanları aynı şekilde sevebilmeli ve kendisini de öyle sevdirebilmelidir.

Birbirine karşılıklı sevgi ve şefkat bakımından M. lar tek bir vücut gibidir. Vücudun bir uzvu rahatsızlandığında; vücudun diğer kısımları da rahatsızlanarak ona cevap verirler.

İyi ahlâkın kazanılması, fena alışkanlıklarını bırakılması ve düzeltilmesi için; güzel ahlak sahibleriyle beraber bulunmak, onlardan iyi şeyler görüp, dinlemekle olur. Zira insan bir arada bulunduğu, arkadaşlık ettiği ve beraber oturup kalktığı insanın etkisi altında kalır.

İnsan iyiye, güzele ve doğruya yalnız başına ulaşamaz. Bu kardeşler mabedi bize bu yolda öncü olur ve gönlümüz ödevlerini yerine getirmenin sevinç ve sevgisi ile dolar. Şan ve şeref, yararlı ve hayırlı işleri yapanındır. Yüksek bir mevkiye ulaşmak yetmez. Asıl kişi, o mevkiye lâyık olmaktır. Vermeden önce kazanmamız, başkalarını aydınlatmadan önce kendimiz aydınlanmalıyız. Şahıs yücelmelidir ki etraf ondan faydalansın. Biz iyi oldukça hayır bizden kaçmayacak ve biz iyi oldukça kötülük bize varmayacaktır. Kötülüğü almak, ya da almamak hem gönlümüzde, hem dileğimizde ve hem de elimizdedir. Bir şeyi yapmayı istemek bizden, yardım ise bizi sevgisinden varetmiş olan Ev. Ulu Mimarından gelecektir.

Dostluk ve kardeşlik mabedi ancak kişiliğini kazanmış, ruh özgürlüğüne, ahlâk soyluluğuna ve insanlık sevgisine erişmiş ya da bu yola girmiş kişilerin yeridir. Gerçek dost ve kardeş olanlar, yani gerçek M. lar el ele güçlüklerle savaşırlar, evrim yolunun her adımından zevk çıkararak, evrim doruğuna yaklaşmaya çalışırlar. Dostluk ve kardeşlik bu sürekli sınavlar sırasında elde edilir.

Kardeşlerim M. luk gerçeğe, iyiliğe ve güzele yönelişi ile toplumda daima erdemliliğin önderi olmuştur. M. ik eğitim M. a sembollerle birlikte kendi benliğini anlamasını öğretmiş, kişiliğini geliştirmekte yol göstermiş ve özellikle bunu başkaları ile paylaşabilme olanağını sağlamıştır.

M. lar sevgi doludur, bu tutum ve davranışları ile hayatlarına yön verirler, O zaman geçici hevesler yerlerini daha üstün bir amaç için çaba harcamaya, ahlâkı gölgeleyen bencillik duygusu iyilikseverliğe döndürür.

M. luk camiasında insan sevgisi bütün yararların temelini teşkil eder. Sevgi ve yardım duygusunun kalblerde yerleşmesi, yer yüzünde insanı gerçek olgunluğa erdştirir. İnsanı insan yapan geçici yaşamanın zenginliği ve uzunluğu değildir. Bir şahıs sevilen ve aranan kimse olursa, o zaman ölümsüzlüğe, sonsuzluğa kavuşur. Bilgi ve sevgi insanı fazilete, hakikate ve yüceliğe götürür. O halde insan, kendisini yoklamalı ve ne derece ve ne halde olduğunu bilmelidir. Bilim ve ilim sahiplerinin faydası yalnız kendilerine değildir. Başkalarına bulundukları irşadlar, gösterdikleri yollarla diğer insanlara faydalı olmalıdır.

M. lar evvela kendi aralarında, sonra da bütün diğer insanlar arasında kardeşlik duygularını idame ettirmeyi ve kuvvetlendirmeyi vazife sayarlar. Bu hususta alınımız açık, vicdanımız temiz olarak gönül dolusu sevgilerle insanlığı kucaklamak yolundayız. Her şeyin esası insanları sevmektir. Bu sevginin bir belirtisi olan acıma ve karşılık beklemeden yardım etme hissi, ülkü mabedimizin taşlarını birleştiren harçtır. Taşlar birbirini sımsıkı tuttukça mabedin inşası ve dayanıklılığı sağlanır. Locamızın tavanı, atmosferin yeryüzünü kapladığı gibi, M. luğun ufukları da ülkeleri aşarak bütün insanlığı kucakladığını remzeder.

Bu konuşmamdan anlaşılacağı gibi M. luğun en önemli ve temel amacı, insanların birbirlerine kardeşçe sevgi duyguları ile bağlanmalarını sağlamaktır. Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik amacına ulaşmak için üyelerini yetkinleştirmek, ahlâklı kılmak, bilgelik, düşünsel ve eylemsel niteliklerini geliştirmek başlıca amacımızdır.

Unutmayalım ki bağlandığımız bir andımız var, yeminimiz yemin, yolumuz açıktır. Biz gerçek bir kardeşliğe doğru el ele yürümek isteyen her kardeşin kardeşiyiz. Bu sözlerimi bir dördlülle sıralamak istiyorum

Yeminim yemin, yolumuz açık
Samimi ve tam bir kardeşliğe doğru
El ele kalbden ve sabırla yürümek
İsteyen her kardeşin kardeşiyiz.

Dünyada hiçbir arzunun, düşüncenin ve kaptisin, bir kardeşin yüzünü güldürmek, kederini azaltmak, neşesine iştirak etmek kadar önemli olmayacağını unutmayalım. Kardeşlik ve M. luğun simgesi budur.

Yumuşak olalım, müsamahakâr olalım. Harici dünyanın huzursuzluğunu mabedimizin kapısında bırakalım ve içeriye taşımayalım. Tam tersine mabedimizin inşasında kavuştuğumuz huzuru harice götürelim. Gönül istiyor ki bu sağlam zincirimizin tün halkaları, her zaman-

ki gibi bugün de ve yarın da sımsıkı, sapasağlam, pırıl pırıl birbirleriyle kenetlenmiş olarak kalsın. Bilgi ve kültür ışığı hepimizi nurlandırsın. Değerli ve yetenekli olalım. Dostluk, kardeşlik ve insanlık mabedimizin Nur'u Ziya'sı her yeri aydınlığa kavuşturacaktır. Ondan feyz almaya çalışalım.

E.U. Mimarı kalblerimizdeki kardeşlik sevgisini, insanlık sevgisini kısaca "sevmeyi" daima muhafaza edebilmemizde yardımcımız olsun

Dileriz öyle olsun

Anadolu Öncesi Türk Kültür Aşamaları

Nezih RONA

Çin tarih kaynakları, Türk kültürünün M.Ö. üçüncü yüzyılda kuzey Eurasia kıtasının geniş ufuklarında doğduğunu bildirmektedirler. Basmıl'lar, Kırgızlar, Uygurlar ve Ting-Ling (Çince kağıt sahibi) gibi Türk boyları, Çin'in kuzeyinden Aral gölüne uzanan bir kuşak boyunca kurulmuş devletler olarak tanımlanmaktadır. Tarihi, M.Ö. ikibin yılına giden mezarlarda bulunan taşınabilir cinsten eşyalar ve çok sayıda gelişmiş silâh cinsleri ve zırhlar ile tulgalar, bu boyların daha ziyade yarıgöçebe savaşçı olduklarını kanıtlamaktadır.

Kuzey Eurasia'nın doğuya yakın boyları iklim ve yaşam koşulları-

nın bir gereği olarak, fıkırsel ve dinsel alandaki tasavvurlarına daha ziyade kozmolojik bir görünüş vermişlerdi. Şamanist bir tefekkürün etkisi altında, Gök-Tanrı kültüne bağımlı, Yer ve nihayet Atalar kültüne dayanan üçlü bir inanç sistemi gelişmişti.

Orta Asyada, Türkistan kavramının sınırları gittikçe genişleyerek, coğrafi, sosyolojik ve ekonomik nedenlerden, Türk göçleri ile, Belh iline ve bugünkü Türkmenistan topraklarına da zamanla, Türkistan denilmiştir. Buna karşılık Orta Asya'nın kozmopolit kentleri de, Türk kültürünü yeni bir yöne, milletlerarası

dinlere sevketmişti. Türkler bazen, istilâ ettikleri yörelerin dinlerini kabul ettikleri gibi, dillerini de benimsemişlerdi. İslâm öncesinde, Budizm, Maniheizm, Mazdeizm, Zerdüşti gibi dinleri kabul etmişlerdi. Böyle olmakla beraber, bu yeni dinlerini kendi temel inanç motifleri ile bezemişler, çoğu kez, ana inançlarına karşıt olan inançları tümü ile terketmişlerdir.

Gök-Türkler devrinde, bu kozmopolit toplumlarla olan kültür ilişkisi ve kaynaşması, Uygurlar devrinde, özellikle edebiyat ve san'atta en iyi ifadesini bulmuş ve yerleşik Türk uygarlığının gelişmesini sağlamıştır. Bu devirdeki Türk kültürünün görünümünü, Gök-Türk alfabesiyle yazılmış çeşitli kitabe, yazma ve anıtlardan anlıyabiliyoruz. Bunlara göre, daha önceleri kuzeyden ve doğudan gelen Hunlar, Kuşanlar gibi atlı boyların idaresinde bulunan İpek-Yolu üstündeki kozmopolit ticari kentler, Gök-Türk devrinde, Türk kültürünün etkisiyle, tamamen Türkleştiğini ve bu günkü Türkistanın meydana geldiğini anlıyoruz. Bu devirde Türk adı, devleti kuran Ata'nın adı, ünvanı veya ondan inen boyun adı olmaktan çıkıp, aynı dili konuşan, değişik boyları içinde toplayan, büyük bir millet adı olarak belirdi.

Cesarete, akı (cömert) davranışa büyük değer veren Türkler, Orta-Asya kültürüne Yiğitlik, Kahramanlık, Alp'lik uslubunu getirdiler. Bunların dışında, Ulusal Tö-

re'yi ve Türk devletini korumaya yönelik Bilgi, önemli erdemlerden sayılıyordu. Hakîm olanlara ve olması gerekenlere Bilge ünvanı veriliyordu. Kadınlardan da aynı bekleniyor, ve Hakan eşi "Hatun"lara da Bilge ünvanı veriliyordu. Hatunlar, Hakanlar gibi, tören ile tahta oturtuluyor ve eşlerinin veya oğullarının yokluğunda, "Terken"ünvanı ile nâib oluyordu.

İslâmiyet, Türk Kültürüne ve toplum yaşamına, önceki aşamalardan daha büyük değişiklikler getirdi. İslâm'ın monoteist ilâhı, Türklere doğayı unutturup düşüncelerinde, Evren'in yaradıcı ve en yüce fikir ve hislerin sebebci; her yerde Hazır ve Nazır; yarattığına en yakın, tasvir ve tasavvurun ötesinde emsalsiz bir kavram oluşturdu ve Adem ötesi denetimine dalmak davetini getirdi.

İslâmiyetin neticesi, toplum yaşamı alanında, insanlar arasında manevî eşitlik oldu. İbadet, yaratıcı ile yaratılmış olanın arasında gönül buluşması imkanı açınca, eski inançlarında, aracı olan rahibe yer kalmamıştı. Kalıtsal nitelikte, babadan veya anadan gelen soyluluk ve ayrıcalıklar da kalkmıştı. Hakan, artık Gök-Tanrı'dan kut alan seçkin kişi değil, herkes gibi tanrı'nın bir kulu idi. Kişinin gelişimine yol açan bu devrim, yine de, onu toplumun hakları sınırları içinde tutmakta, insanlığa yararlı olmaya çağırıyordu.

İslâmiyetin getirdiği kültür değişikliklerinden biri, cuma namazına katılmak nedeni ile, kent yaşamına uymak zorunluluğunun hızlanması oldu. Cami, Türk kentinin merkezi olunca, çevresinde, eğitim kurumları açıldı. Buralarda, İslâm alimleri ile birlikte kitleler ve onların emrindeki meslek sahipleri toplandılar. Yapılan arkeolojik araştırmalardan, her meslek toplumunun, kendi mahallesinde veya surlar ile korunmuş bir mahalde yerleştiği anlaşılmaktadır. Türklerde, meslek toplulukları büyük sayılara çıkmakta, hatta bazen, "boy" ölçüsüne varmaktadır. Örneğin, Gök-Türkler bir demirci boyu idi. İslâm öncesi devirlerde de çeşitli meslek erbabı aynı merkezde toplanıyordu, lâkin, toplum dayanışması akımı, İslâmiyetten sonra büyük ölçüde gelişti. İlk büyük müslüman Türk mütefek-kiri, Uzlüg-oğlu Tarhan-oğlu Muhammet Farabî, çeşitli meslekleri aynı inanç etrafında toplayan, 'Faziletli Kent' kavramını bu devirde yorumlamıştı. Farabî'nin "Risale" si, Eflâtun'un Cumhuriyet konusundaki eserine şekil yönünden benzemekle beraber, içeriği bakımından farklı idi. Eflâtun'un kentini bir filozof idare ediyordu. Farabî'nin Medinesi ise, bir nebî ve bir inanç etrafında toplanmıştı. Tıpkı Peygamberler zamanında olduğu gibi. Karahanlılar devrinde meslek gruplarının, "Kutu" altında ku-

rumlaşmalarını, bunlara ait onbirinci yüzyıl edebiyatından öğreniyoruz. Sonraları, Anadolu'da görülecek Ahi ve Futuvvet kurumları, Kutu'ların gelişmesi olarak, gençlerin yetiştirilmesi-ni, bazende, kent yönetimini üstleniyorlardı. Karahanlılar döneminde, görevler, büyük ölçüde Devlet'in ödevi idi. İlk bilinen yazılı Vakıf Senetlerden, Karahanlılar devrinde, kent yönetimini üstleniyorlardı. Karahanlılar döneminde, görevler, büyük sufilerle, yoksullara mahsus kervansaraylar; hem ulema yetiştiren hemde halk derslikleri olan medreseler; Gazilerin meslekî ve moral gelişmelerini sağlayan 'ribat'lar inşa edildiğini anlıyoruz.

Türk töresi ile İslâmî umdeleri birleştirerek toplum eğitiminin, ne denli bir yüksek ahlâk düzeyine erişebileceği düşüncesi, Yusuf Has Hacib'in 1067 yılında yazdığı "Kutadgu Bilig" adlı manzum eserinde dile getirilmiştir. Filozof eğilimli büyük ozan, Türk töresinin "akı" davranış ülküsü ile Kur'anın yer üstünde, Hakkın adaletinin ve rahmetinin temsilcisi olmuş adem mefkuresini birleştirip "İnsanî davranış" adını vermişti. Kutadgu Bilig'de, İslâmî Türk tasavvufunun gelişme aşaması, abdal (*) olarak adlandırılan kişilikte görülmektedir. Bu tasavvufun baş konusu olan, hiç bir zaman erişilemeyecek "Dost"a dinmeyen hasreti ifade eder.

(*) abdal-Bir tasavvuf terimidir. Sufî'lerce insanları, Tanrı buyruklarına göre yöneten dört üyeli tanrısal örgütün kutsal üyesi.

Türkiye Türklerinin ataları olan, batıdaki Oğuz Türklerini tasavvufa davet eden bir diğer Veli-Ozan Ahmet Yesevî oldu. Ahmet Yesevî'nin Türkistan'ın batısında Sir-Derya daki mezarı "Hazreti-Türkistan" kutsal olarak bilinir. Türkistan'ın doğusunda ise, onuncu yüzyılda Türkler İsmiyyetin kapısını açan, Karahan soyundan, Satuk Buğra Han'ın mezarı keza kutsal sayılır.

Türk tasavvufu, islâm öncesi dinlerin birikintisinin varisi oldu. Er, eren, gönül gibi terimleri terketmediği gibi bazı ayin şekillerini de devam ettirdi. "Sema" denen cezbe halinde müzik ile Devran, Murakaba oturumu ve nefes hapsi gibi iradeyi kontrol'a yönelik ayin şekilleri eski dinlerin anıları olarak heterodoks tarihatlarda devam ettirildi.

Maddesel alanda, Türk gelenekleri ile İslâmî umdeler arasında bir uyum'a varıldı. İbadet yerlerinden eski dünyasal resimler kaldırıldı, bunların yerine daha ziyade tarımsal ve geometrik şekiller kondu. Karahanlılar, Türklerle ait ejder (evren), arslan, bôri (kurt), tuğrıl (tuğrul), karakuş (kartal), toğan (doğan), gibi ongunları, sanat'da kullanmaya devam ediyorlardı. Bu arada, hem batıya hemde doğuya yönelik iki kafalı karakuş (kartal), sembol olarak benimsenerek, Selçuklu bayrağında ongun olarak kabul edilmişti. Bu davranışlarını, belkide, Gök inancı anısının bir uzantısı olarak yorumlayabiliriz.

Sekizinci yüzyılda Semerkant müslüman Türkleri, esir aldıkları budist Uygur Türklerinden kağıt imalini; kılıç yapmak sanatını öğrenmişlerdi. Esasen Gök-türklerin devamı olan Uygurlar geleneksel demir işleme sanatını çok geliştirmişlerdi Uygurlar, Selçuklu devrinde Şam'da, savat işi kılıçlar imal etmekte ve Çin'e de satmaktaydılar.

Karahan Türkleri başlangıçta, Göktürk harflerini kitabe ve yazmalarda kullanmışlar, sonraları Uygur harfleri ile, ait oldukları Mani ve budist inancına ait, çoğu kez, resimli ve güzel ciltli eserler vermişlerdi. Kazandıkları bu deney sayesinde, kolaylıkla arap harfleri ile kitabeler ve yazmalarda maharet gösterdiler ve ilk ünlü hat sanatkârların arasında yer aldılar.

Arap ve Fars illerinde iklimin ılıman olması nedeniyle cami ve mescitler açık inşa ediliyordu. Orta Asya'nın çok soğuk kışlarında ise buraların kapalı olması gerekiyordu. Önceki devirlerde, Mani ve Budist dininde olan Gök-Türkler, mabetlerini, Evreni simgeleyen geleneksel gök-mavi kubbeli Otağ'larına benzetmişlerdi. İslâmiyeti kabul eden bu boylar, eski mimariden esinlenerek mescit ve camilerini, aynı şekilde kubbeli inşa etmişlerdi. Sonralar, Budist tapınak kulelerine benzeyen, Türkçede ediz ev denen (yüksek tapınak), üstüvane şeklinde veya çok köşeli, Orta-Asya ya özgü, bir Türk mimarisi-

nin geliştirdiler. Türkistanda, ilk anıtsal minareleri Karahan Türkleri inşa etmişlerdi. Yine Karahanlılar, doğu Türkistanda, Çinden önceleri öğrenilen oymalı ve sırmalı duvar kaplama tekniğini İslâm mimarisine uyguladılar.

Böylece, Karahanlılar, özellikle, Budizm yolu ile kentleşmede ge-

liştirdikleri Türk kültürüne, İslami bir görünüm verdiler. Kurdukları ilk büyük İslâm-Türk uygarlığı, aynı dini kabul eden bütün Türklerin, Türkistanlıların ve göç edenlerin, bu arada Selçukların ve Osmanlıların kutsal saydıkları ve sayacakları ve daha yaşatacakları kavramları ve sanat şekillerini yaratmış oldular.

Yararlanılan Eserler :

- F. Köprülü** *Türk Edebiyatında İlk mutasavvıflar, Ankara, 1976 3. bsk.*
A. Inan *Tarihte ve bugün Şamanizm Ankara, 1972 2. bsk.*
Ögel *Türk kültürünün gelişme çağları, İstanbul, 1971, 1. cilt.*
Barthold *Mogol istilasına kadar Türkistan, H.D. Yıldız, İstanbul, 1981 ss. 479-82.*
E. Esin *İslamiyet'ten önceki Türk kültür tarihi ve İslama giriş, TKEK, 1978.*
G. Clauson *An Ethymological dictionary of Pre Thirteenth Century Turkish, Oxford, 1972.*
R. Faune *Les traditions des nomades de Turquie méridionale, Paris, 1970.*

HÜRMASONLUKTA "ŞİBBOLET"İN KÖKENİ VE ANLAMI

(The Origin and Meaning of the "Shibboleth" in Freemasonry)

Tamer AYAN

GİRİŞ

Masonik terminolojinin ilginç sözcüklerinden biri de **ŞİBBOLET** (**Shibboleth**)'dir. Antik çağlardan günümüze aktarılan bu sözcüğün öyküsü anlamlıdır. Süleyman Mabedinin yapımını izleyen yaklaşık üçbin yıl içinde, değerini yitirmeden ve değişmeden Spekülatif Masonluğa ulaşmıştır. Bu araştırmada **Şibbolet** incelenmiş ve sembolizması için özgün yorumlar verilmiştir.

ŞİBBOLET'İN SÖZLÜK ANLAMI

Şibbolet, İbranice de iki anlamı olan bir sözcük olup; değişik anlamlarıyla, Tevrat'ta beş ayrı yerde geçmektedir. En ünlüsü, "**Hakimler-Bap 12:6**" da, parola olarak anıldığı bölümdür. Bunun dışında:

Zebur-Mezmur 69:15: Suların seli üzerinden aşmasın;

İşaya-Bap 27:12 : Nehrin mecrasından;
Tekvin-Bap 41:5 : Yedi başak;
Zekarya-Bap 4:12 : İki zeytin dalı (...başak daneleri kadar bol);

olarak bulunmaktadır.

İbraniceden İngilizceye çeviriye göre, sözcüğün iki ayrı anlamından biri "**an ear of corn**" diğeri "**a fall of water**" olarak verilmektedir. Bu iki ayrı anlam bir araya getirildiğinde, "**an ear of corn near a fall of water**" ortak anlamı ortaya çıkmaktadır. Çevirinin Türkçeleştirilmesi için: "**an ear of corn**" yerine "**buğday başağı, başak veya buğday**"; "**a fall of water**" yerine "**akarsu mecrası, sel, ırmak, çağlayan, nehir yatağı veya su**" karşılıkları konulabilir. İlk bakışta, birbirinden kopukmuş gibi görünen değişik anlamlar bağdaştırıldığında, "**akarsu yanında yetişen buğdaylar kadar bereketli**" veya "**sulak toprağın başakları gibi bol**" olarak yorumlanabilir. Daha yalın bir tanımı da, yaşamın temel gereksinimleri olan "**su ve buğday**" dır.

Şibbolet'in Masonlarca benimsenmesinin, köken özelliğinin yanında, bir nedeni de "**buğday başağı**" anlamıyla ilgilidir.

Masonların, Localar oluşturarak, birarada çalışmaları ve **Kardeşçe** bağlılıkları, başağın üzerinde birbirine sımsıkı yapışık buğday danelerine benzetilir. Masonların, ortak çalışmalarıyla alacakları sonuçların, sulak topraklardaki ekinlerin bol verimli ve bereketli ürün vermesi gibi, başarılı ve güzel olacağı belirtilmeye çalışılır. Sözcüğün bu anlamda kabullenilmesi, genel Masonik felsefe ve sembolizma açısından gerçekten çok anlamlıdır. Masonların Loca boyutunda çalışmaları, kişisel yüce ahlaki özümlemiş olarak, toplumsal erdemleri öğrenmeye ve uygulamaya çaba gösterip, evrensel düzeyde ülküsel Kardeşliği yayma girişimlerine yöneliktir. Bu nedenle **Şibbolet**'in, ilk bakışta farklıymış gibi duran iki ayrı anlamı, **Meslek ve Kardeşlik** felsefesinin katalizörlüğünde bağdaştırıldığında, Masonlar için çarpıcı öğütler gizlemektedir.

ŞİBBOLET'İN DİNSEL ÖYKÜSÜ

Şibbolet, Kitabı Mukaddes'te geçmesi nedeniyle dinsel tarih değeri olan bir sözcüktür. Anlamı ve antik parola olarak seçilmesi, Tevrat (14) **Hakimler kitabının 11. ve özellikle 12. Baplarındaki öyküde** açıklanmaktadır.

Dinsel öykünün daha iyi anlaşılması için, adı geçen yerlerin coğrafyasal konumunun anımsanması gerekir. Günümüzde, Ürdün, İsrail ve Filistin devletlerinin yer aldığı bölge, öykünün geçtiği topraklardır. Bölgenin kuzeyinde **Taberiye Gölü** ve güneyinde **Lut Gölü** (deniz düzeyinin 400 m altında, dünyanın en alçak yeri) arasında uzanan (**Gor**

Çukuru) doğal çöküntü vadisi, bu devletler arasındaki sınırın bir bölümünü oluşturur. Bu vadiye akan ırmağın adı, **Ürdün (Erden)** veya **Şeria**'dır. Antik çağlarda (İ.Ö. 1000 yıllarından önce), Şeria ırmağının doğusunda kalan dağlık arazinin kuzey bölümünde **Gileadlılar**, güney bölümünde **Ammonlular**; Şerianın batısındaki **Şaron** sahil şeritinde **Efraimliler** yaşamışlardır.

Şeria ırmağı, ırmağın batısındaki **Efraimliler** ile doğusundaki **Gileadlılar** ve **Ammonlular** arasında doğal bir sınır oluşturmaktaydı. Aynı günümüzde de, İsrail ve Ürdün ile Filistin devletlerinin arasında, sık görülen çatışmalarla güncellenen, doğal sınır olması gibi...

"... **Hz. Musa**'nın Mısır'dan çıkarıp **Kenan** diyarına getirdiği oniki İbrani kabilesinden biri olan **Gileadlıların** önderinin **Yeftah** adında yiğit bir oğlu varmış. Babası ölünce, diğer kardeşleri **Yeftah**ı, annesinin köle olmasını öne sürerek, baba yurdundan kovmuş. Yabancı diyarlara göçmek zorunda kalan **Yeftah**, orada da başarılı olmuş; yaptığı akınlardan ele geçirdiği ganimetlerle büyük ün kazanmış.

Bir süre sonra, güney komşuları **Ammonlular**, **Gilead** topraklarına girip ülkeyi yağma etmişler ve başkenti de kuşatmışlar. **Gileadlı** yöneticiler, askerin başına getirebilecekleri iyi bir komutan bulamayınca; akıllarına ününü duydukları **Yeftah** gelmiş; hemen, **Gilead**ın yaşlılarını **Yeftah**'a ricacı göndermişler. Kırgın olan **Yeftah**, önce gelenleri azarlamış; ama sonra, **yurduna ve muhtaç kardeşlerine yardım** görevini hatırlayıp, teklifi kabul etmiş ve ordunun başına geçmiş. Önce **Ammonlulara** elçi gönderip **barış** dilemiş; ancak, **Ammonlular** savaşa diretince, **Yeftah** ordusuyla **Ammonluları** yenip bozguna uğratmış ve şehirlerini yağmalayıp; büyük bir zafer ve zengin savaş ganimetleri kazanmış. Ancak, **Ammon** savaşının yiğit komutanı **Yeftah**'ı ülkesi **Gilead**'a döndüğünde, hiç ummadığı üzücü bir olay beklemekteymiş. Çünkü, bu kez, de, batıdaki komşuları **Efraimliler**, **Şeria** ırmağı sınırını geçip **Gilead** ülkesine girmişler. Saldırılarına bahane olarak, **Ammon** savaşına davet edilmemelerini öne sürmelerine rağmen; asıl amaçları, **Yeftah**ın **Ammonlulardan** elde ettiği ganimetlerden pay alabilmekmiş. **Tevrat**'ta, huysuz ve kavgacı kabile oldukları yazılan **Efraimliler**, **Gilead** halkına çok zarar vermişler. **Yeftah** önceleri, **hoşgörülü** davranıp olayları yatıştırmak istemişse de, **Efraim** terörünü engelleyememiş. Sonunda savaşmak zorunda kalan **Yeftah**, **Efraimlileri** yenip bozguna uğratmış. Savaş alanından canını kurtarabilen **Efraim** askerleri, gerisin geriye **Şeria** ırmağına, yani yurtlarına, doğru kaçmaya başlamışlar. **Yeftah**, zaferini garantiye almak ve **Efraim** tehlikesini fırsat geçmişken kökünden kesmek amacıyla, **Efraimli** savaş artıklarının ülkelerine dönmelerini engellemek istemiş. Askerlerini hemen sınıra gönderip, **Efraimliler** daha ırmağı geçmeden, **Şeria**'daki

bütün su geçitlerini kontroluna almış.... "İşte böylece, "Şibbolet" in öyküsü başlamış....

"... Yeftah askerlerine, Şeria geçitlerinde yakalayacakları kişilerin Efraimli olup olmadıklarını anlayabilmeleri için, parola olarak **ŞİBBOLET** sözcüğünü söyletmelerini emretmiş. Çünkü, tüm Efraimlilerin "Şi" sesini, bir telaffuz bozukluğu nedeniyle, çıkaramamaları; ancak, "Si" diyebilmeleri, kendilerini diğer halklardan ayıran bir şive farkıymış. Bu nedenle Efraimliler, **ŞİBBOLET** sözcüğünü, ancak, **SİBBOLET** olarak söylüyorlarmış. Yeftah'ın askerleri, Şibbolet diyemeyenlerin Efraimli olduklarını anlıyor ve hemen yakalıyorlarmış. Böylece, aslında önemsiz gibi görünen şive farkı Efraimlileri ele vermiş ve beldelini yaşamlarıyla ödemelerine neden olmuş. Tevrat'ta, bu savaşta; "kırk ve ikibin" Efraimlinin öldüğü yazılıdır...."

Kırk ve ikibin sayısının kaç kişi olduğu tartışmalıdır. Bazı Mason araştırmacılar ölenlerin **42000** kişi olduğunu ileri sürerler; diğer Mason araştırmacıları ve özellikle **E.H. CARTWRIGHT** (3), bu sayının **2040** olması gerektiğini, çünkü, **42000** sayısının, o günkü Kenan diyarı toplam nüfusundan fazla olduğunu savunurlar.

İşte, Gilead Efraim savaşından sonra, Yeftah'ın bulucusu olduğu **Şibbolet** sözcüğü, dostu düşmandan ayırmak için, yerel bir parola niteliğini kazanmış. Kral Süleyman da, **Şibbolet**'i, yetkisiz kişilerin **Mabet**'in içindeki **Orta Hücre**'ye çıkıp **Nafaka** almalarını engellemek için **Dönemeçli Medriven**'in alt başında sorulacak parola olarak belirlemiş. Mabet işçilerinden ancak bu parolayı bilenler, buğday, şarap ve yağdan oluşan, nafakalarını alabilirlermiş.

ŞİBBOLET'İN MASONLUĞA GİRİŞİ

Şibbolet'in Gotik Lejantları ile Operatif Masonluğa girdiği kuşkuludur. Çünkü, mevcut elyazmalarında bu sözcüğe rastlanmamaktadır. Spekülatif Masonluğun beşiği İngiltere olmasına karşın; **1723** tarihli birinci Yasa Kitabında, **1738** tarihli ikinci Yasa Kitabında ve resmi belge niteliğindeki Loca tutanaklarında geçmemektedir. Anglosakson literatürünün önemli yayınlarından sayılan **S. Prichardt**'ın **1730** tarihli **Masonry Dissected** adlı kitabında da yoktur.

Şibbolet'in, Spekülatif Masonluk terminolojisine ilk girişi, **Fransa**'da, **1745** yılında bilinmeyen bir yazar tarafından yayınlanan, **L'Ordre des Francs-Maçons Trahi** adlı kitapla olmuştur. Bu tarihten sonra, yine **Fransa**'da yayınlanan, **1747** tarihli **La Désolation des Entrepreneurs** ve **1751** tarihli **Le Maçon Démasqué** adlı kitaplarda da benzer şekilde anılmaktadır. **Şibbolet**'e, **1760** yılından daha önceki Anglosakson ritüellerinde veya Masonik metinlerinde rastlanmamaktadır. Ana Büyük Locanın **1751** bölünmesinden sonra kurulan

"Eskiler" in ritüeli olan 1760 tarihli **Three Distinct Knocks**'da; "Modernler" in ritüelleri olan 1762 tarihli **Jachin and Boaz**'da ve 1765 tarihli **Shibboleth**'de; bu sözcük, "bolluk, bereket" anlamlarıyla, Anglosakson Masonluğu için basılı olarak ilk kez kullanılmıştır. Ancak, S. VATCHER (11)'in yazdığına göre, Portekiz engizisyon mahkemesinin, Lizbonda bir İrlanda Locası üyelerinin yargılanmasıyla ilgili, soruşturma tutanaklarındaki kayıtlara göre, en geç 1738 tarihinden itibaren Anglosakson Masonluğunda, **Sibboleth**'in bilindiği anlaşılmaktadır. İngiltere Birleşik Büyük Locasının 1813 yılında yeniden kurulmasından önce, "Eskiler" in ve "Modernler" in ritüel çalışmalarını bağdaştırmak amacıyla görevlendirilen **Duyuru Locası** (Lodge of Promulgation) ve **Uyuşma Locası** (Lodge of Reconciliation)'nın önerileri doğrultusunda, **Sibboleth**, Anglosakson Masonluğu kanalıyla, tüm Spekülatif Masonluğa yayılmıştır. **Sibboleth**, günümüzde, **Türk Masonluğu** da dahil olmak üzere, dünya Masonluğundatanın bir sözcük niteliğindedir.

ŞİBBOLET'İN YORUMLARI

Sibboleth'le ilgili değişik yorum örnekleri aşağıda aktarılmıştır.

A.E. ROBERTS (9), **Sibboleth**'i klasik olarak tanımladıktan sonra; asıl anlamının "**Bolluk**" olduğunu ve "**buğday başağı**" nın eski mitolojilerde bolluğun simgesi sayıldığını belirtir. Örneğin, tahıl anlamındaki "**cereal**" sözcüğü de, mitolojideki bolluk tanrıçası **Ceres**'ten gelmektedir; **Ceres**, resimlerde elinde bir demet buğday taşıyan kadın olarak gösterilir. Ayrıca, Antik devrin işçilerinin ücretleri, **nakit** yerine **aynî** olarak, genellikle, buğday, yağ ve şarapla ödenmektedir. Yağ mutluluğun, şarap dinlenme ve eğlencenin simgesi olmasının yanında; buğday da bolluğun ve beslenmenin işaretidir. Antik Masonların olduğu gibi, spekülatif masonların nafakası da, çalışkanlıklarının hakkı ve sembolü olmalıdır. Eğer bir Mason, yapmakta olduğu işlerde beceri ve ustalık gibi yeteneklerini gösteremezse; yani **Dönemeçli Merdiveni** tırmanması sırasında öğreneceklerinden yaşamı boyunca yararlanmazsa; yoluna çıkabilecek engelleri nasıl aşacağını bilemezse; nafaka kazanmayı, yani, umutlandığı ödülü almayı hak etmeyecektir. Bu nedenle Masonlar, çalışmaları sırasında rastlayacakları çeşitli engelleri; kişisel çabaları, iradeleri, azimleri, sabır ve cesaretlerinin yanında diğer Kardeşleriyle sağlayacakları ruhsal işbirliği ile aşarak, layık oldukları en yüksek düzeye doğru tırmanacaklar ve kişisel değerlerini kanıtlayacaklardır.

E.H. CARTWRIGHT (3), **Sibboleth**'in en yalın anlamları olan "**buğday**" ve "**su**" üzerinde durmaktadır. Bu anlamların yaşamın en yalın eylemleri olan "**ekmek yemek**" ve "**su içmek**" gibi iki zorunluluğu yansıttığını belirtir. İnsanın nafakası en basit düzeyde bu iki madde

ve eylemden oluştuğundan; çalışmanın asıl amacı da en azından bunları sağlamak olmalıdır.

G.H. STEINMEZ (10), Şibbolet'in yorumuna çok ilginç yaklaşır. Konuştuğumuz biriyle aramızdaki düşünce farkının, anlaşmamıza imkan vermeyecek kadar büyük olması halinde, tartışmayı kesmek için, **"... seninle aynı dilden konuşmuyoruz...."** deriz. İşte, Şibbolet de, bu deyiş gibi yorumlanabilir. Şibbolet, yalnızca bir sözcük olarak değil; aynı zamanda, **"... mevcut koşulların tek bir sözcükle en açık şekilde tanımlanması"** na yarayan bir deyim olarak değerlendirilmelidir. Çünkü, Şibbolet'i doğru telaffuz edemeyen birinin, bu sözcüğün içerdiği anlam ve koşulları da bilmesi olanaksızdır. Bu nedenle, Şibbolet'i doğru söyleyemeyenlerin, söyleyenlerle, aynı bilgi ve kavramları bilen kişiler olmadıkları; yani, **"...aynı dilden konuşmadıkları"** kanıtlanır.

A. ERGİNSOY K. (5), Şibbolet'e, Türkçenin çok anlamlı "Birlik Dirliktir" deyişini yakıştırarak; "su ve buğday" anlamlarının dışında, en yalın ve Masonik Felsefe açısından en güzel yorumu yapmıştır.

Şibbolet için yukarıda açıklanan köken, anlam ve yorumların ışığında, Masonik felsefeyle uyumlu ilginç sembolizma önerileri verilebilir. Bunlardan ilki, dinsel öykünün anlam ve kökenine özdeş bir özgün yaklaşımdır.

Yeftah, Şibbolet'i, ayrı ayrı ve ortak anlamlarının yanında, teleffuz özelliğini de dikkate alarak, özenle seçmiş olmalıdır. Öncelikle, sözcüğün **"başak ve bolluk"** anlamından yararlanarak **"Efraimli kaçakların çok sayıda olduğunu"**; sonra, **"su veya akarsu"** anlamından yararlanarak **"akarsuyu geçerek kaçacaklarını"**; nihayet, **"akarsu yanındaki başaklar kadar bol"** anlamından da yararlanarak **"çok sayıda Efraimli'nin Şeria ırmağından kaçacaklarını"**, çok açık bir görev tarifi şeklinde askerlerine anlatmıştır. Bunun dışında, akıllı komutan Yeftah'ın seçtiği Şibbolet'in telaffuz şeklinde **"ırmağı geçerken yakalananların Efraimli olup olmadıklarını gösteren"** çok önemli bir ip ucu da vardır. Böylece, Şibbolet'in kullanılmasıyla, bir olayın değişik öge ve aşamaları; yani, **"kaçakların çokluğu, nereden kaçacakları ve nasıl tanınacakları"** gibi önemli hedefler, tek bir uyarılı emirle tanımlanmıştır. Karmaşık bir olayın, bu kadar açık ve somut olarak tek bir sözcükle anlatılması gerçekten zor ve yetenek isteyen bir iştir. Bu sembolizmle Şibbolet, Masonların akıl ve bilgilerini en iyi şekilde kullanarak, yaptıkları işlerin püf noktasını ve can damarını bulmalarının ve başarıya giden kestirme yolları sezmelerinin gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Diğer sembolizma, yukarıda özelliği açıklanan emirden esinlenerek, günümüzün Hürmasonlarına yapılan uyarıyı yansıtır. Hürmasonlar,

Şibbolet parolasıyla, tüm insanlık için barış ve mutluluk yuvası olmak amacıyla inşa ettikleri evrensel "**Ülkü Mabedi**" yapımı sırasında önlerine çıkabilecek düşmanlara karşı uyarılırlar. Bu düşmanlar, "**Efraimli kaçaklar gibi çok**" olan "**çeşitli hırslar**" dır. Başlıcaları, zengin olma hırsı, mevki hırsı ve iktidar hırsıdır. Düşmanlar böylece tanımlandıktan sonra, sıra onların tehlikelerine; yani, nereden sızıp; neler yapabileceklerinin öğretilmesine gelir; aynı, "**Efraimlilerin ırmaktan kaçma girişimleri**" gibi... Örneğin, zengin olma hırsının, insanları kötü işlere sürüklemesi; mevki hırsının, insanı iki yüzlü yapması; iktidar hırsının, sevgiyi kaldırarak zulüme yol açması, tehlikelerden bazılarıdır. Nihayet, "**yakalanacak Efraimlilerin tanınmasına**" benzer olarak, hırsların nasıl kontrol altına alınarak toplumun yararına yöneltilebileceği, Masonlara öğütlenir. Örneğin, hayırlı işlere yöneltilen zenginlik, mutluluk kaynağına dönüşeceği gibi; hakikatın yayılması için hizmet verecek mevkiler de insanlığın yücelmesinde yararlı olacaktır. Aynı şekilde, akıl ve bilgiyle kullanılan iktidar, hak ve adaletin zafere ulaşmasına yol açacaktır. Bu özgün sembolizma önerisiyle, **Şibbolet**'in spekülâtif Masonluk yönünden derin anlamı, tarihsel değerini de korumak koşuluyla açık bir biçimde vurgulanmaktadır.

Masonlara yapılan anlamlı uyarıların ve öğütlerin tek bir sözcükle açıklanabilmesi için, herhalde **ŞİBBOLET** sözcüğünden daha yalınını ve bu sözcüğün Türkçeye uyarlanması için de **A. ERGİNSOY K.**'in türettiği **BİRLİK DİRLİKTİR** deyişinden daha güzelini bulabilmek zordur.

KAYNAKLAR

1. CARR, H. : *Early French Exposures*, Lewis, 1981
2. CARR, H. : *The Freemason at Work*, s. 158, Lewis, 1985
3. CARTWRIGHT, E. H. : *Masonic Ritual*, s. 176, Lewis, 1985
4. COIL, H. W. : *Masonic Encyclopedia*, s. 622, Macoy, Virginia, 1961
5. ERGİNSOY, A. : *Kalfa Derecesi El Kitabı*, s. 12, 1st., 1987
6. JACKSON, A.C.F. : *English Masonic Exposures*, s. 86- 52-222, Lew., 1986

7. KORAY, T. : *Kalfa Derecesi Rehberi*, s. 15, İst.
8. PICK, F. L. ve dğr. : *Freemasons Pocket Reference Book*, s. 314, Lon., 1983
9. ROBERTS, A.E. : *The Craft and its Symbols*, s. 54, Macoy, 1973
10. STEINMETZ, G.H. : *Freemasonry*, s. 184, Macoy, 1976
11. VATCHER, S. : *A Lodge of Irishmen in Lisbon in 1738*, AQC. 84, 1971
12. WAITE, A.E. : *A New Encyclopedia of Freemasonry*, s. 418, Londra
13. WARD, J.S.M. : *FC's Handbook*, s 43, Lewis, 1988
14. *Kitabı Mukaddes* : *Hakimler*, 11:1-33, 12:1-6, İst., 1985
15. *Monitörler* : RICHARDSON, s. 24, C.T. Pownner Co., Illinois
16. *Ritüeller* : Türkiye H.K.E.M.B.L., *Emulation* (s. 144), *EnglishCraft* (s. 122), *Irish Workings* (s. 147), *Revised* (s. 37), *Ritus Oxoniensis* (s. 87), *Scottish Craft* (s. 75), *Standart Ceremonies* (s. 87).

Wolfgang Amadeus Mozart K. ve Masonluk (Frederick Smyth K.:)

(*Quatuor Coronati Locası'nda verilen
10 Ocak 1974 tarihli bildiriden derlenmiştir.*)

(*Sevgili Orhan Tanrıkulu K.'in aziz anısına...*)

ÜNER BİRKAN

I- Mozart'ın Çağında

Avusturya'da Masonluk:

Avusturya İmparatorluğu'nda ilk Mason locasını, Prag'da 1726 yılında Kont de Sporck adında, Masonik kökeni pek de belirli olmayan bir kişinin kurduğu bilinmektedir. Bu ülkede Masonluğun gelişmesi açısından asıl önemli olay, Lorraine Dukası Franz'ın La Haye'de 1731'de altı İngiliz kardeş eliyle tekris edilmiş ve daha sonra üst dereceye geçirilmiş olmasıdır. Aynı yıl, "Lothringen" adlı bir kardeşin üstat derecesine yükseltilmiş olduğunu da Mason belgelerinden öğreniyoruz. Olayın önemli yanı, Lorraine Dukasının 1736'da, Avusturya tahtının vârisi Maria Theresia'yla evlenmiş, 1740'da İmparator olarak, eşi Maria Theresia'yla birlikte, Habsburg soyu-

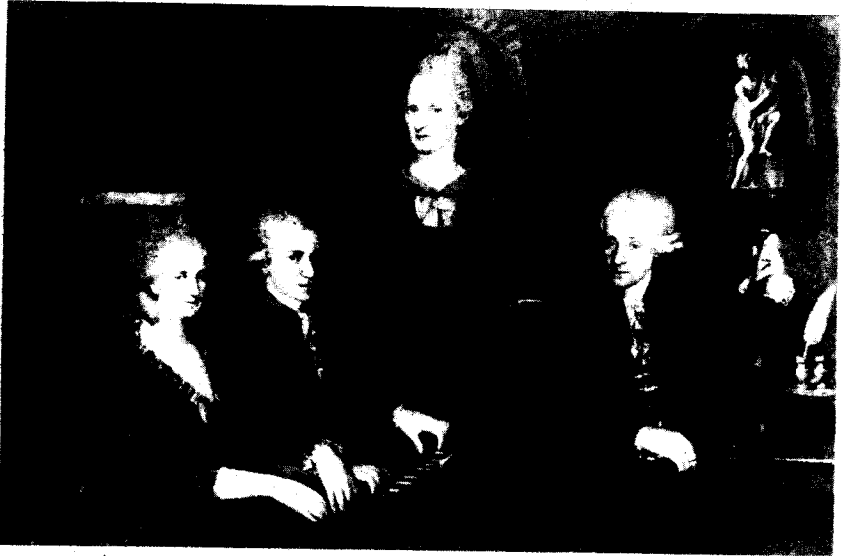
nun geniş topraklarının yönetimini eline almış olmasıdır. İmparatoriçe, anlaşılan eşine olan derin sevgisinden dolayı, Papalığın Masonluğu şiddetle suçlayan 1738 tarihli o ünlü emirnamesini Avusturya'da uygulamamıştır. Viyana'da (bugünkü Avusturya'da) ilk Mason locası ise 1742'de kurulmuştur ve "İmparator" Franz da bu locanın kurucu üyeleri arasındadır.

Ancak, ne yazık ki, İmparatoriçe Maria Theresia Masonluğa bütün bütüne karşıdır ve sevgili kocasının bütün uğraşmalarına karşın, görüşlerini değiştirmeye yanaşmamaktadır. 1743 yılının 7 Mart günü, loca toplantılarının yapıldığı yerin kuşatılması emri verir. O gece, on sekiz kardeş tutuklanır, on iki gün hapiste kalırlar. Bu toplantıda, İmparatori-

çe'nin eşi Franz'ın da bulunduğu, bir rezaletin önüne geçmek için arka kapıdan kaçırıldığı rivayet edilir! Viyana'daki Mason locası, toplantılarını bir süre gizlilik içinde yürütür, iki yıl sonra, 1745'de Franz "Kutsal Roma İmparatorluğu'nun tahtına (Birinci Franz adıyla) seçimle getirildiğinde, çalışmalarını açıkça yürütmeye başladığı gibi, Avusturya'nın iç işlerinde eskisinden daha büyük etki sahibi olur. İmparatoriçe, bir süre sabrettikten sonra, bu "soğuk barış" dönemine 1764'te son verir, bir emir yayınlarak Masonik çalışmaları yasaklar.

Masonluğa sempatiyle bakmaktadır. Maria Theresia'nın 1780'de ölmesi ve İkinci Joseph'in ülkeyi tek başına yönetmeye başlaması, Avusturya Masonluğu için verimli bir dönemin, bir gelişmenin başlangıcı olur. 1784'te Avusturya'da ilk olarak, masonlukta dışa bağımlılığı sona erdiren "Avusturya Ulusal Büyük Locası"nın kurulduğunu görüyoruz. O zaman, Avusturya'da kırk beş Loca vardır ve bunlardan sekiz tanesi Viyana'da çalışmaktadır.

1785 yılının Aralık ayında, kilisenin ağır baskısıyla, Joseph yeni bir emirname çıkarmak zorunda

İmparator Franz K. 1765'te ölüp te, oğlu İkinci Joseph (doğal olarak annesiyle birlikte) İmparatorluk tahtına geçince, durum yeniden değişir. Joseph Mason değildir ama, herhaldé babasına olan derin bağlılığı yüzünden,

kalır; Ülkenin belli başlı kentlerinde Loca sayısı üçü geçemiyecek, localar, üye adlarını düzenli olarak resmî makamlara bildireceklerdir. Bu karar, hele uygulanmanın on bir gün gibi çok kısa süre içinde tamamlanması zorun-

luluğu, değerli ve etkili birçok Masonun bu meslekten ayrılma-larına, Masonluğun canlılığın- dan, etkisinden büyük şeyler yi- tirmesine yol açmıştır.

İkinci Joseph'in 1790'daki ölü- mü, Masonluk için çok ciddi bir tehlikenin ortaya çıkmasına yol açar. Çünkü kardeşi İkinci Leo- pold, aslında, içten bir Mason dostu olmasına karşın, tahtta an- cak iki yıl kalabilir. Oğlu İkinci Franz ise, aksine, son derece sert bir Masonluk düşmanıdır; bütün "gizli" derneklerin, bu arada Ma- sonluğun, kendi kuyusunu kaz- maya çalıştıklarına inanmakta- dır. Bu yüzden Masonluk, 1794 yılında kendi isteğiyle çalışma- larına son verir, uyku dönemine gi- rer. Gelişmenin bundan sonraki aşamaları, konumuzun dışında kalmaktadır.

II- Mozart'ın Masonlukla İlişkileri ve Masonluğa Girişi:

W.A. Mozart, Avusturya Mason- luğu ile ilgili bu kesitin en "olum- lu" döneminde, 1784 yılı Aralık ayının 14'ünde (yirmi sekiz ya- şında) "zur Wohltätigkeit" (İyi- likseverlik) adlı locada tekris edildi. Loca, o zamanlarda "Kır- mızı Kerevit" adını taşıyan, kü- çük bir handa toplanıyordu. "İyi- likseverlik" Locası, Viyana'nın yeni oluşmuş, az üyeli Locaların- dan biriydi. Mozart, tekrisinden bir ay kadar sonra, Kalfa derece- sine geçti. 1785 yılının 11 Şuba- tında, bir başka müzik adamının, "Senfoni'nin Babası" diye bilinen

Joseph Haydn'ın tekris edilmiş olduğunu gene masonik belgeler- den öğreniyoruz. Aynı yılın 6 Ni- san günü, Mozart'ın babası Leo- pold Mozart, oğlunu ziyarete gel- diği Viyana'da (Haydn'ın etkisi, araları açık olan oğlu ile yakın- laşma sağlama umudu ile) Ma- sonluğa girdi.

Wolfgang Amadeus K.:in üstat derecesine ne zaman yükseltildi- ği konusunda bilgimiz yok. An- cak, babasına 4 Nisan 1787 günü yazdığı mektuptan, bu dereceye yükselmiş olduğunu anlıyoruz. Leopold Mozart ise, Salzburg'a döndükten sonra, Masonluğunu (Baş Rahip Colloredo'nun baskı- sından korktuğu için) hep sakla- dı. Haydn'ın da, locasının devam- lı bir üyesi olmadığını biliyoruz. Onların yanında, Wolfgang Ama- deus K.:in Masonluğa gönülden bağlılığı, övgüye değer bir olgu- dur.

III- Mozart'ın Masonik Yapıtları:

W.A. Mozart K.:in, Masonik tö- renlerde, toplantıların açılış ve kapanışlarında çalınmak üzere, salt Masonik amaçlarla yazdığı yapıtları ve Masonlukla şöyle ya- da-böyle ilgili olduğu bilinen ya- ratmaları arasında, Mozart ve Masonluk üzerinde yayınlanmış incelemelerde, ayırım gözetilir. Biz de aşağıdaki açıklamaları- mızda, pek çoğu toplantılarımız- da ya da çeşitli törenlerimizde ça- lınan birinci grup yapıtlarla, ikinci gruba girenler arasındaki bu ayrıma uyacağız.

Salt Masonik amaçlarla bestelenmiş olan yapıtları kısaca belirtmek istersek, karşımıza 7 başlıktan oluşan bir tablo çıkar:

1- Gesellenreise (Kalfa Yolculuğu Müziği), KV 468 (1)

26 Mart 1785 günü, babasının kalfa derecesine yükselmesi dolayısıyla bestelenmiştir. Tenor ses ve org (ya da piyano) eşliği için yazılmıştır. Şu sözlerle başlar: "Sen ki, sevginin ve anlayışın simgesi olan yeni bir dereceye geçiyorsun..." Yapıtın, aslında, baba Leopold'ün tekrisinden birkaç gün önce, yukarıda belirtilen tarihte yazıldığı, Mozart'ın el yazması notasından anlaşılmaktadır. Buradan çıkarılan anlam şudur: Leopold Mozart, kısa bir süre için, oğlunu ziyaret etmek üzere Viyana'ya gelmiştir, hemen de Salzburg'a dönmesi gerekmektedir. Mozart bu durumu bildiği için, babasının tekris tarihi olan 6 Nisan 1785'ten hemen kısa bir süre sonra ikinci dereceye yükseltileceğini tahmin etmiş, bu yüzden, aceleyle, bu "Geçiş Müziği"ni yazmıştır. Şiir, zamanın ünlü yazarlarından ve yüksek devlet memurlarından Joseph Franz Ratschky'nindir.

2- Die Maurerfreude (Masonların Sevinci), KV 471 (1)

24 Nisan 1785'te, "Taçlandırılmış Umut" (Gekrönte Hoffnung) adlı locada özel bir kutlama töreni vardır: "Gerçek Ahenk" (zur wahren Eintracht) locasının üs-

tadı muhteremi, bütün Viyana masonlarının büyük saygıyla bağlı olduğu, bilim adamı Ignaz von Born'un, on gün önce, İmparator tarafından, bilimsel araştırmaları dolayısıyla nişanla taltif edilmesi kutlanacaktır. Mozart, bu mutlu olaya, tenor solo, koro ve küçük orkestra için yazdığı bu kantatla katılmıştır. Kantatın sözleri şöyle başlar: "Bak, bilge kişilerin keskin gözleri önüne Doğa nasıl yavaş yavaş açar bütün gizlerini..."

3- Die Maurerische Trauermusik (Masonik Yas Müziği) KV 477

6 ve 6 Kasım 1785 günleri, Macar Saray Şansöliyesi Kont Franz Esterhazy ile Dük Georg August'un, "Taçlandırılmış Umut" locasının iki "soylu" üyesinin arka arkaya ölmeleri dolayısıyla bestelenmiş, bu amaçla düzenlenen (17 Kasım 1785) Yas Celse-sinde çalınmıştır. Mozart uzmanlarına, bu arada Otto Jahn'a ve Alfred Einstein'a göre, Mozart'ın yazdığı en güzel, en yüce Masonik müzik, bu Yas Müziğidir. Yapıt, yaylı çalgılar dörtlüsü, iki obua, bir klarinet, üç alto klarinet, iki korno ve bir kontrfagot için yazılmış, Mozart'ın, "Masonluğun ebedi Doğu'sundan aldığı parlak ışıkla, mezarın karanlığına yönelişi" olarak nitelendirilmiştir. İlginç bir yanı da, içinde, Hristiyanlığın ve Yahudiliğin ortak dualarından "Cantus Firmus"un yer almakta oluşudur.

1) KV İşareti, Mozart'ın yapıtlarının Ludwig von Köchel (1800-1877) tarafından yapılan katalogu içindeki sırayı belirlemektedir.

4- Açılış ve Kapanış Duaları, KV 483-484

Viyana'daki sekiz Locanın, 1786 yılında aralarında birleşerek, üç yeni Loca halinde çalışmaya başladıklarına yukarıda değinmiştik. Mozart'ın tekris edildiği "İyilikseverlik" (zur Wohltatigkeit) adlı locanın, diğer iki loca ile birleşmesi sonucu doğan "Yeniden Taçlandırılmış Umut" (Neugekrönte Hoffnung) locası, ilk toplantısını 14 Ocak 1786 günü yapar ve locanın kurucularından olan Mozart K., bu mutlu törende çalınmak üzere, bir Açılış, bir de Kapanış duası besteler. Sözleri, "Gerçek" locasında hatiplik görevini yürüten Augustin von Schlittersberg K.: "indir. Açılış Duası" Sevgili kardeşler, neşeli şarkılarınızı söyleyin bugün" diye, Kapanış Duası ise "Ey bizim yeni önderlerimiz, inancınızdan ötürü şükran sizlere..." diye başlamaktadır.

5- Küçük Bir Mason Kantatı, KV 623

Mozart'ın, Sihirli Flüt operasını ve Requiem'i 1791 yılında, 35 yaşında, ölümün hemen eşiğinde yazdığını biliyoruz. İlginç bir özelliği vardır bu son yılın; Mozart K., ölüme son derece yakın olduğunu sezmişçesine, o yıl inanılmaz bir hızla çalışır, vücudunun hastalıktan harap olduğu bu dönemde birbirinden büyük yapıtlar besteler. Bu ölümsüz bestelerden biri de, Köchel Kataloğu'nda 623 sayısını taşıyan "Küçük Bir Mason Kantatı" adlı yapıttır. Mozart'ın son "tamamlan-

mış" yaratması olan bu kantatın 18 Kasım 1791 günü, Mozart'ın locası "Yeniden Taçlandırılmış Umut"un yeni mabedinin açılışında çalınması öngörülmüş, Mozart'ın katıldığı son Masonik toplantı olan bu törende, bir "Şükran Duası" olarak sunulmuştur. Mozart'ın bu kantatı besteleyip tamamladığı 15 Kasım tarihinden yalnızca üç hafta sonra ebedi meşrika göçtüğünü hatırlamak, O'nun Masonluğu nasıl benimseydiğini, yaşadığını ve yaşattığını gösteren en güzel kanıtlardan biridir.

6- Kettenlied (Kardeşlik Zinciri Şarkısı), K 623 A

Viyana'da Masonların, toplantıyı kapatacakları sırada kardeşlik zinciri kurmaları bir gelenektir. Bu şarkı, işte o sırada söylenmek üzere bestelenmiştir. "Küçük Kantat"ın ekidir. Bu müzik, 1946 yılından bu yana, Avusturya Cumhuriyeti'nin ulusal marşıdır, değişik sözlerle söylenmektedir. Mozart'ın bestelediği biçimdeki sözleri, "Kardeşler, ellerimizi birleştirerek, neşeli seslerle bitirelim çalışmamızı..." diye başlamaktadır.

7- Sihirli Flüt Operası, KV 620

Mozart K.'in, Masonik sembolleri bütün yoğunluğuyla kullandığı Sihirli Flüt operası, 1791 yılında, büyük bestecinin ölümün eşiğinde bestelediği bir yapıttır. Librettosu, Emanuel Schikaneder adında, "Eksantrik" davranışlı bir tiyatro adamının kaleminden çıkmıştır. Bu şahıs, 1788

yılında -her nasılsa- mason olmuş, bir yıl sonra da, çıkardığı skandallar yüzünden, "toplantılara altı ay süreyle katılmama" cezası almıştır! Sihirli Flüt, ayrı bir yazı içinde, uzun uzadıya incelenmesi gereken bir yapıttır. Şu kadarını söyleyelim ki, bu operada geçen olaylar ve operanın kişileri, birer Masonik anlam taşırlar. Bu yüzden, işin aslını bilmeyen seyirci için, anlaşılması son derece güç bir metindir, Sihirli Flüt. Kahramanlardan Tamino, bir Mason adaydır, sevgili si Pamina ile birlikte, çeşitli "Masonik" sınavlardan geçirilir. Sıradan, iyi kalpli, benliğine aşırı ölgüde düşkün halk adamını "kuşçu" Papageno; Masonluğa düşman İmparatoriçe Maria Theresia'yı Gece Kraliçesi Astrofiammante; kirli hevesli, vahşi, kötü insanı zenci Monostates; Üstadı Muhterem Başrahip Sarastro, nazırları onun yardımcıları...temsil ederler. Yapıtta, Masonluğa özgü "Üçlü vuruş" ve üç rakamıyla temsil edilen çocuklar, genç kızlar, sembollerin tamamlayıcılarıdır. Sihirli Flüt, Mozart K.'in ölümünden çok kısa bir süre önce, Kasım 1791'de temsil edilmiştir.

W.A. Mozart'ın, masonik anlamı olan, ama Mason törenleri ve toplantıları için bestelenmemiş yapıtları ise, adları ve Köchel dizisi içindeki yerleriyle, aşağıda gösterilmiştir:

- Psalm 130, De Profundis Clamavi, KV 93

- O heiliges Band, KV 148
- Sancta Maria, Mater Dei, KV 273
- O Gottes Lamm Als aus Aegypten Israel, KV 434
- Dir, Seele des Weltalls, KV 429
- Adagio ve Fuga, Do minör, KV 546
- Adagio ve Rondo (Flüt, obua, viyola, çello ve glassharmonica için) KV 617
- Ave verum Corpus, KV 618
- Die ihr des untermesslichen Weltalls, KV 619

IV- Mozart'ın Ölümü ve Sonrası...

Burada, Mozart'ın 5 Aralık 1791 günü, 35 yaşında ölümü ile ilgili acı sahneleri tekrarlamak, ölümünün nedenleri üzerinde uzun uzadıya durmak istemiyoruz. Birçok yazar, bu konuları ele alıp işlemişlerdir.

O, Katolik inancı olan bir insandı, ama herhalde Mason oluşu yüzünden, ölüm döşegine bir rahibin çağrılmasında bir takım güçlüklerle karşılaşmıştır. Dünyadaki son gününü, bazı arkadaşlarıyla birlikte, bitiremediği dinsel başyapıtı Requiem'in bir bölümünü söylemekle geçirdiğini eklesek, acı gerçeği daha iyi vurgulamış oluruz. O'nun, ölümcül hasta olduğunu bildiği son günlerinde, libretisti Lorenzo da Ponte'ye yazdığı bir mektupta yazdıkları, ölüm ve yaşam üzerine düşüncelerini aktarır bize:

"...Bilinmeyen'in yüzü, gözümün önünden hiçbir zaman gitmiyor. Hep görmekteyim onu; yalvarıyor bana, sıkıştırıyor, zorluyor beni; durmadan, sabırsızca, yapıtımı soruyor, onu bitirmemi istiyor benden. İsteğine uyuyorum, çünkü çalışmak, boş durmak gibi yormuyor beni. Korkmakla hiç bir şey elde edemeyeceğim, biliyorum. Durumun, son saatimin yaklaştığını gösteriyor. Yaşamamın sonuna yaklaştım artık, biliyorum. Ancak bu son, yeteneklerimi gösterebileceğim bir sırada geliyor, buna üzülüyorum. Her şeye karşın, güzel şeydi yaşamak. Mesleğime ne kadar verimli koşullar içinde başlamıştım oysa. Ama, ne yapalım, kader çizgimizi değiştirmek elimizde değil... Tanrı'nın takdiri neyse o oluyor. Kapatıyorum artık defterimi. Ölümümün şarkısı önümde uza-yıp gidiyor. Onu tamamlamadan bu dünyadan ayrılmamalıyım..."

Dostlarından hiçbirinin, Mozart'ın tabutunun arkasından gitmediğini, mezarının nerede olduğunun bilinmediğini uzun boylu belirtmemize neden yok. Bu acı sonun ortaya çıkmasında belli başlı neden, o günün sert kış koşullarının yanı sıra, o yıllarda Avrupa kıtasında, özellikle de Avusturya'da gelişen Rasyonalizm akımı olmalıdır. Çünkü bu akımın gelişmesi sonucu, o yıllarda cenaze törenlerinin görkemli olması alışkanlığına da kesinlikle son verilmişti. Bu yüzden, bu büyük insanın cenaze töreni de, hiçbir olağanüstülük taşımadan, geçip gitmiştir.

"Yeniden Taçlandırılmış Umud" Locasının, Mozart K.: 'in ölümünden sonraki ilk toplantısında, bir "Yas Locası" uygulandığını Masonik belgelerden öğreniyoruz. Zamanın ünlü yazarlarından Karl Friedrich Hensler K.: , özetle şunları söylüyor o toplantıda:

Evrenin Ulu Mimarı, kardeşlik zincirimizin en değerli, en sevgili halkalarından birini çekip kopardı. Kim tanı mıyordu bu sevgiliyi? Kim saygıyla bak mıyordu ona? Değerli kardeşimiz Mozart'ı kim sevmiyordu aramızda?

Daha birkaç hafta önce aramızda oturuyordu, büyü lü müziğiyle Mabedimizi yüceltiyordu. İçimizden hangimiz, kaderin onu bu kadar kısa zaman içinde elimizden alacağını düşünebilirdi?

Mozart'ın ölümü, sanat için yeri doldurulamayacak bir kayıptır. Daha küçük bir çocukken gösterdiği dehası, onu zamanımızın en büyük harikalarından biri haline getirmişti. Avrupa'nın yarısı tanı mıştı onu, büyük yeteneğini alkışlamıştı. En büyükler sevgilileri olarak bakmışlardı ona, bizse, 'Kardeşim' diye çağırıyorduk onu!

İyi bir koca, iyi bir babaydı ailesi içinde, dostlarına karşı sevgi dolu bir dosttu, kardeşleri için eksiksiz bir kardeşti..."

İnancımız odur ki, Mozart büyük bir sanatçı olduğu kadar, büyük, etkili, yararlı bir Masondu...

Hürmasonlukta "BOYUN İPİ" Sembolizması

(Symbolism of "Cable-Tow" in Freemasonry)

Özgür AYAN

Boyun İpinin Sözlük Anlamı

Boyun İpi, sözlüklerin açıkladığı anlamda, gütmeye ve yönetmek için insanın veya hayvanın boynuna takılan **yular** veya **kement** gibi bir bağdır. **M.Ö. AYFER (1)**, **İp'in** "... bilinmeden veya bilinse bile kurtulanamayan bağları gösterdiğini ve bu tür bağılıklar birer **tutsaklık** olduğundan **Boyun İpi'nin** tutsaklığın simgesi olduğunu" açıklamaktadır.

Boyun İpi, günümüz anglosakson ritüellerinde ve literatüründe **cable-tow**, eski ritüellerde ise

cable rope olarak geçmektedir. Konuyu incelemiş olan, **C. CLAUDY (6)**, **E.L. HAWKINS (9)** ve **F.L. PICK (20)**, **Cable-tow**'un Masonların geliştirdikleri özel bir deyim olduğunu, buna sözlüklerde rastlanmadığını, eş anlamındaki **tow-line**'in da **gemi hatlatı** veya **palamar** anlamına geldiğini ileri sürmektedirler.

C. CLAUDY (6), deyimini, muhtemelen Almanca **kabel tau**'dan geldiğini söylemektedir. **E. BEDE (2)** ise terimin kökeninin, kesin olmamakla birlikte, "**bedenin ettiği yemin**" anlamında Al-

manca ya da İbranice bir sözcükten aktarılmış olabileceğini ve bu anlamın **Boyun İpi**'nin kapsadığı yükümlülükler yönünden çok tutarlı olduğunu açıklamaktadır.

Masonlukta Boyun İpi

Boyun İpi, Masonlukta ilk defa, **H. CARR** (4)'a göre, 1710 tarihli **Dumfries Elyazmasında** geçmektedir. **Boyun İpi**'nin **Uzunluğu** deyimine de, ilk kez 1730 tarihli **Samuel PRICHARDT**'ın **Masonry Dissected** (5) adlı kitabında yemin ve yükümlülüklerle ilgili olarak rastlanmaktadır. **Dumfries Elyazmasındaki** açıklamadan, **Boyun İpi**'nin, bugünkü gibi, adayın tekris törenine hazırlanması sırasında somut bir öge olduğu anlaşılmaktadır. **Masonry Dissected**'e göre ise, sadece yükümlülüklerinin sınırını ve yeminini açıklayan soyut bir kavramdır.

Bunlardan sonra ritüellerde **Boyun İpine** rastlanmıyor. 1760'dan sonra hem Eskilerin hem de Modernlerin ritüellerine **Cable-tow** olarak yeniden, girmiştir. Deyim bugün de vardır ve aynı anlamda kullanılmaktadır. **Boyun İpi**, Anglosakson masonluğunda yalnız tekris töreninde kullanılmaktadır; **York Riti** esaslı Amerikan ritüellerinde ise diğer derece törenlerinde de vardır. Bizim de yalnız Tekris töreninde kullandığımız **Boyun İpi**, Türk Masonluğuna 1965'den sonra mevcut ritüelleri Anglosakson ritüellerine benzetme ça-

lışmalarıyla birlikte girmiştir ve ilk defa 1967 tarihli **Birinci Derece Çalışma Ritüeli**'nde geçmektedir.

Masonun hayatı üzerine ettiği yeminin fiziksel sembolü olan **Boyun İpi**'nin Masonlukta yorumu spekülatiftir ve 1843 **Baltimore Konvansiyonu**'nunda kararlaştırılan ilkelere uyulmasını işaret eder. **Boyun İpi**, yaşamızı tehlikeye atmak pahasına birbirimize yardım etmek için ettiğimiz yeminin bir simgesi olarak, sadakat ve teslimiyetin yanında, olumsuz tutsaklıkların da bir işaretidir. Tutsaklığın karşı olumlu yorumu, Masonluktaki **BİRLİK**'tir.

Masonik anlamda tutsaklık düşünce ve vicdan özgürlüğünü kullanamama, başka insanın etkisinde kalma, kendi buyruktusuna egemen olamama olarak tanımlanır. Masonik tutsaklığın en önemli faktörleri **Cehalet, Taassup ve Bâtıl inançlardır**. Ayrıca, korkular, yanılgılar, olumsuz tutkular, önyargılar, boş umutlar ve bilinçsizlik de ruhsal tutsaklığın nedenleridir.

Boyun İpinin Tarihsel Kökenleri

Günümüzdeki bazı tarikat ve inişiyatik kurumlarda kullanılan **Boyun İpinin** kökeni antik inançlara ve eski misterlere kadar gider. **Boyun İpi**, bir çok din ve kültürde, tekris, ölüm, tutsaklık, özgürlük ve yemin gibi değişik olguları simgelemek üzere kullanılmıştır.

Boyun İpinin Dinsel Kökeni

Günümüzden 3000 yıl öncesine ait Zerdüş dininde herkesin bir **Boyun İpi** olduğuna; bu ipin ölüm anında iyilerin boynundan düştüğüne, kötülerini ise cehenne me çektiğine inanılmaktadır. Brahman törenlerinde, Druidlerde ve eski Yunanda **Boyun İpi** kutsal bir semboldür. Günümüzde Bektaşiliğe kabul töreninde de **Boyun İpi** kullanılmaktadır.

Boyun İpinin İnisiyasyon Yönünden Tarihsel Kökeni

Genel olarak, bütün eski misterlerdeki inisiyasyon törenlerinde, Adayın **Boyun İpi**nden çekilerek getirilmesi ve bunun anlamının harici dünyadaki tutukluğu olduğu bilinmektedir. **Boyun İpi**'nin böyle kullanıldığına ilişkin tarihsel kanıtlar vardır. J.S.M. WARD (24), Meksika-Chama'da bulunan eski bir vazonun üzerindeki resimde adaylara **Boyun İpi** takılı olduğunu yazmaktadır.

Boyun İpinin Ölüm Yönünden Tarihsel Kökeni

Boyun İpi ölümün simgesi olarak da kullanılmıştır. Çünkü **Boyun İpi**'nin sahibi bunu sıkarak boynunda taşıyanın yaşamına son verecektir; yaşam **Boyun İpi**'nin diğer ucunu tutanın elindedir. Bu nedenle boynunda **Boyun İpi** takılı olan **İp**'i elinde tutana şükran ve can borçludur. Hindistan'da **Boyun İpi** Ölüm Tanrısı **Yama**'nın amblemidir ve insanların ruhunu **Boyun İpi**'ni çekerek almaktadır. Diğer Ölüm

tanrısı **Shiva**'nın elindeki **İp** de yine ölümcül tarafını açıklar.

Boyun İpinin Tutsaklık ve Bağışlanma Yönünden Tarihsel Kökeni

Boyun İpi'nin tutsaklık ve bağışlanma yönünden taşıdığı önem çok eskilere dayanır. H.F. INMAN (11), **Boyun İpi**'ni antik Semitik ırklarda esirlerin ve kölelerin boyunlarına takılan bir kement veya yular olarak tanımlamaktadır. **Boyun İpi** veya yular itaat etmenin ve sahibinin egemenliğini kabul etmenin yani köleliğin ve tutsaklığın işareti sayılmıştır. Tarihte buna ilişkin örnekler çoktur.

Eski ve hattâ ortaçağ savaşlarında galip gelenler mağlup olanların önderlerinin boyunlarına ip takarak huzura gelmelerini ve bağışlanmak için yalvarmalarını isterlerdi. Kitabı Mukaddes, I. Krallar, XX, 31'de (14), Suriye Kralı Ben-hadad'ın İsrail Kralına yenilip tutsak olduğunda, Ben-hadad'ın adamlarının başlarına **İp** bağlayarak İsrail Kralının huzuruna çıktıklarını ve kardeşimiz Ben-hadad'ı bağışlayın dedikleri, yazılıdır. İsrail Kralı da "eğer Ben-hadad yaşıyorsa, kardeşimdir" demiş ve yaşamını bağışlamıştır. Bu yalvarma ve bağışlama olayının Masonik açıdan iyimser yorumu tekris ve yemin olgularıyla yapılmaktadır. Buna göre, **Boyun İpi**, tekrisi ve yemini simgelemektedir. İsrail ve Suriye kralları benzer bir tekristen geçmişler ve Ben-hadad'ın

adamları da **Boyun İpi** takarak İsrail Kralına yeminini hatırlatmışlardır.

1347 yılında Fransa'da Calais halkı İngiliz Kralı III. Edward'ın huzuruna **Boyun İpi** bağlı olarak çıkıp af dilemişlerdir.

1517 yılında Mayıs Şeytan Günü olarak bilinen olayda tutuklanan Londralılar, Kral'ın, Kardinal'in ve Avam kamarasının önüne **Boyun İpi**'yle çıkararak bağışlanmalarını istemişler, bağışlandıktan sonra da **Boyun İplerini** havaya atarak "**Tanrı Kralı Korusun**" diye bağırılmışlardır.

1641 yılında John Evelyn'e ait bir notta "... halkın ve yöneticilerin yılın belirli bir gününde boyunlarına kenevir ip takarak devrimci liderlerinin heykeli önünde sadakat gösterisi yaptıkları, daha sonra İp'in yerini mavi kurdelenin aldığı" yazılıdır. Bundan, gurur ve mevki işareti olan ipek yakının, bir zamanlar, alçak gönüllüğün simgesi olan yuların bir devamı olduğu söylenebilir.

19. yüzyıla kadar, **Boyun İpi**, kocaların satacakları karılarının boyunlarına taktıkları maalesef acı bir tutsaklık göstergesi olarak da kullanılmıştır.

Boyun İpinin Yemin Yönünden Tarihsel Kökeni

Boyun İpi ile yeminin kutsallığı arasında çok eskilere dayanan bir bağ vardır. **Dunblane Tarihi** adlı yapıtta, iki ünlü kontun önderliğinde dinsel reform için

1599 yılında katedrali basan silahlı adamların da **Boyun İpi** taktıkları yazılıdır. Bunlar "...bizler din reformunu başlatmaya ve kiliseyi arındırmaya geldik, kendimizi iplerle birbirimize bağlayıp yemin ettik, **Boyun İpleri**'mizin simgelediği yeminimizden dönmektense ölmeye razıyız...", demişler ve katolik kökenli tüm öğeleri kırıp nehre atmışlardır.

Boyun İpinin Özgürlük Yönünden Tarihsel Kökeni

Boyun İpi tutsaklığın simgesi olduğu kadar, bunun çıkarılması ya da bulunmaması da özgürlüğü ifade etmektedir. **Boyun İpi** bir haricinin dış dünyaya olan bilinçsizce tutsaklığını göstermektedir. Daha sonra **Boyun İpi** çözülerek adayın arkasında yere atılmaktadır. Böylece, ancak özgür bir adamın Mason olabileceği gösterilmektedir. Eski devirlerde de, köle veya esirlerin boyunlarındaki yular veya demir halkaların çıkarılması özgürlüğe kavuşmanın veya tutsaklığın kalkmasını işaret etmektedir.

Boyun İpinin Doğum Yönünden Tarihsel Kökeni

Boyun İpi, ölüm olduğu kadar, ölümün zıddı olan doğumu da simgeler. Doğum ve ölüm, hemen hemen bütün inançlarda aynı ve birbirlerini bütünleyen olgulardır. Ölüm, bir yerde yeniden doğuştur. Tekris de yeniden doğuşu simgelemektedir. Bazı hayvanların doğarken içinde bulundukları kese veya bebeği anneye bağla-

yan göbek bağı, başka bir dünyada yaşam veren öğeler olmalarına karşın, zamanında kesilmediği veya çıkarılmadığı takdirde, yeni dünya için ölüm aracı olmaktadır. Ölüm ve doğum birbirlerine o kadar yakındır ki, bazı inançlarda, örneğin Hint Tanrısı Shiva'da olduğu gibi, aynı sembollerle temsil edilmektedirler.

Boyun İpinin Uzunluğu Kavramı

Boyun İpi sadece tekris töreniyle sınırlı somut bir öğe gibi görünmekle birlikte, **Boyun İpinin Uzunluğu** (length of the cable-tow) kavramı bir Masonun tüm yaşantısı boyunca sürecek olan yemininin sınırları bakımından önemli bir deyimdir. Bu nedenle **Boyun İpinin Uzunluğu**, en eski operatif yasalarda bile geçmektedir; ortaçağda Masonların yıllık veya yılda üç kez yapılan **Assamble** toplantılarında ölüm veya ölümcül hastalık gibi sebepler dışında mutlaka katılmaları gereken mesafeyi göstermektedir.

Boyun İpinin Uzunluğu, bir Masonun Locasının toplantılarına katılmak ve çağrılara cevap vermek zorunda olduğu mesafe olarak tarif edilmektedir. Bu mesafe, en Eski Yükümlülüklerde 3 mil, daha yenilerinde 4 ilâ 50 mil olarak açıklanmaktadır.

Günümüzde **Boyun İpinin Uzunluğuna** ancak yorumsal açıklamalar getirmek mümkündür. Bu konuya, özellikle E. BE-

DE (2), H.H. INMANN (11) ve G. STEINMETZ (23) tarafından getirilen açıklamalar sembolik bakımdan çok ilginçtir. Günümüzdeki yaşam ve ulaşım koşulları nedeniyle Loca toplantılarına katılmak veya çağrılara cevap vermek eskiye göre farklıdır. Bu bakımdan, **Boyun İpinin Uzunluğu**, fiziksel olmaktan ziyade ruhsal faktörlere bağlıdır ve mesafeyle belirlenmesi doğru değildir.

Boyun İpi, bir Masonun Mesleğe bağlı kalacağına, **Boyun İpinin Uzunluğu** kadar yani gücünün yettiğince Kardeşlerinin yardımına koşacağına, çağrılara cevap vereceğine ettiği "yemini" simgeler. Bu nedenle, bu mesafeyi belirleyen ölçü kişisel güç ve olanaklardır.

Boyun İpinin Uzunluğunu her Mason kendi özgür iradesine, vicdanının sesine bağlı olarak bizzat kendisi tesbit edecektir. Çünkü, bu mesafe, ancak ve ancak kişisel olarak moral değerlere verdiğimiz önemle ve kişisel maddi olanaklarımızla ölçülü ve sınırlıdır. **Boyun İpinin uzunluğu** kadar **Gücü ve Dayanıklılığı** da yine kişisel olarak belirlenebilecek önemli faktörlerdir. Çünkü, her ikisi de bir Masonun ettiği yemine ne kadar bağlı olduğunu ve yükümlülükleri ne ölçüde yerine getirebileceğini gösteren sorunlardır. Böyle bir manevi bağın uzunluğunu veya gücünü kim ölçebilir ya da sınırlayabilir? **Boyun İpi**, her Mason için bir yeterlik ve karakter sınavıdır.

Bazı Masonların **Boyun İpleri** yalnız kendi Localarının kardeşlerini ancak sararken, bazı Masonların **Boyun İpleri** de dünyadaki bütün Masonları **Kardeşlik Sevgisi** ile kuşatır ve birbirine bağlar. Hiçbir maddi güç, birbirine eklenerek tüm yeryüzünü dolanan **Boyun İpini** ve **Kardeşlik Zincirini** koparamaz, kıramaz. Çünkü, **Boyun İpi** ve **Kardeşlik Zinciri**, E:U:M:’nın "birbirinizi seviniz" buyruğu ile tesis edilmiş manevi bir bağıdır.

Boyun İpinin Sembolizması

Boyun İpi’nin sembolizması üzerine birçok Mason araştırmacının değişik ve ilginç incelemeleri vardır. Bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

A. PIKE ve bazıları "**Boyun İpi**’nin ritüelik anlamı dışında sembolizması olmadığını" savunmaktadırlar.

E. WAITE, "**Boyun İpi**’ini doğmamış veya henüz doğmuş bebeğin göbek bağına benzererek tekris edilmemiş haricinin bencilliğine, tutkularına, dünyasal bağlarına olan tutsaklığı simgelediğini" açıklamaktadır.

A.E. ROBERTS (21), C. CLAUDY (6), **Boyun İpi** sembolizmasını aynı görüşleri paylaşarak şöyle açıklıyorlar: "**Boyun İpi**, ana karnındaki bebeğin gerekli yaşam koşullarını annesinden sağlamasına yarayan göbek bağı ile eşdeğerdedir.

Bebek doğduğunda, onu annesine bağlayan fiziksel göbek bağı da kesilir; ama onun yerini hemen anne sevgisinin ve şefkatin oluşturduğu manevi bağ alır. Hiçbir bıçak yavruyu anasına bağlayan bu manevi bağı kesemez. Çıracık Masonun hareketlerini engelleyen Boyun İpi de tekris törenini takiben Yükümlülüklerin manevi bağıyla bağlanır bağlanmaz çıkartılır, yerini bu Boyun İpinden çok daha kuvvetli olan Kardeşlik Sevgisinin oluşturduğu Manevi İp alır. Boyun İpi’nin çıkarılmasıyla Masonun kendi Locasıyla bağının kesildiği zannedilmemelidir. Bu bağ, manevi olarak, Masonun gerek kendi Locası gerekse tüm Masonlukla olan ilintisinin ömür boyunca devam edeceğini gösterir. Başka bir Locaya katılmak, uyumak hattâ ayrılmak bile bu bağı gevşetmez, çözemez".

Gerçekten de, Loca yeni bir dünyayı, tekris töreni de bu yeni dünyaya doğuşu simgelediğinden, bebeğin kesilen fiziksel göbek bağının yerini annenin sevgi ve şefkatinden oluşan manevi bağın alması gibi, tekris sürecinde töreni takiben çıkarılan fiziksel **Boyun İpi**’nin yerine çok daha güçlü bir **Kardeşlik Bağı** geçer. Böylece, fiziksel bağ yerini manevi bir bağa, otorite de sevgiye bırakmıştır.

Aynen **Boyun İpi** gibi, **Manevi Kardeşlik Bağı**’nın da iki ucu

vardır. Bir ucu, yeni Masonu, Mesleğe, diğer ucu da **Kardeşlik Zincirine** bağlar. Böylece, yeni Mason ettiği yeminle Masonik yükümlülüklerin altına girerken, Kardeşleri de ona karşı, insanlık hizmetinde daha başarılı olabilmesi için, öğretme, eğitime, yetiştirme, denetleme, yönetme gibi sorumluluklar almaktadırlar. Masonluk bu görevlerin yerine getirilmesinde zor kullanmaz; üyelerini güzelliğin sanatçısı, sevginin aşığı yönettiği gibi yönetir. Masonlara yön vermez, ama onları cezbeder, yüce idealleri ve insancıl mesajlarıyla yol gösterir.

E. BEDE (2), Boyun İpi'nin Masonlukta öneminin farkında olunmamasından yakınır. Oysa, sembolizması hem fiziksel hem de ruhsaldır; özellikle, "bedenin yemini" anlamındaki bu deyim, içerdiği çoklu sembolizması yönünden çok tutarlı ve geçerlidir.

H.L. HAYWOOD (10), adayın Boyun İpi'ni "... yetişkin ve tüm sorumlulukları taşıyabilecek bir insan olmak için üstünden atması gereken basma kalıpcılık, korku, zıt fikirler, insanları gücendirmek çabası, öğretmen ve aile baskılarının kontrolüne bağımlılık gibi harici engel ve kısıtlamalar...." şeklinde, Boyun İpi'nin çıkarılmasını da "....Nur'a kavuşma, karar verme ve kendini yönetme gücü, kuvvetini herşeyden güçlü özbenliğinden alan gerçek in-

sanlık dünyasına erişme..." şeklinde açıklamaktadır. Böylece **Boyun İpi**, insanın bilgisizlik bağınazlık ve hırslarına olan bağımlılığını simgelemekte ve Masonluk da bu bağlardan kurtarmayı amaçlamaktadır.

T. KORAY (15, 16, 17, 18, 19) 1973 tarihinde "Boyun İpi'nin haricinin geldiği dünya ile mevcut ilişkilerini simgelediğini"; Çırac Derecesi Rehberi ve 1990 Çırac Derecesi'nde "Boyun İpi'nin adayı engelliyip, hareketlerini kısıtlamak, aynı zamanda esaret altında olduğunu anlatmak için takıldığını"; 1990 Çırac kitabında daha ayrıntılı olarak "...adayın boynuna omuzlarından ve koltuk altlarından dolanarak geçirilen çapraz Boyun İpi'nin haricinin geldiği dünya ile henüz kopmamış bağlarını sembolize ettiğini, fiziki olarak boyunduruk olduğunu, adayın istenildiği gibi yönetilmesini sağladığını, adayı ana rahmi sayılabilecek Tefekkür Hüccesine bağlayan göbek bağına temsil ettiğini, aday tekris edildikten yani yeni dünyaya doğduktan sonra çıkartıldığını ve yerini görünmez gönül bağının aldığını..." açıklamaktadır.

A. ERGİNSOY (8), Boyun İpi için "...bizde ve İngiliz Localarında adayın boynuna bir ip geçirilir. Bazı Localarda bu usul terk edilmiştir", dedikten sonra Boyun İpi'nin takılma

amacını da "...önce engelleme, kısıtlama aracı olarak, sonra tutkuların tutsağı halinde olduğunu anlatmak için..." şeklinde tanımlamaktadır.

N. SANDIKÇIOĞLU (22), Boyun İpi'ne, Dr. Beck'ten alıntılarla yaklaşır. "...insan toplumundaki yazılı veya yazısız yasalar, bütün bireyleri birbirine sıkıca bağlayan bir İp'tir. Boyun İpi vahşi insanın boynunda olmasına karşın uygar insanın gönlündedir".

Sonuç

Bir an için, Boyun İpi'nin boyunu uzatarak dünyayı yörüngesinde tutan manevi sevgi bağının yerine fiziksel bir bağ olduğu varsayalım. Bu fiziksel bağ, bilinen en sağlam maddeden bile yapılmış olsa,

dengeyi sağlamak için yeterli olacak güç ve uzunluk, bugün için düşüncelerinin ötesindedir. Oysa, görünmeyen manevi bağların gücü ve uzunluğu, görünen fiziksel bağlardan çok fazladır. Bizleri birbirimize bağlayan **Sevgi ve Kardeşlik Bağı**'nın boyunu ve gücünü hiçbir ölümlü ölçemez. Bu **Masonik Kardeşlik Zincir**, bütün insanlar için inşa etmeğe çalıştığımız **Ülkü Mâbedi** gibi, tüm insanlığı denge, ahenk ve barış içinde tutan ve yaşatan bir mutluluk bağıdır.

Gönüllerimizi birbirine bağlayan, bizleri birbirimize yaklaştıran, doğruluk aşıklarını, **Hakkı** arayanları bir arada tutan bu manevi bağ simgeleyen **Boyun İpi**'ni sapasağlam tutmak hepimizin görevidir.

KAYNAKLAR

1. **AYFER, M.Ö.,** *Mason Sözlüğü, İst., 1989*
2. **BEDE, E,** *3-5-7 Minute Talks in Freemasonry, Macoy 1981*
3. **BİRİNCİ DERECE RİTÜELİ,** *TBL, 1989*
4. **CARR, H,** *Freemason at Work, Lewis, 1976*
5. **CARR, H.,** *World of Freemasonry, Lewis, 1983*
6. **CLAUDY, C.H,** *Introduction to Freemasonry, Washington, 1959*
7. **COIL, H.W.,** *Coil's Masonic Encyclopedia, Macoy, 1961*

8. **ERGİNSOY, A**, *Çırak Derecesi El Kitabı*, İst., 1987
9. **HAWKINS, E.L**, *A Concise Cyclopedia of Freemasonry*, London, 1956
10. **HAYWOOD, H.L** *More About Masonry*, Macoy, 1980
11. **INMAN, H.F.**, *Masonic Problems and Queries*, Lewis, 1978
12. **JONES, .B.**, *Freemasons Guide and Compendium*, Harrap, 1967
13. **KARAKİMSELİ, Z.**, *Boyun İpi, Fazilet Muh.: L.*, 1989
14. **KİTABI MUKADDES**, İst., 1985
15. **KORAY, T.**, *Çırak, Kalfa, Usta*, C.Rigo, 1973
16. " " *Çırak Derecesi, Rehberi*, İst.
17. " " *Çıraklık Derecesi*, İst., 1990
18. " " *Çırak, Yenilik Basımevi*, 1990
19. " " *Tefekkür Hücresi*, İst. 1990
20. **PICK, F.L. ve diğ.**, *The Freemason's Pocket Reference Book*, London, 1983
21. **ROBERTS, A.E.**, *The Craft and Its Symbols*, Macoy, 1974
22. **SANDIKÇIOĞLU, N.**, *İp Sembolizması*, Doğan Güneş Muh.: L., Ankara, 1989
23. **STEINMETZ, G.H.**, *Freemasonry*, Macoy, 1976
24. **WARD, J.S.M.**, *The EA's Handbook*, Lewis, 1988

Masonluk Açısından ÖMER HAYYAM

Hüseyin Cavit AYÇAN

Çıraklıktan Üstadlığa kadar öğrendiklerimize göre Masonluktan anladıklarımız; varsa, kendi katkılarımız nelerdir?

"Biz burada yalnız bizim için değil, bütün insanlar ve insanlık için mutluluk yuvası olacak bir ülkü mabedi yapmak maksadıyla" toplanıyoruz dediğimiz zaman " Ülkü Mabedi"ni kurmak, insanlığa hizmet edebilmemiz için önce kendimizin ne olduğunu bilmek, kendimizi ayakta tutmak gerekmektedir.

Nedir mutluluk ? Çok kişileri göre değişse de,

Bir insanın streslerden uzak, gece rahat bir uyku uyuyabilmesi bir mutluluktur.

Art niyet taşımadan insanlarla dürüst ilişkiler kurabilmesi, gece yatdığı zaman, şu insana şu hileyi yaptım diye aklını kurcalayan hesaplar içinde olmaması bir mutluluktur.

Ömer Hayyam'ın:

**Şu alemin devranından
İki çeşit insan vardır memnun olan
Birisi hayrından şerrinden tam haberdar
Diğeri, eski hasırı yok yansa cihan,**

diyen sözlerinin hazzını duyabilmek bir mutluluktur.

Yüksek ahlaki değerleri bir arada toplayan insan topluluğunun bir üyesi olabilmek şansına erişebilmek de bir mutluluktur.

İnsanları sevebilmek ve sevmenin zevkini çıkarabilmek bir mutluluktur.

Ve yine Ömer Hayyam'ın:

**Yeryüzünde gördüğün şu toprak zerreleri
Sevgili güzellerin nazlı beniydi
Hor görerek ayak basma çimene
O bir sevgilinin kaşları, gözleriydi.**

diyerek, değil sadece insana, toprağa ve çimene dahi saygı ile basmayı empoze eden sözlerini değerlendirip, o yönde duygulanabilmek hem bir zevk ve hem de o zevkin verdiği bir mutluluktur.

Düşkün bir kimseye yardım elini uzatabilmek ve bundan zevk alabilmek bir mutluluktur..

Bu itibarla, "Yalnız bizim için değil, bütün insanlar ve insanlık için mutluluk yuvası olacak Ülkü Mabedi yapmak maksadıyla" göstereceğimiz müşterek çabadan duyacağımız zevk; mutlulukların da ötesinde hissedebileceğimiz bir mutluluk olması gerekir. Mutlu olmak itiyorsak başkalarını mutlu etmeğe çalışmalıyız.

Yukarıda, Ülkü Mabedini kurmak, insanlığa hizmet edebilmemiz için, önce kendimizin ne olduğumuzu ve kendimizi ayakta tutmak gerektiğini söylemiştik.

Bir haricinin Masonluk camiasına adımını attıktan sonra kardeşlerine karşı görevleri başlamış demektir. Mason olmuş bir kardeşin bunun bilincinde olması gerekir.

Kardeşlerine karşı saygı duyacak, onları sevecek ve zorlu anlarında yardımlarına mutlaka koşacaktır. İnsan sevgisinin bütün yasaların temelini teşkil ettiğini hatırlayacaktır.

Bu sözler teorik olarak söylenmiş olması için değil, uygulanması için söylenmiştir.

Aslında Mason'luğun çizdiği yol ve prensipler önceden, zaten belirlenmiştir. Öyle ki zahmeti, bizden önceki kardeşlerimiz, yeterince çekmiş bize ise bu zahmetlere katkıda bulunma tarafları kalmıştır. O da

prensipleri açısından Mason'luğa layık olacak davranışlarda bulunmak ve o seviyeye çıkabilmek, yani uygulamadır. Bunların içinde Masonluğun 3 büyük prensipleri arasında olan "Yardım" başta gelmektedir.

Uygulamada aksıyorsak noksanlarımızı kendimizde aramamız gerekecektir. Zira ritüelimizde uygulamayı içeren dolaylı uyarılar yani emirler yeterince bulunmaktadır. Kişisel izlenimlerime göre, tahkikata rağmen Mason camiasına girmiş olmak, Mason olmaktan kolay, fakat gerçek Mason olmak, Masonik teamüllere, usül ve kaidelere, prensiplere uymak ve o seviyeye çıkabilmek açısından hayli zor görünmektedir. Burada Mason olacak kişinin yapısındaki yatkınlık, esneklik, benimseyiş yetenekleriyle ilgilidir. Bu itibarla herkes ancak kabiliyetlerine göre olgunlaşabiliyor ve gerçek Mason'luğa erişebiliyor. Ham taş alıp, onu yontup, küp taş şekline sokup, mükemmelleştirip onu yerinde kullanmak diye ifade ettiğimiz sembolik anlamı insana uyguladığımızda, ham taş olan bir hariciyi nura kavuşturup Mason olmasını sağladıktan sonra onu mabette eğitirken, kendisine ihtiraslarından sıyrılması, gönye gibi doğru olması, açık yürekli olması gibi bazı prensipler telkin edilirken kişinin bu prensiplere uyabilmesi ve onu benimseyip benimseyememesi yani yetenek ve yatkınlığın istenilir seviyede olup olmaması, gerçek bir Mason olabilmedeki zorluğa örnek teşkil etmektedir.

Hariciler arasında aramıza girememiş fakat kendilerinden habersiz Mason prensiplerine yatkın önlüksüz Masonlar olduğu gibi, Mason camiasına katılmış fakat onun prensipleri seviyesine erişememiş kardeşlerimiz de vardır. Mason her an kendisini yenilemekle, prensiplerini hatırlamakla görevlidir. Hem öğrencidir hem de öğreticidir. Mabette kardeşlerimizin her açıkladıkları prensipler çoğu kere aynı olsa da hatırlamak yönünden faydalıdır. Hatırlanmayan bilgiler unutulmasa bile küllenmeğe mahkumdur. Hatırlanmayan metot ve prensiplerin uygulanması mümkün değildir. Bir Mason'un inançlı, ümitli ve adaletten, haktan yana bir cesarete sahip olması istenir. Zira inançlı olmak ve cesaretli olmak Mason'luğun prensipleri arasındadır. Kötülüğe ancak o şekilde karşı koyabilir. Sağlam bir inançla, endişeye düşmeden, acele etmeden, ulaşmak istediğimiz hedefe ulaşmak mutlaka mümkündür.

Mason kardeşlerimizin Loca dışında hariciler arasındaki davranışları, bu davranışlardaki cana yakınlık, ılımlı hareketleri, haricilerden farklılık gösterir. Hariciler bu farklılıkları sezerler. Onlar bu karakteristik vasıfları taşıyan kimselere, kendilerine falanı nasıl tanıyorsun diye sorulduğunda: Değişik, çok iyi, başka bir insan derler. Bu da Mason prensiplerinin insanı ne kadar güzel eğittiğinin bir delilidir.

Masonlar çevresine ışık veren, parıldayan, yol gösteren yıldızlardır.

Yalnız kardeşlerine karşı değil bütün insanlığa karşı da davranışları ölçülüdür, adildir, insancıdır.

Harici iken kendisi için yaşayan bir kimse, Mason olduktan sonra kardeşleri için, insanlık hizmeti için yaşaması gerektiğini bilmesi gerekir. Bunun için de bir Masonun disiplinli bir hayat sürerek sağlığını koruması lazımdır. Hayyam der ki :

**Her nefeste gidiyor ömrümüzün bir kısmı
Onu rahatça geçir gönlüne verme keder
Kıymeti kadri "Vücutun" yaşamakla kaim
Her ne suretle onu ister isen öyle geçer.**

İşte kardeşlerim Mason kardeşleri için, insanlığa hizmet için, hayatını güzel ve sağlıklı geçirmeği bilinçli olarak bizzat isteyecektir.

Kardeşlerimizin zorlu anlarında yardımına koşacağımıza dair verdiğimiz söz, yemin metnimizde mevcuttur. Bu da uygulamayı gerektirir.

Bir nokta daha:

Üstad-ı Muhterem loca çalışmasında II. nazırdan locada yerinin güneyde olduğu cevabı karşısında, nedenini sorduğunda II. nazır aynen "Gün ortasını işaret etmek, Kardeşleri önce çalışmağa ve sonra dinlenmeğe çağırmaq için Üstad-ı Muhterem" der.

I. nazır ise locada yerinin batıda olduğu cevabı yanında, neden diye sorulduğunda aynen "güneşin battığını haber vererek her kardeşin hakkını aldığını anladıktan sonra, emrinizle locayı kapamak için Üstad-ı Muhterem " der.

Acaba burada çalışma bittikten sonra her kardeşin hakkını aldığını anladıktan sonra ifadesi, ne söylemek istemektedir?

İnsanların mutluluğuna çalışacağımıza dair verdiğimiz sözde yemin metni içinde bulunmaktadır. Bu itibarla Mason hem mutlu olacak, mutlu olmak için de mutlu edecektir.

Hem yaşayacak hem yaşatacaktır.

Başkasından yardım beklemeden, kendisini eğiterek yücelmeğe çalışacaktır.

İyiye, güzele doğruya yönelebilmek için bir Mason kendini daima kontrol edecektir. İyi bir davranış göstererek insanlar arasında yerini bulacaktır. Böylesine davranış içinde olan insanlar arasında anlaşma, dayanışma daha da kolaylaşır ve birlik ve beraberlik doğar. Tıpkı nar tanelerinin arasındaki bağ, kenetlenme gibi. Böyle bir birlikten doğan kuvvetle "İnsanlık Mabedi" mizi kurma işi kolaylaşır.

Her Masonun yaşadığı ülkenin kanunlarına uyması gerektiği prensibini, bilmem, hatırlatmağa lüzum var mı?

Taassuptan doğan softalık, dar görüşlülük, boş inançlar aramızda yoktur.

Onlara,

**Sofu beni kınasa da kalenderim
bulanıktır aynası da ondan derim
Onun hali onun dili yok ki bizde
O söğdüyse ne diyelim Allah kerim.**

diyerek asil mücadelemizi yapmak prensiplerimiz arasındadır. Gönye ve pergel ilkesine uyarak işaretlere ve çağrılara cevap vermekle görevli olduğumuzu unutmamamız gerekmektedir. Kardeşlik zincirimizin sağlam bir halkası olmak kendi gayretlerimize bağlıdır.

Loca dışında mevkiimiz ne olursa tesviyede olduğumuzu unutmamalıyız. Mason kibir ve gururlu değil mütevazı bir insan olacaktır. Sevgi ve insana yardım duygusuna sahip olabilen insanlar olgunluğa erişmişlerdir. Davranışlarımızda gönye, tesviye ve şakulü daima hatırlamalıyız.

Bir Masonun boş vakti geçirmeğe hakkı olmasa gerek. Sürekli çalışma halinde olmasını isteyen Mason prensipleri karşısında eğer buna uymıyacaksak zamanımız boş geçecek demektir. Böyle bir düşünce bana yine Hayyam'ın şu sözlerini hatırlattı:

**Beni boş söz ile sıkılmaktan ise
Gönlümü mey ile tesrir ediniz,
Toprağımdan dahi kerpiç yaparak
Köhne meyhaneyi tamir ediniz.**

diyerek Hayyam hiç olmazsa vücudunun toprağından faydalanılmasını istemiştir. Bizler ise sürekli çalışmalarımızı kardeşlerimizin ve insanlığın mutluluğu için harçamağa hazır mason erleri olmaya çalışmalıyız.

Kardeşlerin, telefon zincirimizin aksaması karşısında, moralimizi bozmadan ve bizleri aydınlatan konuşmalar karşısında, aksayan taraflarımız olsa da:

**Onlar ki dalıp fikre ararlar ruhu
Allaha giden yol ne biçim nereden ucu
Hiç biri anlamadı bu işin sırrını
Çal çal çene en sonra gelen şey uyku**

olsa da biz zaten hakikati aramadaki zorluklarımızı, insanlık mabedi-
nin kuruluşunun gerçekleşmesi için insan ömrünün buna yetmeye-
ceğini, çalışmalar sonucu meydana gelen eserleri, elden ele geçirerek,
nesillere mal ederek bunu gerçekleştirebileceğimizi zaten, önceden
kabul etmişiz.

Çalışmalarımız ömrümüzle sınırlı olsa da yarattığımız eserlerimizi iş-
lemek üzere kardeşlerimize bırakmakta bizim görevlerimizdendir.
Nitekim bizden önceki kardeşlerimiz bu görevlerini yapmışlar bizlere,
bugün, üzerinde konuşabileceğimiz eserleri bırakmışlardır. Bize ise
bu eserlere yenilerini katabilmek düşmektedir. Yani Masonik ışığı el-
den ele taşıyıp nesillere mal etmek. Böylece çekirdek etrafındaki hal-
kayı genişletmek. "Masonluk öyle bir organizasyondur ki ihtiyaç ha-
linde düğmeye bastığın anda cevap verir".

Masonluğun başta gelen prensiplerinden diğeri olan hakikate gelin-
ce:

Hakikat o kadar geniş kapsamlı ki zannediyorum yer yüzündeki insan
sayısı kadar hakikat vardır. Herkes hakikate kendi açısından bak-
maktadır. İlimle uğraşanların hepsi de hakikatı aramaktadır. Haki-
katın araştırılması o kadar derin ki, bu arayış içinde Hayyam'ın sözü
tam yerine oturmaktadır:

**Bilgilere pek meraklı bir dervişim
Gizlileri anlamaktır bütün işim
Sittin sene uğraştım da gece gündüz
Bildim encam, ki ben bir şey bilmezmişim.**

Burada Ömer Hayyam'ın kanaatımca doğuştan bir önlüksüz Mason
olduğu ortaya çıkmaktadır. Kardeşlerim, son olarak diyeceğim ki..

Masonlar gerçekten etraflarına ışık veren, pırıl pırıl parıldayan yıldız-
lardır.

İstediğin kadar göz nuru dök, söylenmişleri oku, kendinden bir şeyler
kat, biz bu görevlerimize devam edeceğiz. Fakat sonunda diyeceğim ki,

**Kalmadı görmediğim alemde
Başım esrarı ilimle doldu
Gece gündüz okudum yetmiş yıl
Bildiğim şey yine cehlim oldu.**

diyerek sözlerimi, Ömer Hayyam'ı saygıyla anarak noktalıyorum.

MİMAR SİNAN L.. YENİ GÖREVLİLERİ SEÇİLDİ

Mimar Sinan L.. sınıfın 1991-1992 yılı görevlilerinin seçimi yapılmış ve L.. sınıfının Üs.. Muh.. liğine Cumhur FERMAN K.. seçilmiştir.

Yeni görevliler:

Üs.. Muh..	: Cumhur FERMAN
Önceki Üs..Muh..	: Tayfur TARHAN
1. Nazır	: Mişel MARGULIES
2. Nazır	: Falih ERKSAN
Hatip	: Cevad Memduh ALTAR
Sekreter	: Reşad UMUR
Haz. Emni	: Doğan YALIM
Has. Emni	: Orhan ALPYÖRÜK
Muh.	: Raşid TEMEL
1. Tören Üs..	: Hüsnü GÖKSEL
2. Tören Üs..	: Sinan GÜRMENT
Kut. Kitap Em.	: Nevzat ÖKE
Sancaktar	: Mukbil GÖKDOĞAN

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İSTANBUL			
İdeal	Aktan Okan K.	Masonlukta Rehberlik Kurumunun Önemi	29.4.1991
	Dündar Erendağ K.	İdeal Muh. .L..da 1965 olayları	13.5.1991
Kültür	Suha Aksoy K.	1965-1966 olayları	15.2.1991
	Sahir Erman K.	21. Yüzyılın Eşiğinde M..luğun görüntümü	29.3.1991
Ülkü	Galip Ziya Başak K.	Landmarklar, Ritler, Obediyanslar	14.3.1991
	Suha Umur K.	M..luk Tarihi II. Meşrutiyetten önce Türkiye'de M..luk	11.4.1991
	Haluk Sanver K.	Kutsal Kitaplar, Pergel, Gönye ve Sütunlar.	25.4.1991
Kardeşlik	Erol Eren K.	İnsan ve Hoşgörü	7.3.1991
	Şafak Levi K.	Astronomi ve Masonluk	4.3.1991
Hürriyet	Kamil Türel K.	Din ve Felsefe	5.3.1991
	Sahir Erman K.	21. Yüzyıl Eşiğinde M..luğun Görüntümü.	2.4.1991
Sevgi	Orhan Yüksel K.	Tekrisin sprütel sırları	11.3.1991
	Can Arpaç K.	Mas.. Görev Anlayışı ve M.. Görevler	22.2.1991
Libertas	Mişel Margulies K.	Örneklerle Masonik Tarih Araştırmaları	3.5.1991
	İlhan Taylan K.	Enerji Sorunu	27.2.1991
	Aka Baldağ K.	Stoiklerden Mevlevilere Kadar Masonik görüşler	24.4.1991
Hakikat	Yani Kalamaris K.	W.A. Mozart K..imizin Anılması ve o devirdeki Avusturyadaki L..lar	7.3.1991
	Daimitri Francis K.	M..luğun Dünya Teorisi ve M..ik Ahlakın Temelleri	3.4.1991
Ahenk	Tamer Ayan K.	Masonlukta İnanç Evrimi	27.2.1991
	İbrahim Usta K.	200. Mozart yılında "Sihirli Flüt"	

Fazilet	Emin Armağan K.-	Operasının Ma.-. Yorumu.	24.4.1991
	Zeki Karakimseli K.-	Üçüncübin yıl dönemecindeki beklentiler.	12.3.1991
	Celil Layıktez K.-	Masonik Sembolizma	26.3.1991
Erenler	Süha Aksoy K.-	Tarih Boyunca Laiklik ve Masonluk	7.5.1991
Delta	Sinan Onsun K.-	Kimler M.-. Olabilir?	17.5.1991
	Burhanettin Seri K.-	Masonik Yaklaşımla Hakimlik	11.3.1991
	İlker Birdal K.-	Denizcilik ve Masonluk	25.3.1991
	Nusret Semî K.-	14. YY.'da Anadolu'da M.-.luk	8.4.1991
Sadık dostlar	Necdet Odekon K.-	Üç Basamağın Yorumu	6.5.1991
	Viktor Sidi K.-	Leo Tolstoy ve M.-.luk	21.3.1991
Ülke	Ömer Karayumak K.-	Tarih boyunca dünyada Ritteller	16.5.1991
	Erol Değerli K.-	Yunus Emre'de insanlık Sevgisi	19.2.1991
	Sahir Erman K.-	Güntümüz Olayları, Gençlik Sorunları ve Masonun Görevleri.	2.4.1991
	Cevat Memduh Altar K.-	21. Yüzyılın Eşiğinde Masonluğun Görüntüsü	30.4.1991
Şefkat	Ertuğrul Gazioğulları K.-	Aydınlanma ve Laiklik üzerine	14.5.1991
	Turgay Pozam K.-	Sevgi Yılında Yunus Emre	18.2.1991
		Teknolojik gelişmelerin insan yapısı üzerindeki Etkisi ve Hirs ihtiras	18.3.1991
Humanitas	Uğur Erkay K.-	Çevre kirliliği ve çevre problemi	26.3.1991
	Moris Fränsez K.-	Ölüm ve Ölümsüzlük-I Brahmanizm ve Budizmde	9.4.1991
Freedom	Koray Embil K.-	Masonlukta Sembolizm ve Semboloji	14.3.1991
	Atila Ath K.-	Sembolizm Üzerine Bazı Düşünceler	11.4.1991
	İsmail İşmen K.-	Mistik Spiralın Filozofik Anlamı	25.4.1999
	Kaya Paşakay K.-	Hoşgörü Yılı	20.3.1991
Pınar	M. Cahit Bergil K.-	Mozart K.-. ve Ma.-.lik Hayatı.	15.5.1991
	Tarhan Özgökmen K.-	Spekülatif Masonluğun ilk yüzyıl kronolojik özeti	25.2.1991
	Osman Bıykoğlu K.-	M.-.luk Sürecinde Operatif M.-.luk Dönemi.	2.4.1991
	Atila Gönenli K.-	Masonluğun doğuşu ve güntümüz açısından değerlendirilmesi	30.4.1991
		Özgür M.-.luk sürecinde 1723 Ma.-. Anayasasının kabulü ve insanlığa katkıları.	14.1.1991
Sevenler	E.Necdet Egeran K.-	Masonlukta şefkat ve yardım ilkeleri	1.3.1991
	Tamer Ayan K.-	HürMa.-.lukta Kutsal Kitaplar	29.3.1991
	İhsan Candemir K.-	Yunus Emre	10.5.1991
	Fikret Nemli K.-	W.A. Mozart ve Müzik	26.2.1991
Hisar	Cumhur Ferman K.-	Teknolojik İlerleme ve İnsanlık	12.3.1991
	İzzet Pekarun K.-	Tolerans	

Üçgen	Ergun Zoga K..	Tolerans Kavramının Yorumu	8.3.1991
	Levent Dirlik K..	Matematiksel Düşünce	22.3.1991
	Hikmet Turat K..	1938 ve sonrası Türk M..luğu	17.5.1991
Üçışık	Fahrattin Yurdakul K..	Bektaşilik	25.2.1991
	Naci Yücefer K..	Gerçeğe nasıl yaklaşıyoruz	11.3.1991
	Murat Dağal K..	Para ve İnsan	25.3.1991
	Salim Rıza Kırkpınar K..	M.. ilkeleri karşısında Ömer Hayyam	8.4.1991
	Tufan Durgunoğlu K..	Deprem Riski ve Önlemleri	20.5.1991
	Abdurrahman Erginsoy K..	Yunus Emre ve İnsan	20.2.1991
	Turgay Koçak K..	Masonik Anlaım "Başlıklarla kronolojik tarihçe Anderson nizamı ve Landmarklar.	6.3.1991
	Mişel Marguhes K..	Örneklerle Masonik Tarih araştırmaları	20.3.1991
	Kaya Paşakay K..	Mozart ve Masonik hayatı	15.5.1991
Özlem	Ergun Akgüneş K..	İnsan ve Tolerans	1.4.1991
	Kemal Özeren K..	M..ik Sembolizmada 3'ün Anlamı	29.4.1991
Başak	Sırrı Kiper K..	Çağdaş Masonluk	14.3.1991
	Özgür Polvan K..	Masonluk ve Felsefe	9.5.1991
İram	Cumhur Ferman K..	Teknolojik ilerleme ve insanlık Ne Kadar Yonttum?	15.3.1991 29.3.1991
	Çınar Şahenk K..	Masonluğun İdari Yapısı	10.5.1991
Evren	Atilla Büyüktuncay K..	Yunus Emre Sevgisi	21.3.1991
	Engin Canyon K..	Holografinin Mistik Açıdan Yorumu ve Hakikati Arama	4.4.1991
Piramit	Atilla Büyüktuncay K..	Yunus Emre	1.3.1991
Nilüfer	Emin İltar K..	Gerçek Üstü	26.2.1991
Burç	Kutsal Tülbentçi K..	Laiklik ve M..ik tolerans üzerine	11.3.1991
	M. Kemal Özerman K..	Masonik İntizam	25.3.1991
Güven	Suha Aksoy K..	Sevgi, Saygı, Tolerans, Hoşgörü	14.2.1991
	Ergun Zoga K..	Toleransın Kavramına Yorumsal Yaklaşım	28.3.1991
Meşale	Tümay Öztürk K..	Ketumiyet	27.2.1991
	Selçuk Erez K..	Kıgı ve Toplum	27.3.1991
Anadolu	Necmi Karakullukçu K..	Davranışlarımız	19.2.1991
	Rağit Temel K..	Masonluğun Kısa Tarihi	5.3.1991
	Selim Rıza Kırkpınar K..	M..luk ve Yunus Emre	19.3.1991
Akl ve Hikmet	Orhan İskit K..	Tekris'den Sonra	4.4.1991
	Faruk Tezer K..	Neden Kalbimizde	2.5.1991
Bogaşı	M. Kemal Özerman K..	İhvanı Safa	20.2.1991
Panel:	Masonik Dayanışma K..	Yöneten Sedat Akgündüz Konuşmacılar Okay Eroskay Şakir Ersoy Erbil Bener	6.3.1991
	Akman Gökçekan K..	Mason Olmak	6.3.1991
Yeditepe	Kemal Kapanalan K..	Harabeler	28.2.1991
	Osman Tümay K..	Rehber	28.3.1991
	Faruk Keskinel K..	Bilgin Masonmu Bilge Masonmu	22.3.1991
Günışığı	Celil Layıktez K..	İngiltere'de Masonluk	4.3.1991

Tatnyeri	Kaya Paşakay K..	Fransada Masonluk	18.3.1991
	Ferhan Dinçer K..	Şiirlerle Masonluk	15.2.1991
	Üstün Güntuna K..	İnsan ve Kompozitor Mozart	15.3.1991
	Vecihi İbak K..	Masonlukta İnsan ve Sevgi	26.4.1991
	Turgay Koçak K..	Kronolojik Sıra ile M..lik Tarihimizin Özeti	10.5.1991
Sadakat	Ergun Zoga K..	Tolerans Kavramının Yorumu	19.2.1991
	Celil Layıktez K..	Laiklik ve İnsan Hakları	5.3.1991
	Tanju Koray K..	Hür Masonlukta Landmarklar	19.3.1991
Marmara	Cumhur Ferman K..	Çağdaş Bilim ve Masonluk	13.2.1991
	Ekrem Ülkü K..	Çağdaşlık Kavramı Üzerine	10.4.1991
	Cavit Yenicioğlu K..	Çağdaş Dünyada Masonik Düşüncenin Yeri	24.4.1991
Sabah Güneşi	Necmettin Turan.	Ham Taşın Seçimi	29.4.1991
	Tamer Ayan K..	24 Birimlik Ölçek	8.4.1991
	Ergun Zoga K..	Tolerans Kavramına Yorumsal Yaklaşım	25.3.1991
Dostluk	Sürel Solakozlu K..	Masonluk ve Tıp	14.1.1991
	Engin Eker K..	Dostluk	2.3.1991
	Hasan E. Akdeniz K..	1991 Sevgi Yılı'nın Düşündürdükleri	16.3.1991
Gelişim	Fuat Altınsoy K..	Her Türlü Hırs	26.2.1991
	Haluk Bermek K..	Ülkü Mabedi	26.2.1991
	Ersin Alok K..	Anadolu Tanrılarının Dünyası	9.4.1991
ANKARA			
Uyanış	I. Azmi Özgür K..	Arz'dan Arş'a	15.2.1991
	Tanju Armaoğlu K..	Masonik Öğretiye İlişkin Düşünceler	1.3.1991
Yükseliş	Mithat Melen K..	Türkiye'nin Ekonomik Geleceği	21.3.1991
	Ertan Kahramanoğlu K..	Kendini tanımanın Geleceğe Güven Yöntünden Gerekliliği	4.4.1991
İnanış	Etem Sena Çınar K..	Ma..luk Üzerine Düşünceler	2.5.1991
	Erdogan Birkan K..	Kibir	25.3.1991
	Cahit Geveci K..	Aile hayatında kendini bilmek	29.4.1991
Bilgi	Teoman Güre Esat Keskin K..	Bektaşılık ve Masonluk	13.5.1991
	Veddet Erkun K..	Sadakat İtaat ve M..luk	20.2.1991
	Ertugrul Destan K..	Yemin	6.3.1991
Barış	Önder Tüzünalp K..	Masonluk Ruhu	3.4.1991
	Hakan Gürsu K..	Cumhuriyet Sonrası Türk Resim Sanatı	18.3.1991
	Hakkı Akalın K..	İngiltere B.. Lo.. Tanıtıcı çalışmaları Video Gösterisi	1.4.1991
Dikmen	M. Brown K..	Masonik Semboller	21.3.1991
	Doğan Poyraz K..	Masonluk Nedir	2.5.1991
Yıldız	Ertan Savaşçı K..	Yunus ve Yunusdan Seçmeler	28.3.1991
	Ali Rıza İldeniz K..	Türkiyede Orta Öğretim ve Üniversiteye Giriş sorunu	9.5.1991
Arayış	Vefa Çetin K..	Akal ve İlim Bilinci	19.2.1991
	Orhan Turaman K..	Arayış	5.3.1991

	Cengiz Yalçın K..	Dünden Bugüne Masonluk	5.3.1991
Üçgöl	Metin Ercan K..	Düşünceye Saygı	14.2.1991
Ahiler	Cevad Gürer K..	III. D.'nin Felsefesine bir Bakış	28.2.1991
Çağ	Kaya Demirkan K..	Ölümünün 200.cü Yılında	
	Teoman Terim K..	W.A. Mozart K.'i Anma Söyleşisi	13.2.1991
		Masonlukta ve Türk Toplumunda kadının Yeri	27.3.1991
	Rıza Bilsel K..	Sevgi Üzerine Söyleşi	8.5.1991
Gönlü Mimarları	Kemal Yıldız K..	Hamtaş	19.3.1991
	Ersan Özler K..	Hint Filozofu Beydeba'nın Felsefesi	7.5.1991
Eşitlik	Cem Dilçin K..	Masonlukta Akıl	26.3.1991
	Mişel Margulies K..	Örneklerle Masonluk tarihi	
		Araştırmaları	30.4.1991
Ankara	Fikret Aytanır K..	Yunus'tan Esitiler	1.3.1991
Yunus Emre	Ayhan Erol K..	Masonlukta ve Yunus'da Sevgi	20.2.1991
	Ender Arkun K..	Robotlar ve İnsanlığın Geleceği	6.3.1991
İlke	Tansı Atav K..	İnsan Davranışları ve Stress	8.3.1991
	Ali Demircioğlu K..	Dileriz öyle olsun	12.4.1991
	Muammer Aydoğan K..	Anderson nizamnamesi ve landmarklar	26.4.1991
	Kadir Berk K..	II. D.'nin Sembolizması	10.5.1991
Atanur	Çetin Gülovalı K..	Masonluk ve İnanış	18.3.1991
Erdem	Güner Ünal K..	Masonluk Tarihi	19.2.1991
	Yavuz Hakman K..	Mason Olarak neredeyiz ne yapıyoruz ne yapmıyoruz	19.3.1991
	Levent Topaktaş K..		
	Gökhan Yardım K..	Bir Konu, Bir Soru, Bir Eleştiri	
		Geçmiş ile gelecek arasında çevre	26.2.1991
	Kıvanç Eryavuz K..		
	Birol Sezen K..	Bir Konu Bir Soru Bir Eleştiri	
		Hakmı Hakkıdır Hukukmu hakkıdır	26.3.1991
Tolerans	Tuncay Birand K..	Masonik Anlatım	13.3.1991
	Edip Aktaş K..	Masonik Gözlem	27.3.1991
	Etham Sena Çınar K..	Masonluk bize ne öğretiyor	24.4.1991
Kutup Yıldızı	Korhan Doğu K..	Yapay Zeka İnsan Zekasına Erişebilir mi	21.2.1991
Üçnür	Adnan Özenç K..	Sevgi Üzerine	25.2.1991
	Erdoğan Günerinç K..	Bir Mason Neler Bilmelidir.	25.3.1991
Başkent	Dominique Gold K..	E. U. M. ve Uzay	4.3.1991
	İzzet Yalçın Erkumay K..	Masonluk ve Adalet	4.3.1991
	Sadettin Çelikaksoy K..	İş Hayatında Kendini Bilmek	18.3.1991
	Baran Asena K..	Çevre	1.4.1991
	Cahit Geveci K..	Aile Hayatında kendini bilmek	29.4.1991
Gökkuşuğu	Ethem Sena Çınar K..	15 Basamaklı Merdiven	1.3.1991
	Aydemir Öztürk K..	Masonik Tecrübeler	3.5.1991

İZMİR

İzmir	Gökçen Atay K..	Panel: Zengin Olma Hırısı	28.2.1991
-------	-----------------	---------------------------	-----------

	Bülent Hacırifoğlu K.	Mevki Hırn	28.2.1991
	Hamdi Hüzhet Çançar K.	Şöhret Hırn	28.2.1991
Nur	Feridun Bilginer K.	Mason, Masonluk, Yapısı amacı	6.2.1991
	Hüseyin Dilek Akarlı K.	Masonluk ve Doğruluk	19.3.1991
	Ayhan Karasan K.	Doğu Avrupadaki son gelişmelerin masonik açıdan Değerlendirmesi	2.4.1991
Prometh			
Gönlül	Ekrem Sarısoy K.	Eyrim Marko'dan Mikro'ya	13.12.1990
	Özkan Aras K.	Felsefe Nedir	24.1.1991
	Mişel Marguhes K.	Örneklerle Masonluk Tarihi Araştırmaları	1.4.1991
İrfan	Ünlü Yukarıoğlu K.	M.. ca Yaşamak M..ca Düşünmek	14.1.1991
	Münir Arısan K.		
	Cengiz Kabaklı K.	Biraz da Güzel Sanatlar Diyelim	25.2.1991
	Oğuz Akyüz K.	Yunus Emre Sevgisi İçerisinde M..luk	22.4.1991
	Avram Aji K.		
	Yaman Gürkaymak K.	Bir gün Bir Hafta	8.4.1991
Ümit	Yüksel Kazımcı K.	Masonik Görev ve anlayışı	22.1.1991
		Hırslarımızdan Arınabiliriz	
	Ethem Ali Leblebicioğlu K.	Hırslarımızdan Arınamayız	29.1.1991
Ephessus	Sami Efelerli K.	Fiziğin Evrimi	10.12.1990
	Samuel Azar K.	Hür Masonluğun Tarihçesi	7.1.1991
Eylem	Saim Efelerli K.	Fiziğin Evrimi	10.12.1990
	Rauf Uçucu K.	Balim Üretimi ve Bilim Ahlakı	7.1.1991
	Adem Güler K.	Yaşamda Sembolizma	21.1.1991

MANİSA

Ege	Ekrem Sarısoy K.	Eyrim Mikro'dan Makro'ya	13.12.1990
Işın	Haluk Cansın K.	Yunus Emre	18.2.1991
	Mehmet Selçuk K.		
	Necmi Durmaz K.		
	Bilginer İkizler K.	Neden Mason Olduk	18.3.1991
	Resan Bayraktaroğlu K.	Masonluk ve Dil	1.4.1991
Başarı	Burhan Ceyhan K.	Değişmeliyiz Ama Nasıl	14.12.1990
	Güman Kızıltan K.	Türkiyenin Dış Dünyadan görüntü ve Yeri	25.3.1991
Üçsütun	Özkan Aras K.	Demiourgos	31.1.1991
Karşıyaka	Türkhan Slem K.	Hayatı düzeltme ve itiraf	22.1.1991
	Atilla Erbug K.	Yunus Emre	19.2.1991
	Üner Birkan K.	Adnan Saygun'un Yunus Emre Orotaryası	19.2.1991
	Hüseyin Dilek Akarlı K.	Masonluk ve Doğruluk	19.3.1991
	Sahir Erman K.	21. Yüzyılın eşğinde M..luğun Görüntüsü	4.4.1991
	Reşit Ata K.	Tekris	2.4.1991

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message From M. W. Grand Master Suha AKSOY
6. To My Dear Newly Initiated Young Brethren Necdet EGERAN
9. Bicentennial of Bro. Mozart Süleyman TAMER
21. Sloane Ms No. 3329 Celil LAYIKTEZ
27. Trinity Collego Ms Celil LAYIKTEZ
29. Short History of Freemasonry Raşid TEMEL
32. Brotherhood and Freemasonry Abdülkadir ERENGÜL
38. Turkish Culture in Pre-Anatolian Age Nazih RONA
43. The Origins and Meaning of the "Shibboleth" in
Freemasonry Tamer AYAN
51. W.A. Mozart, Bro. and Freemasonry Öner BIRKAN
58. Symbolism of "Cable-Tow" in Freemasonry Özgür AYAN
67. Ömer HAYYAM in Masonic Point of view Hüseyin Cavir AYÇAN
73. News From Our Lodges Mimar SİNAN
80. In Memoriam Mimar SİNAN

Adres : 25, Nuruşya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1991

NO : 80

